

Ardahan Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bilim Dalı

**TÜSİAD'IN EKONOMİ VE DEMOKRASİ SÖYLEMLERİ: 2011-
2016 DÖNEMİ İNCELEMESİ**

Ersay SÜTCÜ

Dr.Öğr.Üyesi Abdullah TOPCUOĞLU

Yüksek Lisans Tezi

Ardahan, 2019

TÜSİAD'IN EKONOMİ VE DEMOKRASİ SÖYLEMLERİ: 2011-2016 DÖNEMİ
İNCELEMESİ

Ersoy SÜTCÜ

Dr.Öğr.Üyesi Abdullah TOPCUOĞLU

Ardahan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ardahan, 2019

KABUL VE ONAY

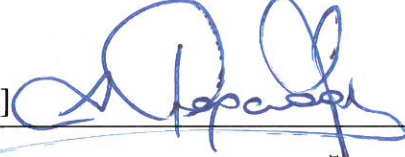
Ersoy SÜTCÜ tarafından hazırlanan “TÜSİAD'ın Ekonomi ve Demokrasi Söylemleri: 2011-2016 Dönemi İncelemesi” başlıklı bu çalışma, 23/12/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

[İ m z a]

Doç.Dr. Şakir EŞİTTİ (Başkan)

[İ m z a]

Dr.Öğr.Üyesi Abdullah TOPCUOĞLU (Danışman)

[İ m z a]

Dr.Öğr.Üyesi Murat DEMİREL

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Doç.Dr. Berkay DİNÇER

Enstitü Müdürü

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kağıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Ardahan Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayımlanan *“Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge”* kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / Ardahan Üniversitesi Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

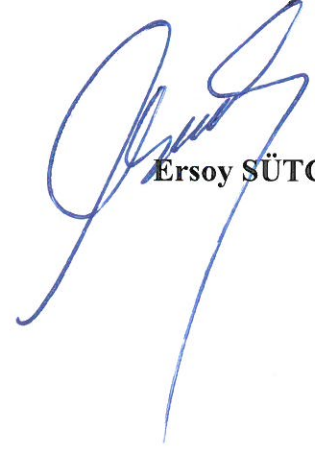
- Enstitü / Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir.
- Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibarenay ertelenmiştir.
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir.

23.12.2023

Ersay SÜTCÜ

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, Tez Danışmanının **Dr.Öğr.yesi Abdullah TOPCUOğLU** danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Ardahan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

Ersoy SÜTCÜ

TEŞEKKÜR

Bu çalıőmamda bana maddi ve manevi her tűrlű desteęini esirgemeyen sevgili aileme, bin bir sıkıntıya raęmen beni her daim pozitif olarak destekleyen sevgili eőim Filiz SŪTCŪ'ye, ne zaman çalıőmamda űmidim sekteye uęrasa, baba yapabilirsin diyen can parem, evlatlarım Ahmet Hakan SŪTCŪ ve Hűseyin Emre SŪTCŪ oęullarıma, çok kıymetli babam Ahmet SŪTCŪ ve annem Saadet SŪTCŪ'ye, deęerli mesai arkadaşlarıma, ne zaman zorluklar ile karőılaősam çalıőmamın tamamlanması için elinden gelen desteęi esirgemeyen danıőman hocam Dr.Őęr.Ūyesi Abdullah TOPCUOęLU'na, çalıőmam esnasında ve sonrasında sorularıma cevap verip yardımcı olabilmek için mesai harcayan Ardahan Ūniversitesi Sosyal Bilimler Enstitűsű personeline, Doç.Dr. Őakir EŐİTTİ, Dr.Őęr.Ūyesi Murat DEMİREL ve Dr.Őęr.Ūyesi Necip YILDIZ'a teőekkűrű bir borç bilir, bu çalıőmanın ortaya çıkmasına destek veren herkese teőekkűr ederim.

ÖZET

Sütçü Ersoy. *TÜSİAD'ın Ekonomi ve Demokrasi Söylemleri: 2011-2016 Dönemi İncelemesi*, Yüksek Lisans, Ardahan. 2019

İnsan sosyal bir varlıktır. Doğar, büyür, yaşar ve ölür. Yaşamı boyunca türlü zorluklara, acılara, hastalıklara, sıkıntılara göğüs gerer. İnsan doğası gereği, yaşamı boyunca sevincini ve üzüntüsünü paylaşacak diğer bireylere her zaman ihtiyaç duyar. Yaşantısını devam ettirebilmek için diğer insanlara ihtiyaç duyan kişi, bireyden başlayıp aileye, daha sonra topluma, millete, devlete ve dünyaya yayılan açılımı ile devam eden topluluklar kurar. Şu an karşılaştığımız ilk kişiye nasıl bir toplum veya devlette yaşamak istersiniz? diye soru yönelttiğiniz zaman alınacak cevaplar üç aşağı beş yukarı benzer nitelikte olduğu görülecektir. Cevap olarak, hakların eşit pay edildiği, daha müreffeh ve adil bir yönetim anlayışını benimsemiş bir toplumda yaşamak isterim vb. cevapların alınacağı görülebilmektedir. Bunun için de çağlar boyunca mücadele edilmiş ve uygun sistem arayışları içerisinde bulunduğu görülmüştür. Bu sebepten dolayı bu çalışmada halk yönetimi manasına gelen demokrasiyi ve bu yönetim tarzının pekişmesinde sivil toplum kuruluşlarının öneminin ne derece etkili olduğunu ortaya çıkarmak adına TÜSİAD örneği ele alınmıştır. Türkiye Cumhuriyeti devletinin en önemli sivil toplum kuruluşlarından olan TÜSİAD incelenecek ve Türkiye ölçeğinde 2011-2016 yılları arasında yaptığı demokrasi ve ekonomi söylemleri ile katkısını ortaya koyacak ve demokrasinin pekişmesindeki etkinliği ölçülmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler; Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği (TÜSİAD), Sivil Toplum Kuruluşu (STK), Demokrasi, Ekonomi.

ABSTRACT

Sutcu Ersoy. *TUSIAD's Discourses of Economy and Democracy: Period Review 2011-2016* Master Thesis, Ardahan. 2019

Human is a social being. He is born, grows up, ages and then dies. He confronts various kinds of challenges, pains, diseases and troubles throughout his life. Humans, by nature, always need other individuals to share their joy and sorrow throughout their lives. A person in need of other people to manage to maintain his life, forms societies by expanding firstly with an individual and then family, and respectively community, nation, state and the world. If we asked the question " What kind of a society or state would you like to live in? to anyone now, the answers might be approximately similar. You would highly get the answer as "I would like to live in a society adopting a more prosperous and fair regime and where rights are equally recognized. Therefore, viable governmental systems have been desired and contended for ages. For this reason, TUSIAD sample examined in this study in order to find out democracy, which means public governance and to what extent the importance of non-governmental organizations in the consolidation of this governmental style is effective. We will examine TUSIAD as one of the most important non-governmental organizations of the Republic of Turkey and in the country-based scale and we will put forward the reports and rhetoric on democracy and economic discourse between the years 2011-2016 and determine its impact on the reinforcement of democracy.

Keywords; Turkish Industry and Business Association (TUSIAD), Non-governmental Organization (NGO), Democracy, Economics.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI	
ETİK BEYAN	
TEŞEKKÜR	
ÖZET.....	5
ABSTRACT.....	6
İÇİNDEKİLER	7
KISALTMALAR DİZİNİ	10
TABLolar DİZİNİ	11
ŞEKİLLER DİZİNİ	12
ÖN SÖZ.....	13
GİRİŞ	14
1. BÖLÜM:	17
KAVRAMSAL OLARAK SİVİL TOPLUM VE DEMOKRASİ.....	17
1.1. SİVİL TOPLUM KAVRAMI	17
1.2. DEMOKRASİ KAVRAMI.....	19
1.2.1. Demokrasi Türleri	20
1.2.1.1. Doğrudan Demokrasi	20
1.2.1.2. Dolaylı Demokrasi	21
1.2.1.3. Çoğulcu Demokrasi.....	22
1.2.2 Demokrasi Kuramları.....	24
1.2.2.1. Liberal Demokrasi Kuramı	24
1.2.2.2. Sosyal Demokrasi Kuramı	25
1.2.2.3. Katılımcı Demokrasi Kuramı	25
1.2.2.4. Müzakereci Demokrasi Kuramı	26

1.2.2.5. Eleştirel Demokrasi Kuramı.....	27
2. BÖLÜM:	28
SİVİL TOPLUM, DEVLET VE DEMOKRASİ İLİŞKİLERİ BAĞLAMINDA TÜRKİYE’DE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VE SİVİL TOPLUM KURULUŞU OLARAK TÜSİAD.....	28
2.1. DEVLET VE SİVİL TOPLUM İLİŞKİSİ.....	28
2.2. SİVİL TOPLUM VE DEMOKRATİKLEŞME	31
2.3. TÜRKİYE’DE SİVİL TOPLUMUN GELİŞİMİ VE DEMOKRATİK PEKİŞMENİN SAĞLANMASINA ETKİSİ	32
2.4. TÜRKİYE’DE BURJUVAZİNİN OLUŞUMU VE ETKİSİ.....	37
2.4.1. Türkiye’de Burjuvazinin Oluşumu	37
2.4.2. Türkiye’de Burjuvazinin Demokrasiye Etkileri.....	38
2.5. TÜSİAD’IN KURULUŞ SÜRECİ, YAPISI, TÜZÜĞÜNDEKİ AMACI VE EKONOMİK ETKİLERİ.....	40
2.5.1. TÜSİAD’ın Kuruluş Süreci ve Tarihiçesi	40
2.5.2. TÜSİAD’ın Yapısı	43
2.5.3. TÜSİAD’ın Tüzüğünde Amacı ve Faaliyet Alanları	44
2.5.4. TÜSİAD’ın Ekonomik Etkileri ve Ekonomideki Yeri	45
3. BÖLÜM:	48
TÜSİAD’IN DEMOKRASİ VE EKONOMİ SÖYLEMLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME (2011 -2016)	48
3.1. ARAŞTIRMANIN AMAÇ VE ÖNEMİ.....	48
3.2. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI.....	49
3.3. ÇALIŞMANIN LİTERATÜRDEKİ DİĞER ÇALIŞMALARDAN FARKI	49
3.4. YÖNTEM.....	50
3.4.1. Araştırma Evreni	51
3.4.2. Araştırma Örnekleme.....	51
3.4.3. Araştırmanın Sınırlılıkları	51
3.5. TÜSİAD’IN DEMOKRASİ SÖYLEMLERİ (2011- 2016) İLE İLGİLİ BULGULAR VE ANALİZİ	52

3.5.1. TÜSİAD'ın Demokrasi Söylemleri Hürriyet Haberleri: 2011-2016 yıllar arası	52
3.5.1.1. TÜSİAD'ın Demokrasi Söylemleri Hürriyet Haber Temaları.....	72
3.5.2. TÜSİAD'ın Demokrasi Söylemleri Cumhuriyet Haberleri: 2011-2016 yıllar arası	74
3.5.2.1. TÜSİAD'ın Demokrasi Söylemleri Cumhuriyet Haber Temaları	78
3.5.3. TÜSİAD'ın Demokrasi Söylemleri Takvim Haberleri: 2011-2016 yıllar arası	80
3.5.3.1. TÜSİAD'ın Demokrasi Söylemleri Takvim Haber Temaları.....	82
3.6. TÜSİAD'IN EKONOMİ SÖYLEMLERİ (2011- 2016) İLE İLGİLİ BULGULAR VE ANALİZİ	84
3.6.1. TÜSİAD'ın Ekonomik Haber Temaları	89
3.7. DEMOKRASİ VE EKONOMİ ARASINDAKİ İLİŞKİ	91
SONUÇ.....	94
KAYNAKÇA	96
EKLER.....	104
EK 1. TÜSİAD'ın Kısmi Tüzüğü.....	104
EK 2. TÜSİAD ile Alakalı Ekonomi Haberlerindeki İçerik Benzerliği	107
EK 3. Orijinallik Raporu.....	109
EK 4. Etik Kurul ya da Muafiyet İzni.....	110
ÖZGEÇMİŞ.....	111

KISALTMALAR DİZİNİ

AB	: Avrupa Birliği (EuropeanUnion)
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AK Parti	: Adalet ve Kalkınma Partisi
ANAP	: Anavatan Partisi
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
DB	: Dünya Bankası (World Bank)
DP	: Demokrat Parti
DHA	: Doğan Haber Ajansı
DSP	: Demokrat Sol Parti
GSMH	: Gayri Safi Milli Hasıla
NATO	:North Atlantic Treaty Organization (Kuzey Atlantik Antlaşması Sözleşmesi)
NGO	: Non- Governmental Organizations (Sivil Toplum Kuruluşları)
MHP	: Milliyetçi Hareket Partisi
MÜSİAD	: Müstakil Sanayici ve İş adamları Derneği
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDK	: Türk Dil Kurumu
TSK	: Türk Silahlı Kuvvetleri
TÜSİAD	: Türk Sanayici ve İşinsanları Derneği

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1: Tarihsel Perspektifte Devlet ve Sivil Toplum	30
Tablo 2. TÜSİAD'ın Demokrasi ile İlgili Açıklamaları İçin İncelenen Haber Kaynakları	52
Tablo 3. TÜSİAD'ın Demokrasi Söylemleri İçin İncelenen Haberlerdeki Konu Başlıkları	69
Tablo 4. Hürriyet Demokrasi Haberlerine Ait Konu Alt Başlıkları ve Yapılan Vurgular	73
Tablo 5. Cumhuriyet Demokrasi Haberlerine Ait Konu Alt Başlıkları ve Yapılan Vurgular	80
Tablo 6. Takvim Demokrasi Haberlerine Ait Konu Alt Başlıkları ve Yapılan Vurgular	84
Tablo 7. TÜSİAD'ın Ekonomi Açıklamaları İçin İncelenen Haber Kaynakları	85
Tablo 8. TÜSİAD'ın Ekonomi Açıklamaları İçin İncelenen Haberlerdeki Konu Başlıkları	87
Tablo 9. Ekonomi Haberlerine Ait Konu Alt Başlıkları ve Yapılan Vurgular	90

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Faal ve Fesih Dernek Sayıları (Eylül- 2017)	18
Şekil 2. TÜSİAD hakkında; Dernek Organları, Temsilcilikler ve Üye Komisyonları ...	42
Şekil 3. TÜSİAD' ın yapısı 2019.....	43
Şekil 4. TÜSİAD'ın Çalışma Alanları	45
Şekil 5. TÜSİAD'ın Türkiye Ekonomisine Katkıları	46
Şekil 6. TÜSİAD Demokrasi Söylemleri Hürriyet 2011-2016 arası	68
Şekil 7. TÜSİAD Demokrasi Haber Temaları ve Vurguların Dağılımı.....	72
Şekil 8. Hürriyet Haberde Yer Alan Demokrasi Söylemlerinin Haber Temalarının Dağılımı	73
Şekil 9. TÜSİAD Demokrasi Söylemleri Cumhuriyet 2011-2016 arası.....	78
Şekil 10. TÜSİAD Demokrasi Söylemleri Cumhuriyet Haber Temaları ve Vurguların Dağılımı	79
Şekil 11. Demokrasi Söylemlerinin Cumhuriyet Haber Temalarının Dağılımı.....	79
Şekil 12. TÜSİAD Demokrasi Söylemleri Takvim 2011-2016 arası	82
Şekil 13. TÜSİAD Demokrasi Söylemleri Takvim Haber Temaları ve Vurguların Dağılımı	83
Şekil 14. Demokrasi Söylemlerinin Takvim Haber Temalarının Dağılımı	83
Şekil 15. Hürriyet Gazetesindeki TÜSİAD Ekonomi Haberlerinin Yıllara Göre Dağılımı	86
Şekil 16. TÜSİAD Ekonomik Haber Temaları ve Vurguların Dağılımı	89
Şekil 17. Ekonomik Haber Temalarının Dağılımı	90

ÖN SÖZ

Milenyum çağının yaşandığı bu yüzyılda, kitlesel iletişim araçlarının ve küreselleşmenin etkisi ile sınırlar kalkmış, bilgi aralıksız bir akış içinde ulaşılabilir bir seviyeye geldiği görülmüştür. Bilgisayar, akıllı telefonlar, tabletler, televizyon vb. gibi kitlesel iletişim araçlarının istisnai bölgeler hariç, dünya nüfusuna yayılması ile birlikte, bulunulan hemen her yerden bilgiye kolayca ulaşmaya başlanmıştır. Toplumdaki bireyler başka toplumların refah yaşam ve yönetim şekillerini bu kitlesel iletişim araçlarından gördükçe, kendi sistemlerine eleştiriler getirdiği izlenmiş, yaşadığı toplumu sorgular hale geldiği yaşanan son olaylardan da (Örnek: Arap Baharı) görüldüğü üzere sistem arayışlarına düştüğü görülmüştür. Sistem arayışı içerisinde olan veya mevcut sisteminden memnun olmayan toplumdaki aydın kesim, içinde bulunduğu toplumsal düzeni daha iyiye ve daha güzele nasıl kavuşulacağı ve müreffeh bir topluma nasıl ulaşılacağı üzerinde yıllarca kafa yorarak daha yaşanılabilir bir toplum meydana getirmeye çalıştıklarını düşünürsek, sorulması gereken soru, birey tek başına bunda etkili olabilir mi? Yada tek bir kişi ile müreffeh topluma ulaşmada etkisi ne kadar olabilir? Gelişmiş ve demokrasiyi özümsemiş toplumların (ABD ve Avrupa Birliği Ülkeleri gibi) bu noktada bireylerin güç birlikteliği yaparak aynı düşünceleri paylaşan kişiler ile bir araya gelip, kuvvetlerini birleştirerek sivil toplum örgütleri oluşturduğu hedeflere daha hızlı ulaşmanın yollarından birisine ulaştıkları düşünülmektedir. İşte bu yüzden halk yönetimi anlamına gelen demokrasinin etkin bir biçimde topluma yayılması adına sivil toplum kuruluşlarının etkisi, bu araştırmanın yapılması için önemlidir. Demokrasinin topluma yayılması adına, etkin STK'ler kurulması önemli görülmüş ve bundan dolayı bu çalışmaya emek sarf edilme gayreti içerisinde olunmuştur.

GİRİŞ

Demokrasi ve sivil toplum arasında uyumlu ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Bu ilişkiden çalışmanın ilerleyen bölümlerinde detaylı bir şekilde irdelenecektir. Öncelikle kelime anlamı olarak sivil *“Fransızca- Latince kökeni olan “civil” görgü kurallarını iyi bilen demek olmakla birlikte medeni, nazik ve kibar anlamlarını da çağrıştırmaktadır ve Türkçede “sivil” şeklinde telaffuz edilmektedir”* (Doğan, 2000: 20). Mevcut literatür incelendiğinde sivil toplum kavramının tanımı üzerinde tam bir uzlaşma olmadığı görülmektedir. Sivil kelime olarak kullanıldığı zaman “şehir adabı” “medenilik, bedevi (köylü) olmamak” anlamlarına gelirken, halk arasında ise “üniforma giymemiş, asker sınıftan olmayan, askeri olmayan,” gibi çeşitli anlamlara gelebilmektedir. Fakat bu kelimenin “toplum” kelimesi ile bütünleşerek “sivil toplum” şeklinde kavrama haiz olması bazı toplumsal hareketlerle beraber, siyasal hareketlere bağlı olarak meydana gelmiştir. Bu bağlamdan yola çıkarak 17. ve 18. yüzyılları geçtikten sonra “sivil toplum” kelimesi “doğa” olarak adlandırıldığı durumundan “uygarlık” durumuna geçiş manasında kullanıldığı gibi, bir şehirli gereksinimi olarak özgürlük, hürriyet ile yükümlülük ve hakları ifade eden bir kavram olarak da kullanılmaya başlanmıştır. Ancak bu dönemlerde *“sivil toplum” kavramı “askeri yönetimden arınmış toplum” anlamında kullanılmadığı gibi “askerliğe karşı toplum” veya “asker olmayan toplum” anlamlarına da gelmemektedir”* (Doğan, 2000: 20; Arslan, 2001: 27-28; Abay, 2004: 280).

Sivil toplumu, devletin denetleme alanı dışında, gönüllü örgütlerin mevcut olduğu alan olarak teknik boyutuyla değerlendirenler olduğu gibi; sivil toplumu siyasal ve ahlaki bir anlam atfederek bireylerin varoluşlarını hükümetin (devlet iktidarının) denetleme alanı dışında örgütlü yapılar ile meydana getirdikleri alan şeklinde de tanımlayanlar da vardır (Keyman, 2005: 102).

Sivil Toplum kavramı olarak 21.yy da oldukça fazla karşılaşılan bir terim olarak ortaya çıkmakta ve devlet dışında bir alan olarak kabul görmektedir. Konuyla alakalı olarak liberal demokrasilerde, meslek örgütlerinin grup kurma özgürlüğünün karşısındaki

barikatların kaldırılması ve özgür iradeyi özümsemiş örgütlenmelerin asıl amacına uygun icraatlar yapabilmeleri açısından çok önemli olduğu sosyal bilimciler tarafından düşünülmüştür. Liberal demokratik hedeflerden sapmalar örgütlenme özgürlüğü bakımından, yönetimde olan hükümetin çoğulcu özelliğini zedeleyeceği için bu tür problemlerin bulunduğu ülkede tam manasıyla gerçek demokrasiden söz edilebilirliği değişiklik gösterebilmektedir. İdeal niteliği taşıyan bir meslek grubu örneğinden söz edilebilmesi için ve bu tür kuruluşların asıl amacına uygun faaliyetlerde bulunabilmeleri ancak gerçek manada liberal demokrasilerde gerçekleşebilir olarak düşünülmüştür. Liberal demokratik rejimlerde meslek gruplarının ve kuruluşlarının çoğulcu toplumun vazgeçilmezi olarak rekabetçi ortamda kendinden farklı görüşleri ortaya koyabilmeli ve kendi amaçları istikametinde siyasal karar alma mekanizmalarını harekete geçirerek rejimi etkileyebilmelidir. Meslek kuruluşlarının bu süreçte bir sivil toplum kuruluşu olarak devlet ile arasında mesafenin bulunması zorunludur (Hakyemez, 2011: 52).

Bu çalışmada ele anılan konulardan biri olan “demokrasi” kavramından belki de farklı farklı yüzlerce çalışma konusu çıkarılabilir. Ancak bu çalışmadaki asıl hedef demokrasinin sivil toplum ile olan ilişkisini ortaya koyabilmek, sivil toplum ile demokrasi arasındaki pekişmeyi göstermek ve Türkiye Cumhuriyeti devletinde önemi yadsınamayacak kadar fazla olan sivil toplum kuruluşlarından biri olan TÜSİAD’ın, Türkiye demokrasisine etkilerinin demokrasi ve ekonomi ile alakalı söylemlerinin raporlara ve online arşiv hizmeti veren gazetelere yansımaları tespit etmektir.

Çalışmanın giriş kısmı ve birinci bölümünde; sivil toplum ve demokrasi kavramlarının ne anlam ifade ettiği açıklanmaya çalışılmış, demokrasi kavram ve çeşitlerini gösterir bilgiler verilmiştir. İkinci bölümünde; sivil toplum ve demokrasi ilişkileri incelenmiş, devlet ile sivil toplum arasındaki ilişki anlatılmıştır. Devlet ve sivil toplum ilişkisi, sivil toplum ve demokratikleşmeye etkisi, sivil toplum ve demokratik pekişmenin sağlanmasına etkisinin nasıl olduğuna dair bilgiler verilmiştir. Türkiye’de burjuvazinin oluşumu, TÜSİAD’ın kuruluş süreci, TÜSİAD’ın siyaset ve demokrasi ile ilişkileri, TÜSİAD’ın kuruluş amacı, misyon ve vizyonu, tüzüğünde belirttiği hedefleri, ekonomi ve demokrasiye etkileri hakkında bilgiler verilmiştir.

Üçüncü bölümünde; 2011-2016 yılları arasında TÜSİAD söylemleri incelenip, ekonomi ve demokrasiye ne tür etkiler ve katkılar sağlamıştır sorusunun cevabı aranmaya çalışılmıştır. Çalışma online arşiv hizmeti veren gazetelerin, TÜSİAD, demokrasi, ve

ekonomi söylemleri çerçevesinde tarihsel arşiv incelemesine dayalı bir çalışmadır. Arşivler TÜSİAD'ın kendi arşivleri, online veri tabanlı internetten ulaşılabilen gazete arşivleri, kütüphanelerdeki kitap ve makale arşivleridir. Arşivler incelenip konu ile ilgili değerlendirme ve sonuçlara ulaşılmaya gayret sarf edilmiştir. Çalışma, tematik içerik analiz yöntemi ile TÜSİAD'ın ekonomi ve demokrasi adına söylemlerini, 5 yıllık bir tarih aralığı ile ele alarak incelemiştir.

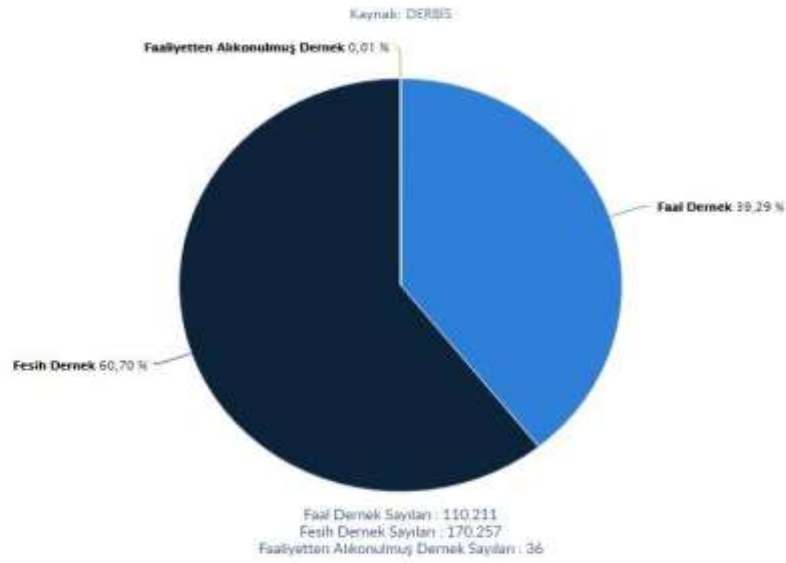

1. BÖLÜM:

KAVRAMSAL OLARAK SİVİL TOPLUM VE DEMOKRASİ

1.1. SİVİL TOPLUM KAVRAMI

Çalışmanın giriş kısmında belirtildiği üzere Türkiye, sivil toplum kavramı ile 21.yy'da tanışmıştır. 1980'lerden sonra sıkça kendinden söz ettiren “*Sivil toplum, gönüllü, kendi kendini meydana getiren, kendi destekleri ile ayakta kalan, devletten özerk, özel alan ile devlet arasında aracılık yapma özelliğine sahip örgütlü sosyal bir yapılanmadır*” (Sarıbay, 2007: 544). Gönüllülük esaslarına göre kurulan ve faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının kar amacı gütmeyen yapılar olması son derece önemlidir. Kuruluş amacı topluma hizmet sunmayan, kar amacı güden STK'lerin tüzüklerindeki yazan maddelerden ibaret kalacağı aşikâr olsa gerektir. Bu tür STK'ler, yaşadığı toplum ile pekişmemekte, kendi çıkarlarını toplumun çıkarlarından üstün tuttuklarından fesih oldukları, tarihte birçok örneği ile karşıda durmaktadır. Kendiliğinden kapanan veya mahkeme kararları ile kapatılan siyasi partilerden, sendikalara, vakıflara ve derneklere kadar birçoğu toplumun kendisinden beklentisine karşılık veremeyen STK'ler olarak gözlemlenmiştir. Türkiye'deki var olmuş ve faal olarak devam eden derneklerin bu güne kadar, faal fesih durumlarını gösterir istatistiksel bilgilerin iyi analiz edilmesi gereklidir. Aşağıdaki şekle bakıldığında, kapanan dernek sayıları aktif dernek sayısından üçte iki oranında daha fazla olduğu görülmüştür. Elbette bu durumun ortaya çıkmasında çeşitli sebepler vardır. Özellikle darbe dönemlerinde aktif dernek sayılarında azımsanmayacak azalmalar olduğu görülmüştür.

Şekil 1. Faal ve Fesih Dernek Sayıları (Eylül- 2017)

Yukarıdaki şekilde şu ana kadar toplam kurulmuş dernek sayısı 280.504 adettir. Ancak şeklin alındığı tarihte, aktif faaliyet gösteren sadece 110.211 adet dernek kaldığı görülmüştür. Kapanan derneklerin birçoğu darbe dönemlerinde faaliyetten alıkonulduğu ve fesih sürecine tabi tutulduğu Sivil Toplum Kuruluşları Daire Başkanlığı'nın resmi internet sitesine bakıldığında görülmektedir. Şu an mevcut aktif dernek sayılarına bakılacak olursa ABD ve Avrupa Devletlerindeki mevcut STK'lerin sayısını yakalamaktan hayli uzakta olduğu gözlenmiştir.¹

Uluç'a (2013: 399) göre, demokratik ve özgürlükçü düşüncüyü benimsemiş sivil toplum, ABD ve Batı Avrupa'da devletin baskılayıcı bir güç olmamasının ve demokratik özellikleri özümsemiş olmasının güvencesi olduğu görülmektedir. Kişisel yaşam özgürlüğünü hedef alan, bu temel alan, batı demokrasisi piyasa ekonomisi verilerine endeksli, karşıt muhalif görüşleri kavgaya dönüştürmeyen, güçlü bir sivil toplum geleneğinin ürünü olarak ortaya çıkmaktadır. Batı demokrasisi, kazandığı bu özellikleri yüzyıllar içinde yaşadığı, siyasal, ekonomik ve sosyal gelişmelerin sonucunda varabildi. *"Hayatın her alanında yaşanan evrim, batı toplumunun kendi iç dinamiklerinden sivil toplumu güçlü demokratik yapıların ortaya çıkmasına olanak sağladı"* (Uluç, 2013: 399). Bu durum batı dünyasındaki STK'lerin gelişmesini ve güçlenmesini sağlamıştır.

¹(<https://www.siviltoplum.gov.tr/yillara-gore-faal-dernek-sayilari>)

Sivil Toplum anlayışının pekişmediği ülkelerde devlet otoriterdir. Baskıcı ve dayatmacılıkla yönetilen toplumlar olmaması için, batı demokrasisine yaklaşmanın en temel prensibi ise kontrol mekanizmalarından birisi olan STK'lerin varlığı olduğu görülmüştür. Sivil toplum kavramı ile demokrasi, devlet kavramları arasında önemli bir ilişki vardır. Sivil toplum kavramı için demokrasinin varlığı vazgeçilemez ihtiyaçlardan biri olurken, sivil toplum ise varlığını önce devlet benzerliğine daha sonra devlet karşıtlığına borçludur denilebilir. Sivil toplum, varlığını ve anlamını devlet karşıtı özelliği ile kazanmıştır denebilir.²

1.2. DEMOKRASİ KAVRAMI

Demokrasi Latince bir terimdir. Demokrasi, “demos (halk)” ve “kratos (yönetim)” olan Yunanca *demokratia* kelimesinden gelmektedir. Tanım olarak ise, halkın iktidarı ya da halkın yönetimi manalarına gelir (Tanilli, 1996: 27). Siyaset bilimine bakıldığında demokrasi teriminden herkes aynı düşünceleri anlamamaktadır. Bu sebepten dolayı demokrasi kavramının en başındaki tanımlama önem arz etmektedir. Liberal demokrasi, devlet iktidarının sınırlandırılması ve birey özgürlüğü bağlamında en çok referans alınmış demokrasi çeşidi olarak karşımıza çıkmaktadır. Siyasal ve ekonomik çerçevesi olan bir kavram olarak liberalizmin demokrasi nezdinde birey, özgürlük, girişim özgürlüğü ve piyasa ekonomisi yadsınamayacak öneme sahiptir. Bu bağlamda belli amaçlarla, kendi istek ve özgür iradeleri ile bir arada olmak isteyen kişilerin örgütlenme ve bir araya gelme özgürlüğüne yönelik engellemelere karşılaşmaması akabinde yine devletten yanı sıra bir sivil toplum alanının olması liberal demokrasinin belki de en önemli gereksinimleri içerisinde yer almaktadır (Hakyemez, 2011: 51).

Demokrasi kelimesi artık günlük hayatta eksik olmayan bir kelime olarak karşımıza çıkmaktadır. Öyle ki hemen hemen her dönemde yapılmakta olan seçim çalışmalarındaki siyasetçi söylemlerinde, izlenen tartışma programlarında, okunulan kitap, makale, dergi ve tez çalışmalarında, dersleri dinlenen hocaların konularında, arkadaşlarla olan sohbetlerde, demokrasinin öneminden bahsedilmiştir. Demokrasi kavramının daha iyi anlaşılması için türleri aşağıda belirtilmiştir.

²Abay, <http://www.siyasaliletisim.org>.

1.2.1. Demokrasi Türleri

Demokrasi kavramının anlamından ve öneminden bahsederken görüşlerde çeşitlilik ve farklılıklar görülmüştür. Tek noktada birleşmese de her platformda söylenen bir ortak nokta görüşü vardır. Bu görüş demokrasinin varlığının herkes için gerekli olduğu görüşüdür. Halk yönetimi anlamına da gelen demokrasinin türleri vardır. Bu türlerin neler olduğu başlıklar halinde aşağıda sunulmuştur.

1.2.1.1. Doğrudan Demokrasi

Sezen'e göre, demokrasi kavramı iki kısma ayrılmaktadır. Bu kısımlar doğrudan ve dolaylı demokrasi olarak adlandırılmaktadır. Doğrudan demokrasi sistemin, kanunların yapılması ve kamu gücünü belirleyecek kararların halk tarafından bizatihi alınmasını ifade eder (Sezen,1994: 27). Tarihsel olarak bakıldığında demokratik yönetimler,

“Yunan sitelerinde ve tip bakımından yunan sitelerine benzeyen sosyal topluluklarda ortaya çıkmışlar ve “doğrudan demokrasi” biçimini almışlardır. İktidar yurttaşlardan oluşan ‘Genel Kurul’un elindeydi; Genel kurul, bütün önemli kararları alır, bu kararları yürütecek ve kurulun toplanma dönemleri dışında ülkeyi yönetecek “yargıçlar”ı seçerdi” (Duverger, 1986: 16).

Demokrasi olarak Atina demokrasisi bu zamanda demokratik olarak bilinen devletlerden ne daha az nede daha fazla demokratikti denebilir. Toplumunu fazlasıyla alakadar eden kararlarda bireylerin etkin olarak katılımının sağlanması açısından (doğrudan demokrasi) daha demokratikti denmiştir. Doğrudan demokrasinin varlığından söz edilebilmesi için, mecliste idare edilebilecek oranda az vatandaş gerekli görülmüştür. Konuya hâkim politik kararlar verilebilmesi için gerekli belgeleri ve delilleri kavrayabilmek için yeterli zaman gerektirir; doğrudan demokrasinin her iki şartı da bugünkü toplumlar tarafından yerine getirilememektedir (Beetham ve Boyle, 1995: 5; Şinik, 2001: 4). Atina demokrasisi şu anda var olan demokrasi türlerinden daha az demokratikti. Çünkü vatandaşlık özgür doğan erkeklerle sınırlandırılmıştı. Kadınlar, köleler, yabancılar ötekileştirilmişti. Vatandaşlık sınırlandırıldığından dolayı doğrudan demokrasinin aktif katılımı mümkün olmamakta idi. Kesinlikle “halkın” yönetimi söz konusu idi, ancak halkın yönetimi ayrıcalıklı bir pozisyondan kaynaklanıyordu (Beetham ve Boyle, 1995: 6; Şinik, 2001: 4).

Doğrudan demokrasiyi bugünün dünyasında uygulamaya koyabilmek ne kadar mümkün olacağı sorusu zihinlerde soru işareti bırakırken, alınacak kararların 80 milyon nüfusu aşmış Türkiye vb. nüfus bakımından devasa ülkelerde, her bir kararın referanduma götürülmesi ve halkın kararına sunulması maddi ve teknik açıdan uygulanabilir olduğu düşünülebilir mi? Aynı bir araştırma konusudur. Ancak böyle bir sistemin uygulanabilirliği nerde mümkün olacağı sorusuna yanıt olarak şu cevap belki verilebilir. Toplumdaki tüm bireylerin kolaylıkla toplanabileceği, konu üzerine tartışılıp karar verilebileceği küçük toplumlarda uygulanabilir olarak düşünülmüştür.

Teknolojik olanakların artması ile bazı araştırmacı ve siyaset bilimciler “Elektronik Demokrasi” ya da “İnternet demokrasisi” adı verilen demokrasi türleri ortaya atmışlardır.³ Buna karşın Alvin ve Heidi Toffler, böyle bir alt yapının ciddi maliyeti ve zorluğunun olduğu, uygulamada zorluklar olacağını, günümüz demokrasisinin yerini alamayacağını iddia etmektedir (Şinik, 2001: 5).

1.2.1.2. Dolaylı Demokrasi

Dolaylı demokrasi, kanunların yapılması ve kamu gücüne ilişkin kararların, halkın seçtiği temsilciler aracılığı ile alınmasını ifade eder. Bu demokrasi modeli, direkt birey tarafından doğrudan değil temsilciler tarafından yönetilen temsili demokrasilerdir. Birey direkt olarak kanun koyamaz, yasa teklifi veremez, gensoru sunamaz. Ancak bunu bireyi temsilen seçim bölgesinden seçip gönderdiği, mevcut kesimi temsil edeceğine inandığı ve oy verdiği temsilcileri ile gerçekleştirebilir.

Bugün egemen olan demokrasi anlayışı klasik liberal temsili demokrasilerdir. Bu demokrasilere “Anayasal Demokrasi”, “Parlamentar Demokrasi”, “Modern Demokrasi” gibi adlar verildiği görülmüştür. Ancak, sonuç olarak bütün bu demokrasileri temsili demokrasi çatısı altında birleştirilebilir (Şinik, 2001: 5).

Bugün “Temsili Demokrasiye” çok sert eleştiriler getirilmektedir. Özellikle 1989 Berlin duvarının yıkılması, Orta Avrupa’nın doğusunda, Baltık ülkelerinde, eski Sovyetler Birliği’nde otoriter komünizmin sona ermesi ve daha önce Filipinler’de, Arjantin’de, Brezilya’da var olan diktatörlük rejimlerinden, demokrasiye geçişlerle, dünya genelinde demokrasiye geçişe yönelik hareketin övüldüğü, yüceltiildiği görülmektedir. Francis

³1992’de ABD seçimlerinde Ross Perot, “Elektronik Demokrasi” fikrini ortaya atmıştır

Fukuyama'nın, "The End of History" adlı eserinde, "*insanoğlunun ideolojik evriminin son noktasına ve insan yönetiminin son biçimi olarak Batı Liberal Demokrasisinin evrenselleştiğini*" (Fukuyama, 1989: 4; Şinik, 2001: 6).Yazmıştır.

Ancak görüldü ki, tarihin sonunun geldiği, liberal demokrasinin nihai zaferi kazandığı iddialarının üzerinden çok uzun bir zaman geçmeden, artık liberal demokrasinin kendisinin 21. yüzyıla kalıp kalmayacağı tartışılır olmuştur. Bütün bu tartışmalar, yazılan, çizilen yüzlerce eser ışığında olması gereken "demokrasinin tanımı nedir? Bu sorunun cevabı tamamen başlı başına ayrı bir çalışmanın konusu olabilir. Burada yalnızca "Çoğulcu Demokrasi" kavramını kullanarak bahsedilmeye çalışılmıştır.

1.2.1.3. Çoğulcu Demokrasi

Batı demokrasisinin belirgin başlıca en büyük özelliğinin başında, toplumdaki farklı düşüncelerin varlığı ve yaşama haklarının tanınması düşünceye saygı duyulmasıdır. Batı demokrasisinin "çoğulcu demokrasi" olarak adlandırılmasında buradan gelmektedir (Tanilli, 1996: 38). Demokrasinin olmazsa olmaz maddelerinden bir tanesi de "çoğulculuktur". "*Bu uygulamaya genellikle "çoğunlukçu demokrasi" şeklinde yansımaktadır*" (Kuzu, 1997: 106). Rousseau'nun çoğunlukçu demokrasi anlayışından köklerini alan genel irade anlayışı, milli irade ya da genel irade olarak isimlendirilen çoğunluk iradesinin her zaman kamu iyiliğini benimsediği, çünkü çoğunluğun faydalarıyla toplumun genel faydalarının hiçbir zaman karşıt ortamda bulunmayacağı noktasından hareket eder (Şinik, 2001: 7).

Çoğulcu demokrasi anlayışı, demokrasiyi sınırsız ve mutlak çoğunluk yönetimi olarak kabul görmez. Aritmetik üstünlüğü olan bir çoğunluğun her zaman kamu iyiliğini benimseyip o yöne doğru yöneleceği, ispatı pekte imkan dahilinde olmayan bir iddiadır. Demokrasi, elbette ki çoğunluğun yönetimi nizamlarına dayanmakla birlikte, bunu azınlığın temel haklarını inkar etmeyen, göz ardına atmayıp bağdaştıran bir yönetim biçimi olarak görülmektedir. Toplum içindeki çeşitli nitelikteki grupların var olmasından, bunlar arasındaki pazarlıklardan ve özgür tartışmalardan kamu iyiliği doğar. Bu durum da çoğunluk iradesine sınır getiren tedbirler, kuramlar ve kaideler demokrasinin özüne uygundur, aykırı değildir (Özbudun, 1998: 12; Şinik, 2001: 8).

Demokrasinin var olabilmesi için belli başlı ilkeleri vardır. Bu ilkeler şunlardır: Seçim ve Temsil İlkesi; Devlet yönetiminin ortaya çıkması ve halkın yönetime katılmasında,

eşit, serbest, oyun gizli kullanılması ve genel olarak yapılması her türlü şaibeden uzak durulması ile mümkün kılınabilmektedir. Çoğu ülkelerde benimsenen davranış, belirli bir zaman için belirli sayıda temsilci seçmek ve halk namına alınacak kararların seçilen bu temsilciler vasıtasıyla alınması yoludur (Şinik, 2001: 8).

Oylar genel ve eşit olmalı ilkesi; Toplumdaki her bireyin oy hakkı bulunmasına “genel oy” ve ayırım gözetmeksizin herkesin denk ağırlıkta tek oya sahip olmasına ise “eşit oy” ilkesi denir (Tanilli, 1996: 42). Demokratik rejimlerde her bireyin oyu eşittir ve aynı ölçüde değerli görülmelidir.

Çoğunluğun yönetme hakkı ilkesi; Seçilerek işbaşına gelmiş hükümetin, iradenin belli bir süre zarfında toplum iş ve işlemlerini yürütmesi, klasik demokrasinin temel ilkelerinden biridir (Touraine, 1997: 44). Bu yönetme hakkı, genellikle siyasi partiler vasıtasıyla gerçekleştirilmektedir.

Çoğunluğun sınırlanması ve azınlığın korunması ilkesi; Azınlık olan halkın hak ve hukukunun korunup gözetilmemesi, demokrasinin pekişmesinde büyük engellerden biridir. İktidar geçici ve değişkendir (Şinik, 2001: 9). Bu sebepten dolayı çoğunluğun temsil yetkisi ile yönetime gelmiş iktidarın “iktidar benim, ben ne dersem o” diyerek azınlık haklarını gözetmemesi ve azınlıklardan gelen seslere kulak vermemesi gibi durumların, demokrasi ile herhangi bir bağdaşımı bulunmamaktadır.

Temel hak ve özgürlüklerin korunması ilkesi; Çoğulcu demokrasilerde kişi hak ve özgürlükleri iktidarın keyfi uygulamalarına izin vermemek adına kanunlar ile belirlenmiş, iktidarın sınırı, kanunlar nezdinde çizilmiştir. Kişi temel hak ve özgürlüğü olan, özel yaşam, barınma özgürlüğü, inanç özgürlüğü, seyahat özgürlüğü vb. birçok kişi özgürlüğü kanunlar ile koruma altına alınmıştır. Hangi iktidar hangi hükümet gelirse gelsin, halk bu özgürlüklerinden taviz vermediği sürece hukuk açısından koruma altına alınmıştır.

Yasalar önünde herkes eşittir ilkesi; Çoğulcu demokraside eşitlik ilkesi, "yasalar önünde eşitlik" olarak ortaya çıkmış ve gelişmiştir. Yasalar, toplum içindeki durumu, konumu toplumsal etkin soyu veya ekonomik gücü ne şekilde olursa olsun, ayırım gözetmeksizin eşit şekilde uygulanmalıdır. Herhangi bir sınıfa, aileye, kişiye veya zümreye ayrıcalık ve ayrımcılık tanınmamalıdır. Böyle bir ayrıcalıktan bahsedildiği durumda, demokrasinin ana temelindeki en önemli taşlardan birisi koyulmamış ve büyük mücadeleyi yok saymış olacaktır (Keleş, 1998: 55; Şinik, 2001: 11).

1.2.2 Demokrasi Kuramları

Demokrasi kavramının çeşitli tanımlamaları olduğuna daha önce değinilmiştir. Bunun nedeni tanımlamaların yapıldığı çağın hukuksal, siyasal ve sosyal yapısından kaynaklandığı görülmüştür. Sadece bir iki çeşit demokrasi kuramından yola çıkarak demokrasiyi anlamak yetersiz kalacağından, geniş açıdan yaklaşp diğer demokrasi kuramlarından söz etmeye ihtiyaç duyulmaktadır (Demir, 2010: 604). Buradan hareketle, aşağıda önemli görülen beş demokrasi kuramından bahsedilmiştir.

1.2.2.1. Liberal Demokrasi Kuramı

Demokrasi kavramı ile yakinen ilgisi bulunan kavramlardan birisi de liberalizmdir. Bu ilginin nedeni, liberalizm ve demokrasinin aynı dönemde gelişmesinden kaynaklanmaktadır. Demir'e göre (2010: 605) liberal demokrasinin doğmasında en büyük etken tanrısal kökenli egemenlik anlayışının yerine halk egemenliği anlayışının benimsenmesi fikrinin ortaya çıkmasıyla başladığı düşünülmüştür. Bunun nedenini ise, kilisenin etkisinin azalması ve laiklik anlayışının yerleşmesiyle ortaya çıktığını belirtmiştir.

Kapucuoğlu tezinde (2004: 47) liberal demokrasiyi tanımlarken, bütün yurttaşların bireysel hak ve özgürlüklerinin güvence altına alınarak, çoğunluk iktidarının belirli anayasal kurallar çerçevesinde sınırlandırıldığı bir hükümet biçimi olarak görmektedir.

Demir (2010: 605) liberal demokrasinin en önemli kurucularından birisini John Stuart Mill olarak görmektedir. Ebeinstein'den alıntılıyarak aktardığı, Mill'in 1873 yılında Otobiografisinde yazdığı "Popüler anayasanın en iyi biçimi" ile belirttiği temsili yönetime ilişkin görüşlerinin başlıca özelliklerini şu şekilde bildirmektedir:

- "Bir temsili yönetimin başarılı olabilmesi için, belli toplumsal şartlar gereklidir. Her şeyden önce halkın, kamusal işler konusunda tartışmaya hazır ve istekli olması gerekir.
- Kamu yararını koruma konusunda çıkar çatışması bakımından birbirine karşıt olan toplumsal sınıfların ve onların temsilcilerinin işbirliği içinde olması gerekir.
- Yanlış demokrasi ile mücadele edilmeli ve "doğru" demokrasi desteklenmelidir. Mill'e göre "yanlış demokrasi" azınlıkların olgusal olarak vatandaşlık haklarından mahrum bırakıldıkları, ayrıcalıklara tanınan bir yönetim sistemidir.
- Otorite yürütmeye yoğunlaşmalıdır. Mill'e göre genel kurul olarak otorite ve kararların sorumluluğu bölünmemelidir" (Demir, 2010: 605).

Yukarıdaki metinden de anlaşılacağı üzere Liberal Demokrasi, yönetimin sadece çoğunluğun sahip olmaması, azınlık olanların da yönetimin keyfiyeti karşısında korunmasını öngörmektedir.

1.2.2.2. Sosyal Demokrasi Kuramı

Sosyal demokrasi kuramı diğer demokrasi kuramlarına göre, farklı bir demokrasi anlayışına sahiptir. Sosyal demokrasi anlayışının doğuşunu Taşdelen'den aktaran Kapucuoğlu (2004: 48), ekonomik olarak zayıf olan toplum kesimlerinin devletten korunmanın yanı sıra yardım sağlamak görevinin de olduğunu ve sosyal demokrasi kuramının bu anlayıştan doğduğunu belirtmiştir. Demir (2010: 606), bu demokrasi kuramını göre demokrasinin amacı, siyasal demokrasiyi topluma yaymak ve eşitliği sağlamak adına yönetimi kontrol etmektir görüşü ile bu kuramı açıklamıştır.

Bu kuramın önde gelen temsilcilerinden olan Eduard Bernstein'e göre; demokrasi hem araç hem de amaçtır. Demokrasiyi sosyalizmin mücadele aracı olarak görmektedir. Ayrıca demokrasiyi sosyalizmin gerçekleşme şekli olarak da tanımlamaktadır (Demir, 2010: 606).

1.2.2.3. Katılımcı Demokrasi Kuramı

Bu demokrasi kuramında; demokrasinin var olabilmesi için öncelikle halkın ekonomik ve toplumsal alanda katılımının oldukça yüksek oranda olmasına önem verilir. Oy kullanma hakkı olan vatandaşların oranını yükseltmek ve bu kişilerin kendilerini alakadar eden konularda irade oluşturma, söz hakkı ve karar verme katılımını yaymak ve yoğunlaştırmak anlayışı eğilimindedir (Demir, 2010: 607).

Katılımcı Demokrasi Kuramı da bazı eleştirilere maruz kalmıştır. Bu eleştirilerin başında yurttaş yetkinliğinin artırılarak abartılması ve genişlemesi ile baş edilemeyecek büyüklükte talep ve katılım üretilmesidir. Bu nedenden dolayı siyasal düzen istikrarını bozabileceği düşünülmüştür (Demir, 2010: 607).

1.2.2.4. Müzakereci Demokrasi Kuramı

Demir (2010: 608), Müzakereci Demokrasi Kuramının ne olduğunu Benhabib'den aktarırken; *“Bir yönetim biçiminde kolektif karar alma süreçleri açısından meşruiyete ve rasyonelliğe gerekli koşulu; söz konusu yönetim biçimindeki kurumların, herkesin ortak çıkarı olarak görülen, özgür ve eşit bireyler arasında rasyonel ve adil biçimde yürütülen kolektif müzakere süreçlerinden kaynaklanmak üzere düzenlenmelidir”* şeklinde aktarmıştır. Bu demokrasi kuramında aşağıda sunulan müzakere süreci gerekli görülmüştür:

- “Böyle bir müzakereye katılımında eşitlik ve simetri normları uygulanmıştır; konuşma edimleri başlatma, soru sorma, sorgulama ve tartışma açma bakımından herkes aynı fırsatlara sahiptir.
- Herkesin bizzat söylem usulünün kuralları ve bunları uygulanma ya da yürütülme tarzı hakkında dönüşlü savlar ortaya atma hakkı vardır. Dışlanan kişi ya da grup, önerilen söz konusu normdan dolayı olumsuz etkilendiğini gerekçeli olarak gösterebildiği sürece baştan konuşmanın gündemini ve katılımcıların kimliğini sınırlayan kurallar yoktur. Bazı koşullarda bu, demokratik bir topluluğa mensup yurttaşların kendi ülkelerinde, sınırlarında veya komşu topluluklarda yaşayan ve yurttaş statüsü taşımayan kişilerle, onları etkileyecek meseleler söz konusu ise, fiili bir konuşma içine girmeleri anlamına gelmektedir” (Demir, 2010: 608).

Bu demokrasi kuramı bir ideali kurumsallaştırmaktadır. Siyasal gerekçelendirme ise ideali çerçevesinde oluşturulur. Bu demokrasi anlayışında, kişileri müzakereye katma ve ortak faydalar kapsamında, eşit şekilde siyasal haklara destek verir bir tutum içerisindedir. Bu çeşit haklar diğer temel hakları korumaz ama ortak yararı geliştirir ve ortak çıkarları ileri taşımak adına bir vasıta görevi görür (Demir, 2010: 609).

Müzakereci demokrasi kuramı çeşitli eleştirilere maruz kalmıştır. Özellikle uygulamaya yönelik ve kuramsal çerçevede bu demokrasi türünün mantıklı ve kapsamlı bir diyalog ortamının oluşturup oluşturamayacağı hakkında tereddütler olduğu ileri sürülmüştür. Bireylerin yapılan tartışmalara, eşit şekilde katılım sağlamasının uygulama sırasında mümkün olamayacağı tartışılmaktadır. Özet olarak bu demokrasi kuramı, siyaseti yönetmede iktidar yerine bir akıl kavrayışını öne çıkarmaktadır. Bu kuramın güçlü yanını Demir; *“ Politikalar, en güçlü çıkarlar galip geldiği için değil, yurttaşlar veya onların temsilcileri gerekçeleri dinleyip eleştirdikten sonra birlikte onların doğruluğuna karar verdikleri için benimsenirler”* (Demir, 2010: 609). Şeklinde açıklamıştır.

1.2.2.5. Eleştirel Demokrasi Kuramı

Bu demokrasi kuramı iki ayak üzerinde durmuştur. İlk olarak, bireysel tercih ve kararlar, grup kararlarına ya da kolektif kararlara dönüşüm sorununun ortaya çıkmasıyla alakalıdır. Eleştirel demokrasi kuramının ikinci ayağı ise, kapitalizm ve demokrasi eleştirisine dayanan yönetim sosyolojisi ve siyaset kuramıdır. Kavramın açıklamasını Manfred G. Schmidt' den alıntılıyarak aktaran Bekcan ;

“Demokrasi siyasal hakların, bireylerin zümresel ayrıcalıklar düzenini karakterize eden sosyal statüsüne bağlılığını ortadan kaldırır. Demokraside seçme hakkının sınıfsal bağlılığından, siyasal görevlerin kalıtsallığından veya satın alınabilirliğinden çok az söz edilir. Partiler sisteminde kartel oluşması, partilerin siyasal-ideolojik profiline düzleştirilmesi ve onların siyasetinin seçmen oyları pazarına, özellikle sırf bu maksat için şişirilmiş güncel tartışma konularına ağırlık vermesi ve azınlıkta olanlara pek fırsat tanımayan parti içi yapı gibi demokratik irade oluşumu sürecinde daha önce olduğu gibi disiplin ve sınırlama mekanizmaları etkili olur” (Bekcan, 2005: 43).

Sonuç olarak, demokrasi kuramları zamana ve şartlara bağımlı olarak farklılıklar göstererek ortaya çıkmıştır. Elbette demokrasi kuramlarına olumlu veya olumsuz eleştiriler yapılmıştır. Bazı kuramların uygulanabilirlik yönünden, bazı kuramların ise gerçekçi ve tarafsız yaklaşım yönünden eksik olduğu düşünülmüştür. Ancak önemli nokta demokratik yönetim biçimiyle otoriter yönetim biçimi arasında farklılıkta ortaya çıkmasıdır.

2. BÖLÜM:

SİVİL TOPLUM, DEVLET VE DEMOKRASİ İLİŞKİLERİ BAĞLAMINDA TÜRKİYE’DE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VE SİVİL TOPLUM KURULUŞU OLARAK TÜSİAD

2.1. DEVLET VE SİVİL TOPLUM İLİŞKİSİ

Sivil toplumu temsil eden STK’ler olmadan toplumda demokratik yönetim adına herhangi bir değişiklik olur mu? Sivil toplumun gereklilikleri nelerdir? Birey tek başına demokraside ne kadar etkili olabilir gibi soruların cevaplarını çalışmada bulmaya çalışılmıştır. Ülke yönetiminde demokrasinin pekişmesi adına sivil toplum kuruluşlarının eylem ve söylemlerinin gerekliliğinden bahsedilmiştir.

Demokrasi ve sivil toplum arasındaki bağ birbirini gerektiren, birbirine ihtiyaç duyan bir bağıdır. Halkın “demos” un yönetime katılması için gerekli mekanizmaların çeşitlenmesi, etkililiğinin artması demokrasinin işlevselliğini sağlayacaktır. Bu nedenden dolayı sivil toplum terimi ve kurumu, demokrasi üstüne yapılan tartışmaların önemli bir unsuru haline geldiği görülmüştür. Özellikle de temsili demokrasi krizinin anlatıldığı bu zamanda demokrasinin derinleştirilmesi ve özüne inilmesi için sivil topluma duyulan talep gün geçtikçe artmıştır. Bu nedenle sivil toplum ve demokrasi arasındaki ilişkiyi pratik ve teorik boyutları ile yeniden incelenmeli araştırılmalıdır (Çaha, 2005: 7). Sivil toplum kavramı, son 20 (yirmi) yıla bakıldığında faaliyet gösteren STK’lerin sayısını da göz önüne alarak, adından fazlaca söz ettiren ve en fazla itibar kazanan kavramlardan biri olduğu görülmektedir (Çaha, 2005: 7).

Türk siyasal kültüründe gerekli olması durumunda, hemen her şeyin devlet tarafından devlet eliyle gerçekleştirilebileceği gibi bir anlayış vardır (Çaha, 2005, s.9). Son on yılda devlet kendi elleriyle sivil toplum kuruluşları kurmasa da, yeni kurulan sivil toplum örgütlerinin kurulmasına teşvik edici olduğu gözlenmiştir.

Her ne kadar sosyal ve siyasal hayatında devlet darbe dönemlerinde olduğu gibi baskıcı görünmese ve olması gereken bir sivil toplum kuruluşu var ise, onu biz kurarız mantığından uzaklaşmış gibi görünüyorsa da, 1930’lu yıllarda çağın popüler konusu

olan kadın konusuna el atmış ve aktif olan bir sivil toplum örgütü olan Türk Kadınlar Birliğinin yönetimini eline almış ve dernek yöneticilerinin marifetiyle lağvetmiştir. Devlet bizatihi İsmet Paşanın söylemi ile “ bir kadın devrimi” gerçekleştirmiştir (Çaha, 2005: 10). Devletin sivil toplum üstündeki en etkili yıllarından olan 1980’ler de ise o yılların gözde konularından birisi olan “çevrecilik” adına parti dahi kurulan “Yeşiller Partisi” yine devlet eliyle refüze edilmiş bu alanda Çevre Bakanlığı ile karşılık vererek Yeşiller partisini gereksiz hale getirmiştir (Çaha, 2005: 10). Yaşanılan örneklerden de anlaşılacağı üzere Türk siyasal hayatında devletçi refleks her zaman tepki vermiş ve demokrasinin önceliklerinden biri olan sivil toplumun öncelik almasına izin vermediği görülmüştür.

Çaha’ya göre, 28 Şubat sürecinde devlet, sivil topluma abartı olmazsa “misâk-ı milli”ci bir mana yükleyerek kavramı tahribata uğrattığı düşünülmüştür. Süreç tüm hızıyla yaşanırken bir anda STK kavramı diye bir kavram çıktı. Bütün yönleriyle TSK’yi (Türk Silahlı Kuvvetleri) anımsatan bu kavram ortaya çıkmış oldu. TSK, 28 Şubat sürecinde maalesef tam da böyle bir görev üstlenmiş gözüktü. “*TSK ile aynı zihinsel parametre içinde yer aldığı göz önünde bulundurulduğunda STK’yi “Sivil Toplum Kuruluşları” olarak okumak yerine, “Silahsız Türk Kuvvetleri” olarak okumak daha anlamlı. Zira bu isim altında ortaya çıkan kurum ve kuruluşları silahlı kuvvetlerden ayıran tek özellik, bunların silahsız olmalarıydı*” (Çaha, 2005: 12). Demiştir.

Modernleşme tarihi içerisinde sivil toplum kavramını incelendiğinde iki anlam kalıbını doldurduğu görülmüştür. Bunlardan ilki teorik içinde kazandığı anlam, ikincisi de siyasal pratik içinde kazandığı anlamdır. Çok sayıda düşünür teorik anlamına katkı sağlamaya çalışmıştır. Fakat modern çağda STK kavramını popüler hale getiren iki düşünür diğer düşünürlerle nazaran öne çıkmaktadır: Hegel ve Gramsci. Bu iki düşünür ve filozofun kavrama verdiği ortak mana “sivil toplumu, politik toplumun dışında bir alana işaret etmesidir” (Çaha, 2005: 13). Kavramın diğer anlam kipinde siyasal pratik içinde kazanmış olduğu anlamı ise NGO “*Non-Governmental Organizations*” ile adlandırılarak ifade edilmektedir. “1980’li yıllardan sonra, özellikle dünya çapında eksenli düzeyde Amerikan boyutlu kültürel yayılma ile beraber sivil toplum kavramı daha fazla Non-Governmental Organizations (Hükümet Dışı Kuruluşlar) kavramıyla manasını buldu. Sivil toplum kavramı her iki boyutta da STK (Sivil Toplum Kuruluşu)

kavramı ile uzaktan yakından alakası bulunmayan bir anlama sahiptir” (Çaha, 2005: 13).

Sivil Toplum ve Devlet ilişkisini tarihsel perspektifte inceleyen ve tablo olarak sunan Gülgün Erdoğan Tosun, Battaglini ve Cattacin & Tattini den alıntı yaparak ışık tutmaktadır. Aşağıdaki tablo devlet ve sivil toplum arasındaki ilişkiyi son iki yüz yılda net görmek adına önemli olduğundan çalışmada gösterilmiştir.

Tablo 1: Tarihsel Perspektifte Devlet ve Sivil Toplum

	Devletin Rolü	Sivil Toplumun Rolü	İş Birliği Modeli
XIX yy.	Düzenin koruyucusu	Kendi kendine örgütlenerek sosyal sorunların çözümünde görev	Yerini alma, yetki ikamesi
XX. yy	Sosyal varlığın düzenleyicisi Üreticisi	Hizmetlerin Tamamlayıcısı	Hiyerarşik Devletçi paternalizm
XX. yy. sonu XXI yy-	Toplumsal dengenin koruyucusu	Sivil topluma girişin anahtarı	Sivil toplumun yeniden canlandırılması, Piyasa güçlerinin liberalleştirilmesi

Kaynak: (Gülgün Erdoğan TOSUN, 2005: 31; Battaglini ve Cattacin & Tattini, 2001: 64)’den alıntı.

Yukarıdaki tabloda, 19.yy’da devletin rolü var olan düzenin koruyucusu olurken, sivil toplum kendi kendine örgütlenerek sosyal problemlerin çözülmesinde rol almış gözükmektedir. 20.yyla bakıldığında ise devletin rolü sosyal yaşamın düzenleyicisi olarak yer bulurken, sivil toplum etkinlik alanın devlet rolünün dışında ki tamamlayıcı hizmetlerin üretimi ile yetinildiği görülmüştür. 1990’lı yıllardan sonra ise devletin kendine biçtiği rol daha çok toplumsal dengenin korunması olurken, sivil toplum daha fazla vatandaşın üyeliklerinin kazanılması ve sivil toplumun canlandırılması üzerine olmuştur (Tosun, 2005: 31).

Bugün yaşanan sorunların çözülmesinde ne devlet ne sivil toplum nede piyasa mekanizması tek başına etkili olamaz. Toplumda cereyan eden problemlere kalıcı ve köklü çözümler bulmak için bu alanların ortaklık ya da iş birliği ekseninde güçlerini birleştirmeleri gerektiği ileri sürülmektedir (Tosun, 2005: 31). Konunun başında da belirtildiği üzere sivil toplum olmadan devletin ya da piyasa ekonomisinin yönetilemeyeceği, yönetim mekanizmasının işleyebilmesi için bu sacayaklarının eksiksiz olması gerektiği görülmüştür.

Çaha (2005: 15), bugünün dünyasında ideolojik topluma karşı sivil toplumu bir toplum modeli olarak görmektedir. Bu bakış açısına istinaden toplum modellerine bakıldığında toplum modelini iki toplum modeli olarak aktarmaktadır. Bunlardan birincisi ideolojik toplum olarak adlandırılan ve devletin öncülüğünde aynı görüş tarafından benimsenen, toplumsal farklılığı ve çeşitliliğine müsaade etmeyen, devletin kutsallığı ile bütünleşip yaşayan toplumdur. İkincisi ise sivil toplum olarak adlandırılan: ideolojik toplumdan daha farklı toplumda yaşayan bireylerin hiçbir bir baskıya maruz kalmadan, kendi içinde uzlaşarak oluşturduğu ortak yaşam alanı olarak ifade edilmektedir. Sivil toplumun en etkin ve başarılı olduğu toplum modeli ise kuşkusuz baskıdan uzak, devletle toplum arasındaki ilişkilerin hukuk normlarına göre düzenlendiği, devletin kanunlar çerçevesinde “sivil yönetim” tarafından yönetildiği toplumdur. Elbette böyle toplum modelinde sivil toplum örgütlerinin gelişimi ve demokrasiye katkısı çok daha fazla olacağı öngörülmüştür.

2.2. SİVİL TOPLUM VE DEMOKRATİKLEŞME

Türkiye 1908’li yıllardan bugüne yaklaşık yüz on yıllık bir demokratikleşme sürecinden geçmiştir. Türkiye demokrasisi tam olgunluğa erişmiştir iddiası ne kadar gerçekçi bir bakış açısıyla izah edilir bilinmez ancak, son yüzyılda Türkiye’deki demokratik siyasal sistemin, halen istenen ya da olması gereken seviyede olmadığı düşünülmektedir. Bunun yanında olumlu adımların atıldığı, hükümette bulunan iktidarın yetkilerinin sınırlandırılması, seçimler ile siyasal katılımın sağlanması, parlamenter sistem ve anayasal hükümet gibi konular gündeme gelmiş, kişi hak ve özgürlüklerin genişletilmesiyle demokrasinin oluşturulması sağlanmaya çalışılmıştır (Karadağ, 2005: 61).

Bu zaman zarfında adil ve dürüst seçimler ile bu seçimler sonucunda hükümet kurulması, seçimler ile vatandaşların siyasete aktif ve yaygın olarak katılımı sağlanabilmiştir. Ancak siyasal partilerin kurumsallaşması, devlet iktidarının yerelleşmesi, çeşitli çıkarların herhangi bir baskıya maruz kalmadan örgütlenerek özgürce istenilen düzeyde siyasete katılabilmeleri, temel insan hakları konusunda reel bir hukuksal güvencenin tesis ve temini, asker ile sivil ilişkilerine demokratik bir yön tayin edilmesi ve anayasal yönetim boyutunda istenilen demokratik seviyeye henüz gelinememiştir (Karadağ, 2005: 61). İyi örgütlenmiş ve aktif bir sivil toplumun oluşu, demokratik bir sistemle yönetilen toplumlar için vazgeçilemez önemde temel bir ön şart olarak düşünülmüştür.

Demokrasinin birçok çeşidine geçişlerde üstten kontrol edilen bir reform ya da müzakere sonucu meydana gelmiş olsa da, bu şekildeki müzakere sonucu ve kontrollü geçişlerde dahi, demokratikleşme ve özellikle süreci tamamlamaya yönelik yapılan baskılar sivil toplumun yeniden hayat bulmasından kaynaklanmıştır (Özbudun, 2003: 113). Sivil toplumun gelişmesi, ekonomik ve sosyal gelişmenin yaşanılan toplumdaki genel durumu, topluma hâkim olan sınıfsal ve diğer çeşitli bölünmeler, var olan siyasal kültür yapısı, güçlü ve egemen bir devlet geleneğinin varlığı veya yokluğu gibi sayabilecek çeşitli nedenlere bağlıdır. Devletin toplumu büyük oranda şekillendirdiği ve egemen olduğu güçlü devlet geleneğine sahip ülkelerde, “menfaat grupları” siyasetinin baskın modeli, geçmişte kurulmuş ve hâlâ sürmekte olan devlet-sivil toplum ilişkilerinin belirli konfigürasyonuna dayanacaktır (Özbudun, 2003: 113).

Sivil toplumun karar mekanizmalarındaki rolünün etkin olabilmesi için, devletin baskısının toplum üzerinde asgari oranda tutulması gereklidir. Aksi durumda sivil toplumun, halk yönetimi olarak adlandırılan demokrasiye etki etmesini beklemek pek mümkün görünmemiştir.

2.3. TÜRKİYE’DE SİVİL TOPLUMUN GELİŞİMİ VE DEMOKRATİK PEKİŞMENİN SAĞLANMASINA ETKİSİ

Demokrasinin etkin olması, vazgeçilmez olması, demokratik yapının korunması, iktidarın belirli kişiler ya da zümreler tarafından çıkar için kullanılmaması için, belli başlı denetim mekanizmaları gibi işleyen ve bunu görev kabul eden yapılara ihtiyaç olduğu tarihte çeşitli toplumlarda görülmüştür. Her ne kadar devlet kişilerin ya da

hükümetlerin demokratik yapının ele geçirilmesi önleme adına tedbirlerini hukuksal anayasal yollarla set çekmeye çalışmış olsa da, bu kanun ve kaideleri değiştirme yetkisi ve gücü olan bir iktidarın kendi kanunlarını koyarak, demokratik anayasal düzeni değiştirebilme yeteneği vardır. Bu durumda otoriter bir yapıya sürüklenen halk buna nasıl tepki verecektir. Yapılan kanunların yanlış olduğunu yönetimde otoritenin güçlenip demokrasi adına kazanımların yok olduğunu bırakın demokrasinin pekişmesinin sağlanmasını gittikçe yok oluşunu nasıl ifade edebilecektir. Kısacası halk buradayım ve varım demeyi nasıl sağlayacaktır? Bu sorunun cevabı, demokrasinin bir toplumda pekişmesi adına STK (NGO) yani hükümet dışı oluşumlara ihtiyaç duyulmuştur (Çaha, 2005: 13). Bu oluşumlar kanun ve anayasal hukuk normlarına uygun sivil toplum kuruluşlarıdır. STK'lerin henüz tam manasıyla oluşmadığı ya da etkisinin yok denecek kadar az olduğu dönemde Osmanlı İmparatorluğunun nüfuza etkisinin zamanın standartlarına göre önemli derecede etkin olmasına karşın, sosyal ilişkilerin tümünü düzenlemek hala çok sınırlıydı. Yönetilenler ile yönetenler arasındaki ayırım ve temsilî bir sistemin olmayışı bu geleneksel çoğulculuğun, modern demokratik bir devletin çoğulcu altyapısına dönüşmesine izin vermedi. Ayrıca, Avrupa'nın tehdidi karşısında merkezileşmiş devletin 19. yüzyıldaki dışlayıcı- tekelci çabaları geleneksel çoğulculuğu daha da zayıflattı. Devlet tüzel nitelikte olan kuruluşların var olmaması veya zayıf olması, kendi çıkarlarını savunacak kadar güçlü olmaması sebebi ile özerk bir devlet modeli üretti. Herhangi belirgin bir sosyal sınıfın elinde olmayan devlet, sınıf ilişkilerini değiştiren, bertaraf eden ya da oluşturan kararlar verebilmekteydi (Özbudun, 2003: 115).

Türkiye'de örgütsel yaşamın gelişmesini, güçlenmesini güçlü devlet geleneğinin var olması ve merkezileşmiş hükümetler tarafından engel olunmuştur. 2. meşrutiyet döneminde (1908 - 1918), ümit veren başlangıçtan sonra, STK'ler kendini rahatça ifade edememiş, tek partili yönetim döneminde, sıkı denetlemeler ile devlet kontrolü altında tutulmuştur (Özbudun, 2003: 117).

Türkiye'de 1938 yılında çıkarılan Dernekler Kanunu'nu ile tek partili hükümetin (CHP) son yıllarında kabul edilen fazlasıyla kısıtlayıcı baskısı altında, 1938'de 205 STK'den, 1946'da 820 sayısına ulaşmıştır. Sosyal alanlara dayalı toplumsal STK'ler net ve açık bir biçimde yasaklanıp engellendiğinden, o zamanda var olan STK'ler genellikle, Ankara, İzmir ve İstanbul gibi merkezi yerleşkelerde toplanmış ve daha ziyade yerelde

olan spor kulüplerini kapsamaktaydı. Tek Partili hükümet döneminin son dönemlerinde, 1946'da yürürlüğe konan Dernekler Kanunu'nda var olan liberalleştirici yenilikleri ile 1950 seçimlerine kadar olan dönemde, toplam STK'lerin sayısında hızlıca bir artış gözlemlenmiş ve bu sayı 2.000'ini geçmiştir. Yasağın, sınıfsal örgütlenen toplum üzerindeki vesayetinin sona ermesi ile birlikte bu dönemde meslek örgütlerinde ciddi artışların yaşandığı gözlemlenmiştir. Dernek kurulmasında ulaşılan en büyük sayı, açık ara farkla, dernek sayısının 1960'a kadar yaklaşık 8 kat artarak 17.000'li sayıları geçtiği çok partili döneme geçiş sürecindeki Demokrat Parti'nin on yıllık zaman zarfında hükümette olduğu dönem olduğu görülmektedir. Özellikle bu dönemde etkili hızlı bir büyüme ve kuruluş amaçları farklı olan derneklerin etkin ve yaygın bir coğrafyaya hakim olduğu bir dönemdir. Düzenli görünümde olmasa da, hemen her bölgede ekonomik ve sosyal hayatın birçok kesiminde genişçe yer bularak, millet nezdinde bir olgu olarak, örgütlenme yeteneğinin gitgide oluştuğu sinyallerini vermeye başlamıştır. Sivil toplum hayatının benimsenip gelişmesi ve 1961 Anayasası'nın kabul edilmesi ile birlikte kendine önemli bir destek daha bulmuştur. Dernek kurma hakkını 1961 Anayasası şu ifadeler ile kanuna işlemiştir: *“Herkes, önceden izin almaksızın dernek kurma hakkına sahiptir. Bu hak, ancak kamu düzenini veya genel ahlakı korumak için kanunla sınırlanabilir”* (Özbudun, 2003: 117). Anayasa kanunla birlikte sendikalara serbest sendikalaşma, toplu sözleşme görüşmeleri yapma ve grev yapma gibi haklar tanımıştır. 1960 ile 1971 yılları arasında, derneklerin toplam sayısı tekrar artışa geçerek iki buçuk katlarına kadar çıkmıştır. 1970 yılına kadar derneklerin sayısı yaklaşık 42.000'e ulaşmıştır. Bunların büyük çoğunluğu hâlâ küçük ve siyaseten önemsiz yerel toplum kuruluşları olsa da, muhtelif büyük meslek örgütleri aktif hale gelmiş ve Türkiye'nin genişleyen menfaat gruplarının siyasetinde etkili katılımcı olmuştur (Özbudun, 2003: 117).

1980'li yıllarda uygulanmaya başlayan süreçle birlikte, sivil ve siyasal alanlar yeni bir yapılanma ile karşı karşıya kalmıştır. Bu yıllarda ortaya konan politikaların soğuk savaş stratejilerinin izlerinin etkisinde kaldığı ve Türkiye'nin son yirmi yılına etkisinin olduğu görülmüştür. 12 Eylül 1980 darbesi sonrası 1982 Anayasası ile toplumsal yapı yeniden dizayn edilmeye çalışılmıştır. Bu dönemlerde 1982 Anayasası ile sendikal özgürlükler kısıtlanmış ve derneklere, sendikalara siyaset yasağı getirilmiştir. Siyasal partiler kapatılmış, memurlara sendika kurma ve dernek üyesi olmak hakkı gibi hakları yine bu

dönemde engellenmiştir. Aslan ve Kaya (2004: 220) bu dönemde oluşan bilançoğu Yetkin (1989: 178-181)'den aktarıırken şu sayıları vermektedir: 23.700 derneğin çalışması durdurulmuş ve 1980'li yıllarda sendikalı işçi sayısı 5.721.074 iken, 1985'li yıllarda 1.711.254' e kadar düştüğünü belirtmiştir. Görüleceği üzere Aslan ve Kaya'nın ifadesiyle “*Sistemin yapısı ve işleyişi katılı doğrudan belirleyerek, siyasal yaşam alanını oldukça daraltmıştır.*”

1980'lerin sonlarına doğru otoriter devlet yapısının, toplum üzerindeki baskısının gittikçe azalmasıyla beraber siyasal katılım yeniden hareketlinmiş ve bu hareket neticesinde siyasal katılımın bir biçimi olarak STK'lerin ön plana çıktığı bir alan olarak görülmüştür. 2000'li yıllarda aktif dernek sayısı 72.367 iken, bugün bu rakam 118.938'lerde olduğu görülmüştür.

Çalışmanın giriş kısmında da yazıldığı üzere demokrasi ve sivil toplum arasında uyumlu ve anlamlı bir ilişkiden bahsedilebilir. Fakat demokrasi ve sivil dayanışma arasında aynı türden bir bağın bulunmasına ihtiyaç olmayabilir. Demokrasinin olmadığı veya çok az olduğu toplumlarda da örgütsüz sivil dayanışma ya da örgütlü sivil dayanışması olabilir. Buradan yola çıkarak İslam coğrafyasındaki toplumlarda demokratik geçmişe sahip bir geleneği olmamasına rağmen örgütsüz ve örgütlü sivil dayanışmanın var olduğunu rahatlıkla ifade edilebilmiştir. Sivil örgütlenmeyi ve sivil dayanışmayı toplumların yalnızca yönetim türleri ile sınırlandırıp alakalandırmamak gereklidir, bilakis toplumsal dinamiklerin belirleyici oldukları da unutulmamalıdır. Demokratik toplumlarda sivil dayanışmanın daha kolay var olabileceği de bilinen bir gerçekliktir. İslam dünyasındaki örgütlü sivil dayanışmaların amacı çoğunlukla sosyal odaklı olup, siyasal kapsamlı değildirler. Fakat 1900'lü yılların ikinci yarısından sonraki süreçte “*İslam toplumlarında kendini hissettirmeye başlayan demokratikleşme hareketleri, siyasal düşünce hedefli örgütlenmelerin de görüldüğü tespit olunmuştur*” (Abay, 2004: 280).

Şu noktayı iyice belirginleştirmekte fayda görülmelidir; “*toplumsal yapılar değişim ve dönüşüm süreci yaşarlar*”. Akıp giden tarihe bakıldığında , “*monarşiden meşrutiyete, meşrutiyetten demokrasiye*” doğru bir yol almanın devam ettiği gözlemlenmektedir. Buradan hareketle “*Türkiye’de de bu yoldan hareket edildiği görüldüğüne göre ve demokrasi geleneği Türk toplumunun geçmişinde olmasa bile, sivil dayanışma kültürünün var olması, sivil toplum bilincinin ve örgütlerinin var olmasında,*

gelişmesinde, sivil toplumun oluşmasında önemli sebep olarak görülmelidir” (Abay, 2004: 280).

Gerçekten de her sivil toplum örgütü demokrasinin pekişmesi adına etkindir ve demokrasi lehine etki ediyordur demek doğru görülmemiştir. Kuruluş amacı menfaat ve çıkar olan demokratik eğilimleri benimsemeyen STK’ler, amacı sivil toplumu ve demokrasiyi güçlendirmek olan diğer STK’lerle birlikte var olabilmektedir. Buradan hareketle sivil toplumun varlığı tek başına demokratikliği ya da demokrasinin kurucusu ve koruyucusu nitelikleri ile donanmış olduklarını göstermemektedir. “Demokrasi açısından bakıldığında, sivil toplum kuruluşlarının ve/veya sivil toplumların demokratik meşruluğun kaynağı olduğunu ifade etmek pek mümkün görünmediği gibi, her sivil toplumun demokratikleştirici özelliklere sahip olduğunu söylemek de pek olası değildir” (Tosun, 2005: 134).

Bu noktadan hareketle STK’lar arasında demokrasiyi pekiştirme etkisi açısından ayırma gidilmesi gerekir. “Eğer sivil toplum maksimalist, uzlaşmaz çıkar gruplarını veya antidemokratik amaç ve yöntemleri kullananları içermiyorsa” (Tosun, 2005: 134), demokrasiyi zenginleştirmeye yönelik beklentileri daha yüksektir gibi bir örnekleme yapılabilir. Fakat meydana gelen ve kendini STK olarak isimlendiren çoğunluk içinde kendinden beklenen değişik görüşleri müzakere sürecine sokabilecek STK’lerin özelliklerinin neler olduğunun netleştirilmesi gerekli görülmüştür. Eğer sivil toplum, demokratik meşruluğun temelini sağlama alacak, katılımcılarının eylemlerini, düşüncelerini ve değerlerini demokratik bir biçimde ortaya çıkarmalarına yardımcı olacak ise o zaman demokratik sivil toplumdur. Bunun yanı sıra sivil toplumu oluşturan kurum, kuruluş adı ne olursa olsun, demokrasi nazarından bir eğitim kurumu benzerliğinde işliyor, kendi seçimlerini ve karar alma süreçlerini demokratik biçimde, müzakereye açık, tartışmaktan, görüş alış verişi yapmaktan korkmuyor ve işletiyorlarsa, işte o zaman demokratik olduklarından bahsedilebilir (Tosun, 2005: 134).

Görüldüğü üzere toplumun demokrasi açısından gerekli bir olgu olarak düşünülen sivil toplum kavramı bile demokratik ve demokratik olmayan şekilde kurulup yönetilebilmektedir.

2.4. TÜRKİYE'DE BURJUVAZİNİN OLUŞUMU VE ETKİSİ

2.4.1. Türkiye'de Burjuvazinin Oluşumu

Türkiye'de burjuvazi oluşumuna geçmeden önce, kısaca burjuva kavramının nerden türediğinden söz edilmesi gerekli görülmüştür. Türk Dil Kurumunun hazırlamış olduğu sözlükte “*şehirde yaşayıp özel imtiyazlardan yararlanan,*” “orta sınıfa tabi, kent soylu” tanımlaması yapmaktadır. Burjuvazi terimi ise “*kapitalist rejimde üretim araçlarını elinde bulunduran egemen sınıf*” olarak açıklanmaktadır (Ercan, 2016: 37).

Araştırmalarda genel sıklıkla burjuvazi terimi yerine, diğer bir tanım olan “elit” kavramı kullanılmaktadır. TDK sözlüğüne “bir toplumda saygın ve etkin mevkilerde bulunan ve toplumun eğitim, ekonomi, siyaset, askeriye, din, sanat vb. alanlarıyla ilgili etkinliklerin denetimini elinde tutan (kişi veya grup)” olarak tanımlamıştır. Oxford Sözlüğüne 1823 yılından itibaren girmiş, sosyal bilimlerde ilk kullanan 1939 yılında Gaetano Mosca kullanmış, bilimsel alanda etkin kullanılmaya başlaması da Pareto tarafından olmuştur (Ercan, 2016: 38).

Türkiye'de burjuvaziye başlangıç yılına dair bir milat temel alınacak olursa, Türkiye 1980'ler sonrası sosyal-ekonomik bir değişim sürecine girmiş, daha çok Turgut ÖZAL döneminde Anavatan Partisince (ANAP) yürütülen ekonomi politikalarının uygulanması ile beraber güç kazanmıştır. Bu dönemde devletçilik politikalarından vazgeçilmiş, “neo-liberal” politikalar ile devlet yapısı liberalleştirilmeye evrimleşmiştir. Bu dönemde özelleştirme aracılığı ile kamunun üretim faaliyetleri terk edilmeye başlanmış, ürünler özel firmaların üretim yolu ile arz edilmeye teşvik edilmiştir. Bu dönemde ithal ikameci düşüncüyü benimseyen kalkınma stratejisinden de vazgeçilmiştir (Beriş, 2007: 34).

1980'li yıllardan sonra yaşanan değişimi yalnızca Türkiye'nin iç dinamikleri ile alakalı olmadığını görmek gerekli görülmüştür. Türk siyaseti ve ekonomisinde yaşanan gelişmeler, 80'lerde başlayıp 90'larda gücünü iyiden iyiye artıran küreselleşmeden ayrı tutulmamalıdır (Beriş, 2007: 35). Burjuvazi bu dönemde küreselleşmenin etkisi ile gelişmeye başlamıştır.

2.4.2. Türkiye’de Burjuvazinin Demokrasiye Etkileri

19. yy’ dan itibaren Türkiye’de siyasal gelişimlerine hız veren, siyasal zirve anlarına bakıldığında iki önemli olay ile karşılaşılacaktır: Tanzimat yenilikleri ve Cumhuriyet. Her iki siyasi olayda ekonomik ve toplumsal yapının momentumu ile değil, siyasal kararların etkisi ile meydana gelmiş olaylardır. Biri ülkenin maruz bırakıldığı siyasi baskılar sebebiyle dönemin siyasilerinin karar vermesiyle alınan bir karar, diğeri ise, yine zorunlu siyasi mecburiyet gerekliliği ile Mustafa Kemal ve arkadaşlarının almış olduğu siyasal kararların sonucudur (Vergin, 2003: 137).

“Siyasetin özerkliğini ve belirleyiciliğini savunan Raymond Aron’a göre, siyasal olgular ekonomik olgulara oranla belirli bir önceliğe sahiptir. Birçok kitabında siyaset ve toplum ilişkilerini inceleyen Aron, siyasal dinamiği belirleyen faktörün mülkiyet faktörü olmadığını, siyasal dinamiği bizatihi iktidar olgusunun belirlediğini belirtmiştir. Aron bu sonuca Sovyet toplumunu inceleyerek ve işin ilginç yanı, bu incelemesini Marksist kavramlar ve metodoloji çerçevesinde yaparak varmıştır” (Vergin, 2003: 139).

Tanzimat ve Cumhuriyet olaylarında alınan kararlar, ekonomik olaylardan ziyade o dönemde yaşanan siyasal sıkıntılardan dolayı alınmıştır. Bu iki siyasal olay elbette ekonomik süreci de etkilemiştir. Bu siyasal gelişmeler değişimleri ve dönüşümleri beraberinde getirmiştir. “*Ama her ikisi de sosyolojik anlamlılığı esas olarak siyasal alana aittir*” (Vergin, 2003: 137). Vergin’in “Siyasetin Sosyolojisi” adlı eserinde konuya dar bir açıdan bakıldığında; 1945 yılında siyasi bir karar ile tek partili sistemden, çok partili bir sisteme geçişin herhangi bir ekonomik baskıdan kaynaklanmadığını dolayısıyla Türkiye’de ekonomik gücün siyasi güç üzerinde kati surette baskıcı olmadığından bahseder (Vergin, 2003: 138). Vergin yine aynı eserinde bu tezini güçlendiren ve Türkiye siyasetine yön veren NATO’ya üyelik sürecini AB’ye üyelik için yapılan başvuruları da sorular ile düşünmeye sevk ederek, ekonominin ve dolayısıyla parayı yöneten burjuva (elit) sınıfın tam manasıyla yön verici olmadığını ispat için örnek olarak ileri sürmüştür.

Bunun yanı sıra bu tezine şerh düşmüş, siyasetin Türk toplumunun siyasi yönünü belirlemede kuvvetli bir ağırlığı olmasına rağmen, siyasal elitlerin yönetimi ve yönlendiriciliğinin de inkâr edilemez bir gerçeklik olduğunu da ifade etmiştir. Yakın tarihte Türk siyaset ayağının üst rütbe askerlerden ve kamudaki yöneticilerden oluşmuştur. Daha sonra bu elit kesime büyük holding ve medya patronlarının katılması ile birlikte Wright Mills’ in tarif ettiği “iktidar üçgeni” oluşmuş ve bu sacayağı

siyasete yön vermeye başlamıştır (Vergin, 2003: 138).

Burjuvazinin, Türk toplumunun siyasi yönlendirmede pek etkili olmayacağı fikrinin ortaya atan ve demokrasiye yeteri kadar etkin yönlendirme yapamadığını ifade eden bu anlayışların dışında, burjuvazinin Türk siyasetine ve demokrasisine yön verme adına etkin olduğunu ileri süren görüşler bulunmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulduğu tarihlerde sanayileşme hamlesini yapamamış kapital bir birikime sahip olmayan siyasal, kültürel ve ekonomik bir mirası devralmıştır (Eren ve Bakan, 2017: 132). 1923 yılında yapılan İzmir İktisat Kongresi ile toplumda yer alan sanayici, çiftçi, işçi ve ticaret erbabı gibi grupları bir araya getirerek sorunlar masaya yatırılmıştır (Eren ve Bakan, 2017: 132). Cumhuriyetin ilk yıllarında savaştan yeni çıkılmanın vermiş olduğu yorgunlukla elit sınıfın varlığının hissedildiği söylenememiştir.

Türkiye'de sanayi sektörü 1926-1939 yılları arasında % 4,6'dan, 9,3'e yükseldiği; 1929 yılında yaşanan krize kadar GSMH'nin %17 oranında artış gösterdiği ve sanayi gelirinin %67 geliştiği gözlenmiştir (Eren ve Bakan, 2017: 133). 1929 yılında yaşanan ekonomik krizin ardından, Türkiye'de devletçilik uygulamalarının oluştuğu görülmüştür. Kalkınma politikasının devlet aracılığı ile oluşturulduğu dönemde, toplumun modernleşme süreci devletçi bir politikanın parçası olarak da görülmüştür. Bu durumu Kazgan (2013: 47)' den alıntılararak aktaran Eren ve Bakan (2017: 134) devlet eliyle "milli bir burjuvazinin" yaratılmasının hedeflendiğini aktarmıştır. Bu süreci "Müslüman - Türk işadami" yaratma girişimi olarak isimlendirir. Siyasetçi ve işadami adaylarının arasında çıkar dayanışması olduğunu belirten Kazgan (2013: 46), "*milli işadami yetiştirmek için verilen tavizlerin adayları zenginleştirdiğini ifade eder*" (Eren ve Bakan, 2017: 134). 1940'lı yıllardan sonra Demokrat Parti (DP) döneminde, ekonomi politikalarında başlıca önemli özelliklerinden biri de planlamayı reddeden bir tutuma sahip olması olarak görülmüştür. Fakat bu tutum İkinci Dünya Savaşı'nın Türkiye ekonomisi üstünde kötü etkisi sebebiyle uygulamada zorluklar çıkmış ve devlet ekonomi üstünde belirleyici güç olarak devam etmiştir. 1950'li yılların ortalarına kadar Türkiye'de burjuvazinin ticaret ekonomisi birikimleriyle, yabancı yatırımları ve işbirlikleriyle sanayi burjuvazisine dönüştüğünü, 1960 Darbesi ile de bu sürecin desteklendiğini görülmüştür. 1960 Darbesi'nden sonra devlet, sanayiye düşük faizli krediler, üretimi kolaylaştırmak adına ucuz girdiler ve altyapısal hizmetleri sağlamış,

sanayileşmenin gelişmesi ve güçlenmesi adına yasal-kurumsal çerçeveyi oluşturmaya başlamıştır. “İç pazara yönelik üretimi koruyarak ithal ikameci sanayileşme modelinin birikim sürecini gerçekleştirmiştir” (Eren ve Bakan, 2017: 135).

Özellikle 1980’lerden sonraki Özal döneminde, devlet ile iş dünyası arasında olumlu bir ivme kazandığı görülmüştür. Özel sektör ile devlet arasında sıcak ilişkiler kurulmuş, Özal partisine iş dünyasından bir çok ismi dahil etmiştir (Beriş, 2007: 39). Dolayısıyla bu dönemde hükümet ile iş dünyası arasında kuvvetli bir bağ oluşmuştur. 80’li yıllarda oluşan başka iş adamları grubu ise Anadolu eksenli iş adamlarından oluştuğu görülmüştür. Şirketlerin özellikleri bakımından birbirinden farklı statüleri vardır. Bazı şirketler cemaat ve tarikatların şirketleri olurken bazıları ise çok ortaklı tabana yayılmış şirketlerden oluşmuştur (Beriş, 2007: 39). Böylelikle tek eksenli küreselleşmiş şirketlerin yanı sıra, küçük ölçekte iş yapan, iş dünyası da kendine hükümette yer bulmuş ve bu fırsattan faydalandığı gözlemlenmiştir. Devlet kendi destekleriyle, kendi burjuva sınıfının oluşturulmasında katkı verildiği görülmüştür.

2.5. TÜSİAD’IN KURULUŞ SÜRECİ, YAPISI, TÜZÜĞÜNDEKİ AMACI VE EKONOMİK ETKİLERİ

2.5.1. TÜSİAD’ın Kuruluş Süreci ve Tarihçesi

İlk kuruluş sürecindeki ismi ile Türkiye Sanayici ve İşadamları Demeği (TÜSİAD), daha sonradan isim değişikliğine giderek Türk Sanayici ve İşinsanları Demeği adını almıştır. TÜSİAD, 2 Nisan 1971 tarihinde kurulmuştur. TÜSİAD kendisini, Dernekler Kanunu’nun ve Anayasa’nın alakalı hükümlerine uygun, kamu yararına çalışan dernek olarak tanımlamaktadır. 12 sanayici İşadamının katılımıyla 2 Nisan 1971’de kuruluş protokolü imzalanan TÜSİAD, 20 Mayıs 1971’de Bakanlar Kurulu kararıyla resmen kurulmuştur. TÜSİAD 3 Mart 1988’de Bakanlar Kurulu kararı ile Avrupa Sanayici ve İşverenler Konfederasyonları Birliği’ne (UNICE) üye olmuştur. TÜSİAD Kurucular Bildirgesi’ni imzalayan 12 işadamı şunlardır; Koç grubunu temsilen Vehbi Koç, Sabancı grubunu temsilen Sakıp Sabancı, Eczacıbaşı grubunu temsilen Nejat Eczacıbaşı, Özsaruhan grubunu temsilen Raşit Özsaruhan, Yaşar grubunu temsilen Selçuk Yaşar, Güneysanayi grubunu temsilen Ahmet Sapmaz, Özakat grubunu temsilen Melih Özakat, Tekten grubunu temsilen Feyyaz Berker, Bodur grubunu

temsilen İbrahim Bodur, Altınyıldız grubunu temsilen Osman Boyner, JointStockCo. Elektro-Metalurgy grubunu temsilen Hikmet Erenyol, Çimento Sanayi A.Ş. grubunu temsilen Muzaffer Gazioğlu'dur (TÜSİAD raporları 2010 erişim tarihi: Ekim 2017 <http://tusiad.org/tr>).

TÜSİAD kuruluş amacını tüzüğünde şu ifadeler ile belirtir:

“TÜSİAD, gönüllü olarak Türk sanayici ve işadamları tarafından, iş dünyasını temsil etmek amacıyla 1971 yılında kurulan bir sivil toplum örgütüdür. TÜSİAD, kendini tanımlarken; insan hakları evrensel ilkelerini, inanç, düşünce ve özgürlüklerinin, laik hukuk devletinin, katılımcı demokrasi anlayışının, liberal ekonominin, rekabetçi piyasa ekonomisinin kurum ve kurallarının ve sürdürülebilir çevre dengesinin benimsendiği bir toplumsal düzenin oluşmasına ve gelişmesine katkı sağlamayı amaçlar...”⁴

1971 yılında TÜSİAD' ın kurulması ile birlikte iş dünyasının söylemleri yoğunlukla tek bir çatı altından yapılmış, özellikle 1979- 80'li yıllarda Ecevit hükümeti ile ters düşmesi sebebiyle, dört hafta boyunca hükümet eleştirilerini gazete manşetlerine taşıyarak, hükümetin düşmesine etki ettiği görülmüştür. Bu örnek bile tek başına TÜSİAD kendini böyle tanılamasa da burjuva sınıfının elindeki güçle demokrasiyi olumlu veya olumsuz nasıl etki edebileceğinin anlaşılması adına bir çıkarım olarak karşıda durmaktadır.

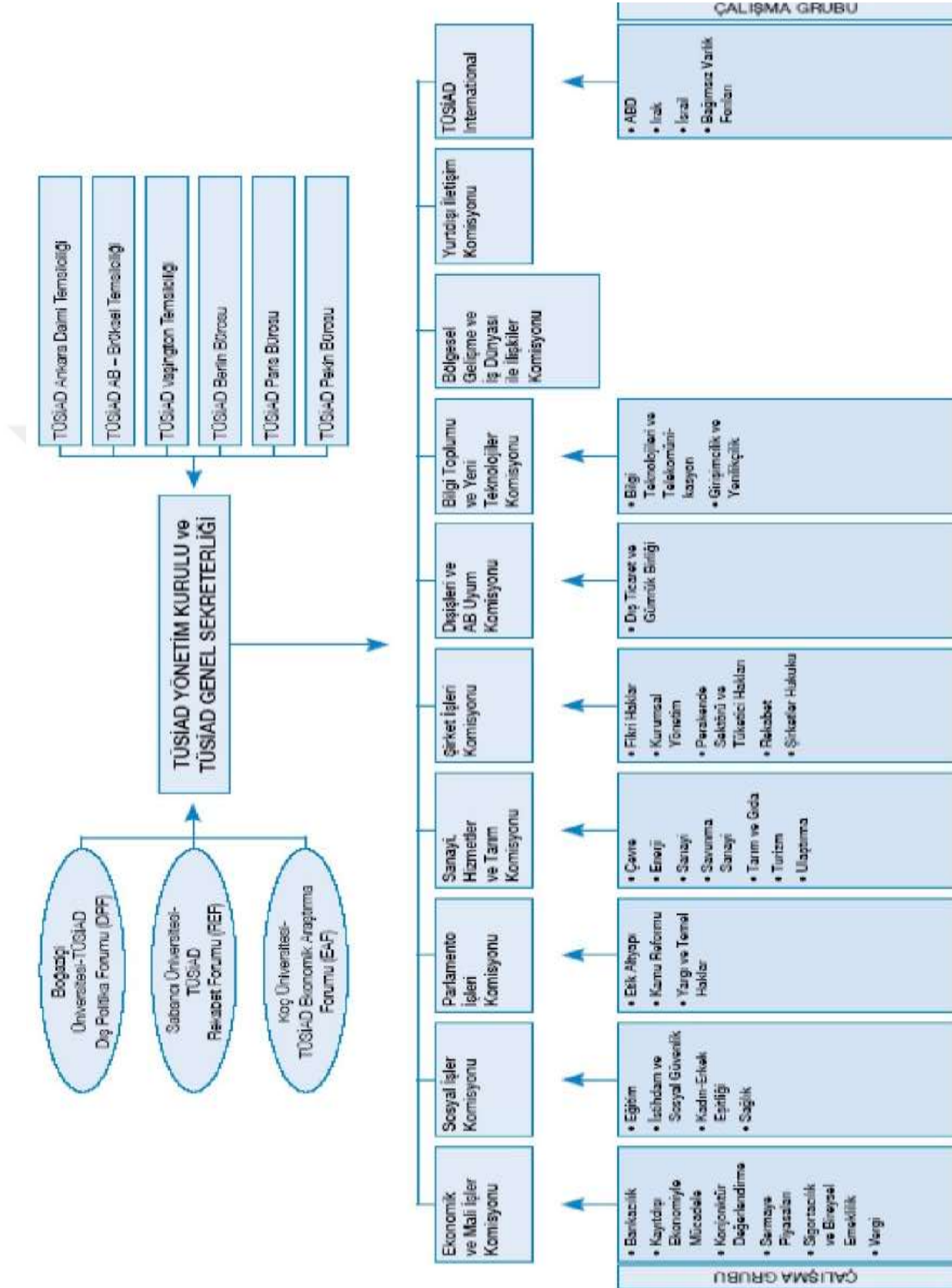
Aşağıdaki şekilde TÜSİAD'ın dernek organlarının 4 ana başlık altında toplandığı, TÜSİAD'ı yurt dışında temsil etmesi adına bürolar açtığı, ekonomi ve diğer alanlarda çalışmalar yürütmek adına komisyonlar kurduğu görülmektedir. Ayrıca kuruluşundan yaklaşık 50 yıla yakın süre geçmesine rağmen, internet sitelerinde kurucuları TÜSİAD'ın kuruluş amacını deklare etmekte ve yapacaklarını taahhüt etmekte oldukları gözlemlenmiştir.

⁴(<http://tusiad.org/tr>).

<p>Dernek Organları</p> <ul style="list-style-type: none"> • Genel Kurul • Yüksek İstişare Konseyi • Yönetim Kurulu • Genel Sekreterlik 	<p>Kurucular Protokolü</p> <p>Anayasamızın öngördüğü karma ekonomi prensiplerine ve Atatürk ilkelerine uygun olarak, sanayi ve hizmet alanlarında çalışan meslek, bilim ve işadamlarının bilgi, tecrübe ve faaliyetlerini ahenkleştirerek değerlendirmek suretiyle, Türkiye'nin demokratik ve planlı yollarla kalkınmasına ve Batı uygarlık seviyesine çıkarılmasına yardımcı olmak amacıyla kurulan Türk Sanayicileri ve İşadamları Birliği'nin devamlılığını sağlamak ve görevlerini yürütmek üzere lüzumlu mali yardımları, mutabık kalınacak esaslar dahilinde, müştereken yapacağımızı taahhüt ederiz.</p> <p>Tarih: 2 Nisan 1971</p>												
<p>TÜSİAD Temsilcilikleri</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ankara Daimi Temsilciliği • AB - Brüksel Temsilciliği • Washington, D.C. Temsilciliği • Paris Bürosu • Berlin Bürosu • Pekin Bürosu 	<table border="0"> <tr> <td>VEHBI KOÇ Koç Holding A.Ş.</td> <td>DR. NEJAT F. ECZACIBAŞI Eczacıbaşı Holding A.Ş.</td> <td>SAKIP SABANCI Sabancı Holding A.Ş.</td> </tr> <tr> <td>SELÇUK YAŞAR Yaşar Holding A.Ş.</td> <td>RAŞİT ÖZSARUHAN Metaş A.Ş.</td> <td>AHMET SAPMAZ Güney Sanayi A.Ş.</td> </tr> <tr> <td>FEYYAZ BERKER Tekfen A.Ş.</td> <td>MELİH ÖZAKAT Otomobilcilik A.Ş.</td> <td>İBRAHİM BODUR Çanakkale Seramik A.Ş.</td> </tr> <tr> <td>HİKMET ERENYOL Elektrometal San. A.Ş.</td> <td>OSMAN BOYNER Altınyıldız Mensucat A.Ş.</td> <td>MUZAFFER GAZİOĞLU Elyafli Çimento San. A.Ş.</td> </tr> </table>	VEHBI KOÇ Koç Holding A.Ş.	DR. NEJAT F. ECZACIBAŞI Eczacıbaşı Holding A.Ş.	SAKIP SABANCI Sabancı Holding A.Ş.	SELÇUK YAŞAR Yaşar Holding A.Ş.	RAŞİT ÖZSARUHAN Metaş A.Ş.	AHMET SAPMAZ Güney Sanayi A.Ş.	FEYYAZ BERKER Tekfen A.Ş.	MELİH ÖZAKAT Otomobilcilik A.Ş.	İBRAHİM BODUR Çanakkale Seramik A.Ş.	HİKMET ERENYOL Elektrometal San. A.Ş.	OSMAN BOYNER Altınyıldız Mensucat A.Ş.	MUZAFFER GAZİOĞLU Elyafli Çimento San. A.Ş.
VEHBI KOÇ Koç Holding A.Ş.	DR. NEJAT F. ECZACIBAŞI Eczacıbaşı Holding A.Ş.	SAKIP SABANCI Sabancı Holding A.Ş.											
SELÇUK YAŞAR Yaşar Holding A.Ş.	RAŞİT ÖZSARUHAN Metaş A.Ş.	AHMET SAPMAZ Güney Sanayi A.Ş.											
FEYYAZ BERKER Tekfen A.Ş.	MELİH ÖZAKAT Otomobilcilik A.Ş.	İBRAHİM BODUR Çanakkale Seramik A.Ş.											
HİKMET ERENYOL Elektrometal San. A.Ş.	OSMAN BOYNER Altınyıldız Mensucat A.Ş.	MUZAFFER GAZİOĞLU Elyafli Çimento San. A.Ş.											
<p>TÜSİAD Üye Komisyonları</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ekonomik ve Mali İşler Komisyonu • Sektörel Politikalar Komisyonu • Şirket İşleri Komisyonu • Sosyal İşler Komisyonu • Parlamento İşleri Komisyonu • Uluslararası Siyaset Platformu • Teknoloji, İnovasyon ve Bilgi Toplumu Komisyonu • Yurtdışı İletişim Komisyonu • Bölgesel Gelişme ve İş Dünyası Kuruluşlarıyla İlişkiler Komisyonu 													

Şekil 2. TÜSİAD hakkında; Dernek Organları, Temsilcilikler ve Üye Komisyonları
Yukardaki şekilde görüldüğü üzere dernek organlarının olduğu, üye temsilciliklerinin ve komisyonlarının belirlendiği anlaşılmıştır.

2.5.2. TÜSİAD'ın Yapısı

Şekil 3. TÜSİAD'ın yapısı 2019. (<https://tusiad.org/tr/tusiad/hakkinda>)

Türkiye’de TÜSİAD yönetim özellikleri ve ekonomik yapı olarak diğer STK’ler arasında farklı bir yere sahiptir. Diğer STK’lerden TÜSİAD’ı farklı kılan ise, vizyonun geniş tutulması ve bu geniş düşünceyi araştırıp, yönetebilecek güçte ekonomik bir büyüklüğe sahip olmasından ileri gelmektedir (Ercan, 2016: 128). Yapılanma itibariyle elitist (burjuvazi) sınıftan oluşan üyeleri ile Türkiye’nin önde gelen iş insanlarını bünyesinde barındırmaktadır.

2.5.3. TÜSİAD’ın Tüzüğünde Amacı ve Faaliyet Alanları

Dernek Tüzüğü derneğin anayasasıdır. Dernek herhangi bir faaliyet yürütürken bu iç kanun ve hükümlerine uymakla yükümlüdür. Bu yüzden dernek kuruluşu yapılırken kurucu üyelerin bir araya gelmelerinden sonra yapılacak en önemli görev dernek tüzüğünü oluşturmak ve kanuna uygun mülki idare amirine onanmaya sunmaktır.⁵ TÜSİAD’ın onaylanan tüzüğünde amacı ve faaliyet alanlarını madde 2 ve madde 3 den kısaca bahsedip geniş çaplı incelemek isteyenler için tez sonunda ekler kısmında sunulmuştur.

TÜSİAD, tüzüğünün 2. maddesinde faaliyet alanlarını belirlerken; “*insan haklarının getirmiş olduğu evrensel kaideleri, inanç, düşünce ve girişim özgürlüklerini, laik hukuk devletini, liberal ekonomiyi, rekabetçi piyasa ekonomisini, katılımcı demokrasi anlayışını, kurumları ve kuralları, daimi çevre dengesinin korunmasının benimsendiği, toplumsal düzenin gelişmesine ve oluşmasına katkı sağlamayı amaçladığını belirtir. Atatürk’ün öngördüğü hedef ve ilkeler doğrultusunda, çalışmalar gerçekleştirir*”⁶. Şeklinde belirtmiştir.

Bu bölüme kadar TÜSİAD’ın resmîyette kuruluş şemasını, yayınlamış olduğu raporlar ile hedefindeki amacını ve onaylı olan resmî internet sitesindeki kuruluş ahdi ile derneğin gerçekleştirmek istediği amaç, kısaca gösterilmiştir. Türkiye’deki STK’lerin en önemli temsilcilerinden biri olan TÜSİAD incelendiğinde, asıl kurucuların 1971 yılında neyi hedefleyerek bu dernek çatısı altında toplandıklarını çalışmaya taşımaktır. Kurumsal çerçevede incelendiğinde derneğin organlarının oluştuğu, genel kurul, dernek beyannamesi gibi resmî belgelerinin tutulduğu, 5253 sayılı dernekler kanununa istinaden bütçesinin ve beyannamelerinin şeffaf ve halka açık bir şekilde kamuya ibraz

⁵(5253 sayılı Dernekler Kanunu)

⁶(TÜSİAD raporları 2010 erişim tarihi: Ekim 2017 <http://tusiad.org/tr>)

edildiği, ulaşılabilir olduğu ve internet sitesi üzerinden sunduğu belgelerden anlaşılmaktadır.

2.5.4. TÜSİAD'ın Ekonomik Etkileri ve Ekonomideki Yeri

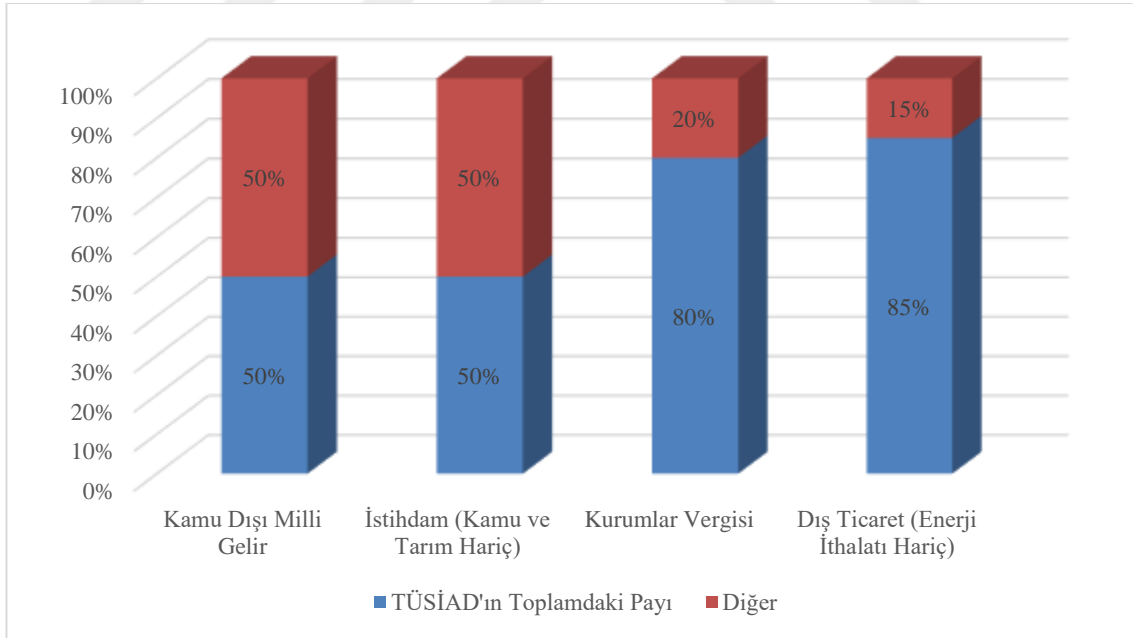
Türkiye'nin büyük ve sanayileşmiş şehirlerinde bulunan holdinglerin sözcüsü konumunda olan TÜSİAD, bankacılık, otomotiv, sanayi ve hizmet sektörleri gibi önemli üretim alanlarında söz sahibidir. TÜSİAD, yaklaşık 600'den fazla üyesinin temsilciliğini yaptıkları 4500'den fazla şirket ile Türkiye ekonomisinde ve Türkiye'de uygulanan ekonomi politikaları üzerinde önemli bir etki gücü bulunmaktadır. TÜSİAD'ın üyelerinin temsil ettiği holdingler ve şirketler, ülkede gerçekleştirilen üretim sürecindeki birçok alanda faaliyet göstermektedirler. Dolayısıyla, TÜSİAD hem üyelerinin hem de ülkenin kalkınma süreci içinde birçok farklı alanda faaliyetler yürütmektedir. Aşağıdaki şekilde TÜSİAD'ın çalışma ve faaliyet alanları ile ilgili bilgilere yer verilmektedir.

Şekil 4. TÜSİAD'ın Çalışma Alanları

TÜSİAD'ın üyesi konumundaki şirketlerin ve holdinglerin sayısının artmasıyla birlikte, Türkiye ekonomisinde temsil ettiği gücü ve rolü de artmaktadır. TÜSİAD üyesi

şirketlerin ve holdinglerin sahip olduğu kuruluşlar ve bu kuruluşların yürüttüğü faaliyetler sonucunda, kamu kesiminden sağlanan milli gelir dışında, piyasa ekonomisinde oluşan milli gelirin yaklaşık %50'si bu kuruluşlar tarafından oluşturulmaktadır. Ayrıca yine bu şirketlerin faaliyetlerini sağlaması sürecinde yapılan istihdam ise Türkiye'deki toplam kayıtlı istihdamın yaklaşık %50'sine (kamu kesimi ve tarım sektörü hariç) karşılık gelmektedir. TÜSİAD bünyesinde Türkiye'nin önemli kurum ve kuruluşlarını barındırması bakımından, ülkenin dış ticaretinde de söz sahibi konumundadır. Türkiye'nin enerji ithalatı hariç olarak gerçekleştirdiği toplam dış ticaretin %85'i yine TÜSİAD'ın temsil ettiği şirketler ve holdingler aracılığıyla yapılmaktadır. Ülke ekonomisi açısından önemli gelir kaynakların birisi olan kurumlar vergisinde de bu şirketlerin ve kuruluşların önemli payı bulunmaktadır. Ülkede elde edilen toplam kurumlar vergisinin yaklaşık %80'ini TÜSİAD'ın temsilciliğini yaptığı şirket ve kuruluşlar ödemektedir (TÜSİAD, 2019). Bahsedilen bu rakamlar ve ekonomideki etkileri bir arada düşünüldüğünde, TÜSİAD'ın ülke ekonomisinde önemli bir yere sahip olduğu anlaşılmaktadır. Aşağıda yer alan şekilde TÜSİAD'ın Türkiye ekonomisine katkıları ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Şekil 5. TÜSİAD'ın Türkiye Ekonomisine Katkıları

Sendikalar, meslek örgütleri, barolar gibi kamusal yetkilere sahip baskı grupları, sivil baskı grupları sayılmazken, Ünalmiş (2018: 43-44)'de, TÜSİAD'ı gönüllü üyeliği esas

alan kamusal yetkilere sahip bulunmayan, dernek çatısı altında faaliyet gösteren ve derneklerin bağılı bulunduğu kanunlara tâbi olan kuruluşlar sivil uzantılı baskı grupları olarak görmüştür. Bu tanımlamadan hareketle TÜSİAD'ın ekonomik amaçlı kurulmuş bir baskı grubu olduğu ve TÜSİAD kendini bir STK olarak tanımlasa da çıkar amacı taşıyor olması, onu STK'lerden farklı kılmakta olduğunu düşünmüştür. Çalışmasının devamında STK'ler kurulurken çıkar amacı taşıyan bir felsefe ile kurulmamaktadır. TÜSİAD, karma ekonomik nizamın düzgün bir şekilde yürütülmesini hedeflerken ayrıca yürürlükteki tüzüğünde toplum yararına hedeflerinin yanı sıra iş dünyasını temsilen hükümeti, meclisi, uluslararası kuruluşları ve kamuoyunu etkilemeye dönük düşünce ve hareket birliği hedefi koyarak baskı grubu unsurlarını bünyesinde taşıdığı ilan etmiş olduğunu belirtmiştir. TÜSİAD'ın yapısındaki bir takım özellikleri ile STK'lere benzese de tüzüğündeki bunun gibi maddeler dolayısıyla baskı grubu olma özelliğini de bünyesinde barındırdığı söylene bilirliliğini belirtmiştir. Ünalmiş, TÜSİAD'ın ekonomi politikalarını etkilemeye dönük medya gücünü kullanması, TÜSİAD yetkililerinin ve üyelerinin mecliste ve diğer ülkelerde karar alıcılarla doğrudan görüşerek lobi yapabilmesi, ülke ekonomisindeki payının ağırlığından kaynaklı olarak TÜSİAD'ın hükümetlerce doğrudan muhatap alınması, bu kuruluşu STK'lerden ayırmaktadır (Ünalmiş, 2018: 43-44). Şeklinde ifade etmiştir. Ancak Ünalmiş, TÜSİAD'ı bir baskı grubu olarak görse de, gözden kaçırılmaması gereken Türkiye ekonomisine yön verme adına, STK olarak gücü olduğunun yok sayılmayacağı gerçeğidir.

3. BÖLÜM:

TÜSİAD'IN DEMOKRASİ VE EKONOMİ SÖYLEMLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME (2011 -2016)

3.1. ARAŞTIRMANIN AMAÇ VE ÖNEMİ

Türkiye'nin iş dünyası örgütlenmelerinden olan ve önde gelen STK'lerden TÜSİAD'ın, demokrasi ve ekonomi gibi bireyi ve içinde bulunduğu toplumu fazlasıyla etkileyen konularda takındığı tavrı, ortaya çıkarmaya çalışmak ve yaklaşımını görebilmek bu çalışmanın temel amacıdır.

TÜSİAD'ın 2011-2016 yılları arasında demokrasi ve ekonomi adına söylemlerini haber yapan 3 (üç) haber sitesinden alıntılanarak, nitel araştırma yöntemlerinden tematik içerik analiz yöntemi ile ölçmek, araştırmada analiz yöntemi olarak benimsenmiştir. TÜSİAD'ın 2011-2016 yılları arasındaki dönemde demokrasi ve ekonomi adına söylemlerini hangi temalar etrafında şekillendiğini belirtmek amacıyla bu yöntem uygulanmıştır. Alt konu başlıklarını belirlemek, söylem vurgusunu ortaya çıkarmak, demokrasi ve ekonomiye etkisini tematik içerikle ölçmek bu çalışmada ana amaç olarak ele alınmıştır. Nitel analizler sosyal olgu ve olayların ne şekilde ve nasıl gerçekleştiğini anlaşılmasını sağlayan tekniklerdendir. Bu tür analizlerde amaç ölçmekten ziyade, değişkenlerin derinlemesine incelenmesi ve çalışılmasıdır. Her ne kadar nitel yöntemler sayılamaz diye düşünülse de, sayısal verilere dönüştürülebilme imkanı vardır. Tematik içerik analizi, çerçevesi tam olarak çizilmemiş olmasına rağmen, psikoloji alanında yaygın kullanılan, sosyal alanda da kullanılmaya başlanılmış nitel bir analiz yöntemidir. Sosyal bilimciler içerik analizini arşiv, gazete, dizi, sinema, belge gibi yazılı ve görsel dokümanlardan, türlü kitle iletişim araçlarından elde edilen verilerin, anlam kazandırılması amacıyla sistemselsel olarak kullanmıştır (Böke, 2011: 335).

1971 yılında kurulan ve Türkiye'de iş dünyasını temsilen önde gelen STK'lerden biri olan TÜSİAD'ın halkın yönetimi anlamına gelen demokrasiye ve ekonomiye 2011-

2016 yılları arası ne kadar vurgu yapıldığını ortaya koyması ve söylemlerini incelemesi bakımından literatüre önemli katkılar sağlayacaktır.

3.2. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI

Sivil toplum kavramını açıklamak ve gönüllülük esaslarına göre kurulan ve faaliyet gösteren STK'lerin oluşumundan önce, sivil toplum fikrinin nasıl ve kimler vasıtasıyla ortaya çıktığını tespit etmek ve TÜSİAD'ın söylemleri ile devletle olan ilişkilerinde tutunduğu tavrı göstermek bu araştırmanın konularındandır.

Bu araştırma, demokrasinin önemli bir parçası konumunda olan STK'lerin siyasal ve ekonomik yaşama etkilerini incelemektedir. Türkiye'nin önemli STK'lerinden olan TÜSİAD'ın ekonomi ve demokrasi söylemlerini belirlemek, bunun güncel siyasal yaşamla ilişkisini ortaya koymak önem arz etmektedir. Bu doğrultuda çalışmada 2011-2016 yılları arasında TÜSİAD'ın ekonomi ve demokrasi söylemlerini hangi temalar bağlamında topluma aktarıldığı belirlenecektir.

3.3. ÇALIŞMANIN LİTERATÜRDEKİ DİĞER ÇALIŞMALARDAN FARKI

Tezde yoğunluklu olarak ele alınan ve incelenen kaynaklara ilişkin literatür özeti bu bölümde sunulmuştur. Çalışmada faydalanılan, önemli etkisi olan kaynaklara değinilmiştir.

Çalışmanın ilk kısmında, Ömer Çaha'nın yaptığı çalışmalardan faydalanılmış, devlet ve sivil toplum arasındaki ilişkileri ortaya koyması adına eserlerinden istifade edilmiştir. Ancak bu çalışmanın konusu Çaha'nın eserlerinde belirttiği araştırma konusundan ayrılarak TÜSİAD'ın demokrasi ve ekonomi söylemleri ele alındığı için farklılık göstermektedir. Burjuvazinin demokrasi üzerine Türkiye ölçeğinde yeteri kadar etkisi olmadığını ortaya koyması adına Nur Vergin'in "Siyasetin Sosyolojisi" adlı kitabından faydalanılmış, hiçbir etkisinin olmadığı tezinden uzak durmuş olduğu anlaşılmış ve burjuvazinin demokrasiye etkisi olduğunu inceleyen çalışmalar ayrıca çalışma içerisinde ve kaynakçada gösterilmiştir.

TÜSİAD'ı bir STK olarak görmekten ziyade baskı grubu olarak kurulmuş bir kuruluş olarak ele alan, Mayıs 2018 tarihinde yayınlanan doktora tezi ile Ahmet Nafiz Ünal'ın "Bir Baskı Grubu Olarak TÜSİAD'ın İç ve Dış Politikada Etkisi" adlı eseri

çalışmaya katkı vermesi adına incelenmiştir. Ancak incelenen tezden farklı olarak bu tezde TÜSİAD bir baskı grubu olarak ele alınmamış, dernekler kanuna göre kuruluşu yapılan bir STK olarak objektif şekilde ele alınmıştır. Asıl amaç olarak demokrasi ve ekonomi açısından söylemleri ön plana çıkarılarak etkisini ortaya koymasını sağlamak olmuştur.

TÜSİAD'ı doktora tezinde “Türk Dış Politikasında Bir Aktör Olarak TÜSİAD'ın Rolü” adlı çalışmasıyla inceleyen Arda Ercan'ın tezinden özellikle Türkiye'de burjuvazinin oluşumunu anlatan kısımdan faydalanılmış ancak buna karşın özellikle Türkiye perspektifinde etkisinin olmadığı kısmı başka kaynaklardan alıntı yapılarak bu çalışmaya alınmıştır.

Türkiye'de baskı gruplarını inceleyen başka bir tezde “Türkiye'de İş Dünyası ve Siyaset İlişkisi: TÜSİAD-AKP Örneği” çalışması ile Birce Barlas Yılmaz'ın çalışmasıdır. Baskı gruplarını Türkiye'de sivil toplumun değişimlerden kaynaklı değişimlerini çalışmasına aktarmıştır. Çalışma dönemi olarak TÜSİAD- AKP arasındaki ilişkiyi iki evreye ayırmış ve 2002-2007 arası uyuşma evresi ve 2007-2011 çatışma evresi olarak ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Ancak hem dönem aralığının farklı olması hem de çalışma konusunun farklı olması nedeniyle bu çalışmadan farklıdır.

3.4. YÖNTEM

Bu çalışmada yöntem olarak, nitel araştırma yöntemlerinden tematik içerik analiz yöntemi uygulanmıştır. TÜSİAD'ın 2011-2016 yılları arası demokrasi ve ekonomi ile ilgili söylemleri bu yöntemle incelenmiş, elde edilen tema ve vurgular tablo haline getirilerek sunulmuştur. Bu araştırma yöntemini kullanan birçok çalışma literatürde yer almasına rağmen bu çalışma kapsadığı dönem ve TÜSİAD'ın ekonomi ve demokrasi söylemlerini incelemesi açısından diğer çalışmalardan ayrılmaktadır. Bu çalışmanın analizinde kullanılan tematik içerik analiz kısmı hazırlanırken temelde iki çalışmadan yararlanılmıştır. Bu iki çalışmadan ilki, İbrahim Efe'nin “Türk Basınında Suriyeli Sığınmacılar” adlı eseridir. İkinci eser olarak, Aydan Özsoy ve Ebru Arıkan Öztürk'ün birlikte yaptığı “Türk Medyasında Trafik ve Yol Güvenliği Haberleri: Karşılaştırmalı Bir İçerik Analizi” adlı çalışmalarıdır.

3.4.1. Araştırma Evreni

Türkiye’de bulunan yazılı ve görsel basındaki tüm haber kanalları içerisinde TÜSİAD’ın birçok söylemi mevcuttur. Bu söylemlerinin araştırılması ve çeşitli haber sitelerinde TÜSİAD’la alakalı yazıların internet haber kaynaklarından kolay erişilir olması analiz açısından cazip hale gelmektedir. Gazetelerde yer alan TÜSİAD ile alakalı haberler aynı içerik ile internet sitesinde de mevcut olup, ulaşımı açısından okura daha hızlı erişilebilme kolaylığı göstermiştir. Bu bağlamda TÜSİAD’ın tüm yazılı ve görsel basında yer alan açıklamaları bu çalışmanın evrenini oluşturmaktadır.

3.4.2. Araştırma Örnekleme

TÜSİAD’ın 2011-2016 yılları arası demokrasi ve ekonomi söylemleri, çalışmanın objektifliğini sağlamak adına sermaye sahipleri ve ideolojik farklılıklarından dolayı 3 haber sitesi; Hürriyet, Cumhuriyet ve Takvim haber sitelerinden belirlenerek alınmıştır. TÜSİAD’ın 2011-2016 yılları arasındaki dönemde Hürriyet, Cumhuriyet ve Takvim gazetelerinin haber sitelerinde yer alan demokrasi ve ekonomi söylemleri bu çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır.

3.4.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Belirli bir dönem içerisinde ele alınan TÜSİAD’ın sadece demokrasi ve ekonomi söylemlerinin üç haber sitesinden çalışmaya alınması araştırmanın sınırlılığdır. Ayrıca 2011 yılı öncesi TÜSİAD’ın ekonomik ve politik bakış açısının başka çalışmalarda değerlendirildiği görüldüğünden, çalışma başlangıç dönemi Ocak 2011 sonrasında ele alınması ve 2015 sonunda yapılan genel seçime kadarki söylemlerin ele alınması araştırmanın sınırlılığdır. TÜSİAD- Demokrasi anahtar kelimesi ile yapılan tarama sonucunda, Hürriyet haberden 25, Cumhuriyet haberden 14 ve Takvim’ den 6 haber çalışmaya taşınmış ve bütün haberlerden istifade edilmiştir. TÜSİAD – Ekonomi anahtar kelimesi ile yapılan tarama sonucunda, ekonomi ile ilgili haber içeriklerinde benzerlikler görülmüş ve Hürriyet haberden 16 ekonomi haberi çalışmaya dahil edilerek faydalanılmıştır.

3.5. TÜSİAD'IN DEMOKRASİ SÖYLEMLERİ (2011- 2016) İLE İLGİLİ BULGULAR VE ANALİZİ

Çalışmanın bu kısmında bir STK olarak TÜSİAD'ın demokrasi hakkındaki söylemleri, online arşiv hizmetleri veren ve yazılı basın medya organlarından: Hürriyet, Cumhuriyet ve Takvim gazetelerinin internet online veri arşivi araştırılarak yapılmıştır. 2011-2016 yılları arasındaki 5 (Beş) yıllık döneme bakılmış, aynı söylemleri tekrar eden haber içeriklerinden kaçınılmış, haberin tüm metnini almak yerine, haber içeriğindeki demokrasi vurgusu yapılmış cümleler analiz edilmiştir. Bölümün ilk kısımda Hürriyet haberlerine bakılarak demokrasi bağlamında haber içerikleri incelenmiş ve tezde tematik içerik olarak analiz edilmiştir.

Tablo 2. TÜSİAD'ın Demokrasi ile İlgili Açıklamaları İçin İncelenen Haber Kaynakları

Haber Kaynakları	İnternet Sayfaları	Zaman Aralığı
Hürriyet	www.hurriyet.com.tr	2011-2016
Cumhuriyet	www.cumhuriyet.com.tr	2011-2016
Takvim	www.takvim.com.tr	2011-2016

3.5.1. TÜSİAD'ın Demokrasi Söylemleri Hürriyet Haberleri: 2011-2016 yıllar arası

Hürriyet haberin 13 Ocak 2011 tarihli haber metninde, demokrasi katılımının siyaseti belirleme noktasından hareketle, dönemin TÜSİAD başkanı Ümit Boyner'in milletvekili seçimlerindeki yüzde onluk barajla alakalı şu ifadeleri aktarılmıştır:

“Seçim barajıyla ilgili düşüncelerimizi daha önce de dile getirmiştik. Türkiye’de temsil adaleti, toplumun her kesiminin Meclis’te temsil edilmesi çok önemli. Bu yüzden yüzde 10 barajının sorunlu olduğunu düşünüyoruz. Bunun indirilmesi gerektiğini defalarca söyledik.” “TÜSİAD olarak bireyin hak ve özgürlüklerini odağa alan, bireyle devlet ilişkisini, bireyi koruyacak şekilde düzenleyen yeni Anayasa’nın peşindeyiz” (Hürriyet, 2011, 13 Ocak).

Demokrasi açısından bakıldığında tüm seçmenin iradesinin TBMM’ de temsil edilmesi gerekliliğinden bahsedilmiş ve bu konu hakkında daha önce birçok kez dile getirdiklerini belirtmiştir. Bununla beraber yeni anayasanın içeriğinde, devletin bireyle olan ilişkisinde bireyin hak ve özgürlüklerini savunan bir tutum içerisinde olunması gerektiğini söylemiştir.

Başka tarihli bir haberde ise, TÜSİAD başkanı Boyner'in Ergenekon soruşturmaları çerçevesinde son gözaltına alınmalar ile ilgili darbe dönemlerini andıran olaylara benzerlik gösterdiğini ve şeffaf, hesap verebilen bir devlete kavuşulacağını ümit ederken yazılı açıklamasında:

“Yıllardır vatandaşlar olarak sayısız gözaltı ve tutuklama izliyoruz. Her seferinde yargıya güvenerek bekliyoruz arkasından ne çıkacak diye... Sorularımız cevapsız kalsa da, zaman zaman vicdanlarımız rahatsız olsa da, hala beklemeye devam ediyoruz. Demokrasi, şeffaflık ve adaletin yerine gelmesi için daha ne kadar bekleyeceğiz? 'Bakalım arkasından ne çıkacak' sorusunun son kullanma tarihi nedir?’” (Hürriyet, 2011, 3 Mart).

Diyerek demokratik bir devletteki hukuk sisteminin özlemini dile getirmiş ve yargıya güven duygusunun oluşmasının, demokrasi açısından endişelerini dile getirdiği gözlenmiştir.

Yeni Anayasa oluşturmanın gerekliliği konusunda araştırma yapılması için, dönemin hükümeti AK Parti tarafından, TÜSİAD'ın girişimleri ile desteklenerek, akademisyenlerden ve kanaat önderlerinden oluşan bir araştırma grubunun oluşturulması ve “Yeni Anayasa'nın Beş Temel Boyutu” çalışması 22 Mart 2011 tarihli Hürriyet haberinde;

TÜSİAD'ın yeni anayasa ihtiyacına ilişkin düşünceleri, Görüş Dergisi'nin Ekim 2010 sayısında şu kelimelerle dile getirilmiştir; “Geride bıraktığımız referandum dönemi demokratikleşme süreci bağlamında yeni ve çok önemli bir evrenin işaretçisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Çok önemlidir çünkü referandum öncesindeki siyasi üslup ve kamplaştırma çabaları bir tarafa bırakılırsa, referandum sonucu, hem evet diyenler hem de hayır diyenler açısından geniş bir sorumluluk alanı yarattı, bir yerde her kesim kendini bu sorumluluk alanına bağladı. Bu sorumluluk alanı, seçmenleri de, STK'ları da, siyasi partileri de bağlamaktadır. Nedir bu sorumluluk alanı? Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının ilk defa kendi talepleri çerçevesinde, kendilerine ait ve sivil bir anlayış ile yeni bir Anayasa yapmaları perspektifinde bir sonuca ulaşmanın gerektirdiği söylem ve eylemlerdir. İşte bu çerçeve, her birimizin sorumluluk alanını tanımlamaktadır. Önemli olan, ‘yeni’, ‘sivil’ ve ‘bize ait’ bir Anayasa yapma heyecanını yitirmemek ve miyopik çekişmelere mahal vermeden bu heyecanı 21. yüzyıla yakışır, hatta ‘örnek’ nitelikte bir Anayasa hazırlamaya odaklanmaktır. Bu heyecan hiç şüphesiz toplumumuzun arzu ettiği huzurun ve refahın ayrılmaz parçası niteliğindedir” (Hürriyet, 2011, 22 Mart).

TÜSİAD, tüm görüşlerin dile getirildiği bir tartışma ortamına ev sahipliği yaptı. Demokrasinin gelişmesi ve güçlenmesi adına ihtiyaç duyulan yeni anayasa için yapılması gerekenler masaya yatırılmış ve “Ülkemizde tartışılacak konularda mutlaka bir fikir birliğine varmak ve bundan bir yeni anayasa taslağı üretmek amacını gütmeyen, yeni anayasanın hazırlık zemininin yapıcı ve canlı bir diyalog ortamında gelişmesine katkı sunmayı hedeflemiştir” (Hürriyet, 2011, 22 Mart). Denerek, asıl

amacın yeni bir anayasa yapmak değil, demokrasinin gelişmesi adına yeni anayasanın gelişip, güçlenmesine katkı sağlamak olduğunu belirtmiştir.

Bu araştırma gurubu düzenlenen raporun alanında uzman kişilerce üretildiği öneriler ve fikirlerin gelecekte siyasi partilerin, konuyla alakalı tüm çevrelerin ve vatandaşların bu rapordan yararlanabileceği çok değerli bir kaynak olacağını düşünmektedirler. Haberin sonunda, TÜSİAD tüm katılımcılara değerli görüşleri için teşekkür ederek, yapılan programın asıl hedefini yeni anayasa yapılmasına hazırlık zemini oluşturmak olduğunu beyan etmiştir. Haber analiz edildiğinde demokrasi bağlamında bir sivil toplum kuruluşunun ne kadar önemli olabileceği anlaşılmaktadır. Tüm toplumu ilgilendiren hayati bir konuda yapmış olduğu desteklerle geleceğe ışık tutma adına sorumluluktan kaçınılmayacağına dillendirildiği görülmüştür.

Demokrasiye olan ihtiyacın önemine vurgu yapılan başka bir haberde “*Nükleer santrali körü körüne kabul etmek olmaz*” başlıklı 23 Mart 2011 tarihli Hürriyet haberinde, “dayatmacılık olmasın” başlıklı konuşmasında, alınacak kararlarda demokrasi vurgusu yapılmış ve başkan konuşmasına şöyle devam etmiştir;

Bu karar sürecinin şeffaf, kamuoyunun doğru bilgilendirilmesine özen göstererek, dayatmacılıktan uzak bir şekilde yürütülmesi elzemdir. Demokrasi yalnızca oy vermekten ibaret bir sistem değilse, ki değildir, vatandaşların kaygı ve iradelerinin böylesine önemli kararlarda dikkate alınmasından kaçmak söz konusu olmamalı. Demokratik bir ülkede vatandaş olmak bu şeffaflığı, hesap verebilirliği, açıklığı ve tabandan katılımı savunmak ve talep etmeyi gerektirir (Hürriyet, 2011, 23 Mart).

Aynı haberin devamında TÜSİAD başkanı Boyner, “*AB sürecinin gevşemesinden beri demokratikleşme, ifade özgürlüğü, yargılama süreçleri, basın özgürlüğü gibi konularda bir gerileme yaşıyoruz*” dedi. “*Görünürdeki suçları mesleklerini icra etmek olan ve bu uğurda bir hayli risk de üstlenen gazetecilerin neyle suçlandıklarını bilmeden tutuklanmaları, tutuklama işleminin giderek cezanın bir parçası haline gelmesi vicdanları rahatsız ediyor*” (Hürriyet, 2011, 23 Mart). Diyerek, kişi iletişim ve ifade özgürlüğünün sınırlandırılmaması, demokratikleşme için ifade özgürlüğünün önemine vurgu yapıldığı düşünülmüştür.

Dilhun Gençdal ve Uğur Can’ın 25 Mart 2011 yılında Hürriyet haberde yapmış oldukları haberlerinde, TÜSİAD 2011 yılında yapılan genel seçimler öncesinde düzenlediği “Siyasi Parti Genel Başkanları Toplantı Dizisi” nde ki konuşmasında;

“TÜSİAD olarak tartışmak istediğimiz konu, bireyin hak ve özgürlüklerine odaklanmış yeni anayasanın aynı anda, demokratik, laik bir hukuk devletini 21. yüzyılda hangi kurum

ve ilkelerle pekiştireceğidir” dedi. Boyner, “Siyaset kurumundan beklentimiz ise bu büyüme hedefine ulaşmada, daha zengin, daha demokratik bir Türkiye hedefinde yol gösterici olması, makro risklerden koruması, vergi gelirlerimizi verimli kullanması, iş ve yatırım iklimini yeni iş yaratmaya müsait kılacak mikro reformları gerçekleştirmesidir” (Gençdal ve Can, 2011, 25 Mart).

Şeklinde yazılmıştır. TÜSİAD dönem başkanı Boyner’in yeni anayasanın yapılması gerekliliğini vurguladıktan sonra, seçim sonrası beklentilerini dile getirdiği haberde hem ekonomik refahın düzeltilmesinde hem de demokrasinin güçlendirilmesinde, seçime girecek partilerden beklediği siyasi söylemlerini ortaya koymuştur. O dönemdeki CHP lideri ile TÜSİAD’ın düzenlediği toplantı dizisinde bir araya gelmiş, 2011 seçimlerinde herhangi partiyi işaret etmeden, siyasetçilerden genel manada beklentileri ifade edilmiştir.

Hürriyet haber yazarı Erdal Sağlam’ın 3 Nisan 2011 tarihli yapmış olduğu “*Geri adım atmadık, rahatsız olduğumuz yanlış algıyı düzeltmek istedik*” başlıklı haberinde; yeni anayasa yapım çalışmalarına katkı vermek istedikleri dönemde kamuoyunda yoğun tartışmalar yaşandığını, bu tartışmalar neticesinde TÜSİAD geri adım mı atıyor? Eleştirilerine cevap olarak işlenen haberde; Başkan Ümit Boyner, “*geri adım atmadıklarını, sadece yanlış algıyı düzeltmek istediklerini*” kaydetmiştir. Boyner, “*Önemli olan, ülkenin demokrasi çitasının yükseltilmesi ana gayesinde buluşmak. Ancak yanlış algılar şahsım, yönetim ve bazı üyeler arasında rahatsızlık yarattı*” (Sağlam, 2011, 3 Nisan). Demiştir.

Haberin içeriğinde önemli olarak görülen asıl vurgu bir sivil toplum kuruluşu olarak TÜSİAD’ın, demokrasi çitasının yükseltilmesi vurgusu, dernek içindeki tartışmaların demokrasiyi gölgede bırakmasından doğabilecek endişesini dile getirmektedir. Haberin devamında Boyner neden bir yeni anayasaya ihtiyaç olduğunu ve getireceği faydaları şu şekilde dile getirmiştir, “*Türkiye’de demokratikleşme alanında önemli adımlar atıldı, anayasada da bazı değişiklikler yapıldı ama yeni ve sivil bir ruhta bir anayasaya ihtiyaç bitmedi. TÜSİAD’ın 2007 demokratikleşme raporunda buna işaret edilmişti. Ben de başkanlık görevine geldiğim ilk andan itibaren, demokrasi açığına ve yeni anayasa gereğine dikkat çektim. Biliyorsunuz demokrasi, kalkınmışlık ve refah bir bütünün ayrılmaz parçalarıdır*” (Sağlam, 2011, 3 Nisan). Diyerek demokrasinin önemine vurgu yapmıştır. Bu açıklamasının ardından kendisine yönetilen, “*Bu açıklamanın arkasında üyelerin tepkileri ne kadar yer tutuyor? TÜSİAD üyeleri arasında anayasa çalışmasında keskin bir ayrışma var mı?*” Sorusuna cevaben , “*TÜSİAD’ın demokrasi*

standardının yükselmesi yolunda çalışmalar yapması, çalışmalara aracılık etmesi TÜSİAD içinde tam olarak içselleşmiş bir konudur, buna şüphe yok. Bu süreçte AB Kopenhag siyasi kriterleri bize hep rehber oldu. Önemli olan, ülkenin demokrasi çitasının yükseltilmesi ana gayesinde buluşmaktır. Bu da bizim tüzüğümüzde olan bir ilke. Bu ilke üzerinde bir tereddüt ve ayrışma olmaz” (Sağlam, 2011, 3 Nisan). Diyerek bir defa daha asıl önemli olanın demokrasinin getirdikleri vurgusunu bir defa daha ifade etmiş, yönetim kurulunca alınan kararlara katılanlar ya da katılmayanlar olabileceğini söylemiştir.

İş dünyasının önde gelen STK’lerinden olan TÜSİAD’ın Hürriyet’te yer alan başka bir demokrasi söyleminde anayasanın sivil boyutta yenilenmesi için kendi üstüne düşen ne görev olursa olsun, yapmaya hazır olduğunu ifade etmiştir. Açıklamasında; *“Yeni parlamentonun Türkiye’deki demokratik standartları yükseltme ve refah seviyesini artırma yolunda her türlü çabayı sarf edeceğine dair umudumuzu vurgulamak isteriz, 40’ncı yılını geride bırakmış bir kurum olarak bu yolda üzerimize düşeni yapmaya hazırız”* sözlerine de yer verilmiştir (Hürriyet, 2011, 14 Haziran). Haberin içeriğinde hem ekonomi hem de demokrasi söylemi ifade edilerek, derneğin kuruluş amacındaki hedeflere yönelik söylemlere devam etmektedir. Bu bağlamda kuruluşundan itibaren 40 yıl geçmesine rağmen STK olarak üzerlerine düşecek vazifeden kaçmayacağını ve ülke adına ne yapılması gerekiyorsa yapacağını bir kez daha ifade ettiği anlaşılmıştır.

15 Temmuz 2011 yılında, Diyarbakır’da teröristlerin, kahraman on üç askerimizi şehit etmesinin ardından TÜSİAD’ın yapmış olduğu açıklama: *“Genel seçimlerin ardından, katılımcı bir anayasanın oluşturulmasına yönelik beklentinin olduğu bu dönemde, demokratikleşme süreci şiddetten beslenenlere kurban edilmemelidir. Bu gibi şiddet olayları vatandaşlarımızın demokrasi ve huzur iradesini kırmamalıdır”* (Hürriyet, 2011, 15 Temmuz). Çok üzücü ve bir o kadarda yürekleri dağlayan terör olayları, en başta demokrasinin gelişmesi ve güçlenmesini istemeyen odakların yapmış olduğu olaylar olarak ifade edilmiştir. TÜSİAD demokratikleşmeye yönelik yapılan çalışmaların, şiddetle beslenen odaklara kurban edilmemesini istemiştir.

Hürriyet yazarı Burcu Taner’in 18 Kasım 2011 tarihli haberinde, TÜSİAD Başkanı Boyner, yine aynı sorunlara parmak basarak şu açıklamalarda bulundu: *“Terör sorununun çözümünü istemeyenler var”* haberin devamında kendisine yönetilen Güneydoğu sorunu bağlamındaki bir soruya cevaben: *“Terör sorunu ekonomimizi de*

ilgilendiriyor. 30 yılı aşkın süredir bu sorunu çözmedik. Çözülmesini istemeyen çok ciddi sayıda lobi var, kişi var. Birileri var ki bu sorun çözülemiyor. Biz bunun için Güneydoğu'daki Kürt sorununa AB şemsiyesinden baktık. Bir kere Kürt sorunu olduğunu söylüyorsak, bu bireysel hak ve özgürlükler şemsiyesi altında çözülmesi gereken bir sorun. Bu genel bir demokrasi sorunu” (Taner, 2011, 18 Kasım). Diyerek açıklamalarda bulundu. Boyner ayrıca terör sorunu ile Kürt sorununu karıştırılmaması gerektiği noktasında cümlelerin altını çizerek, “Mücadeleyi çok dengeli bir şekilde yürütmek gerektiğini” (Taner, 2011, 18 Kasım) söylemiştir.

Küresel dünyada meydana gelen olaylar, zincirleme bir reaksiyon gösterebilir. Bunun en belirgin örneklerinden biri 2011 yılında başlayan ve ismine “Arap Baharı” adı verilen, Orta Doğu ülkelerindeki ayaklanmalardır. TÜSİAD Başkanı Boyner, Görüş dergisinde yayınlanan makalesini haber yapan Hürriyet gazetesi, 4 Ağustos 2011 tarihli haberde: “Arap Baharı karakışa da dönebilir” haber başlıklı yazısında “Ortadoğu’da yaşanan derin krizin Türkiye’yi şimdiden etkilemeye başladığını ancak değişimin olumlu sonuçlarının da olacağını söyledi”. Boyner, “Özellikle Türkiye için önemli fırsatlar doğuyor; her şeyden önce Türkiye modelinin kıymeti artıyor. Ancak, Arap Baharı karakışa da dönebilir” (Hürriyet, 2011, 4 Ağustos) dedi. İlk başlangıcı Tunus’ta bir seyyar satıcının kendisini ateşe vermesiyle birlikte başlayan büyük değişim istekleri, Bahreyn, Libya, Yemen, Mısır ile birlikte bütün Arap coğrafyasını sardığını anımsatan Ümit Boyner, sözlerine : “Fas’tan Suriye’ye Arap sokağı demokrasi talep ediyor. Yakın zamana kadar sarsılmaz sanılan liderler koltuklarından oluyor. Henüz hiçbir ülkenin demokratikleştiğini söylememiz mümkün değil, ama umuyoruz değişim demokratikleşme, özgürleşme ve siyasi anlamda liberalleşme yolunda olacak. Ancak bu son derece sancılı bir süreç” (Hürriyet, 2011, 4 Ağustos). Diyerek devam etmiştir. Boyner, yaşanan olayları demokrasi adına halkın sokaklarda özgürlük isteğinin tezahürü olarak görmüş ancak sürecin yorucu ve demokrasinin gelmesinin çok da kolay olmayacağını ifade etmiştir.

Demokrasi bağlamında TÜSİAD’ın önemli görüşlerinden biride 1 Ocak 2012 tarihli haberde dile getirilmiştir. Haberde “Yeni reform ateşi yakalım orta gelir - orta demokrasi tuzağına takılıp kalmayalım” başlığıyla sunulan haberde; “Yıllardan beri Türkiye’nin “orta demokrasili ülke konumuna kilitlenmemesi çabası harcadıklarını” belirtti. Açıklamasında “Önümüzde zorlu, güç kararların verilmesini ve alınan

kararların çelik gibi iradeyle uygulanmasını gerektiren dönem olduğunu” belirterek, “Türkiye bugün alacağı kararlarla dünyada birinci sınıf ekonomilerden birisine sahip olmakla ‘orta gelirli ülke’ tuzağına düşmek arasında tercihini ortaya koyacak” (Hürriyet, 2012, 1 Ocak) dedi. Boyner, demokraside orta standarda kalınmayacağı ve daha üst seviyede demokrasi için elden ne geliyorsa yapılması gerektiğini aksi halde ileriye gitmek yerine geriye dönüşün mümkün olduğundan bahsetmiştir. Aynı haberin devamında, Türkiye’nin, demokrasisini zenginleştirmek adına adalet ve hukuk sistemlerini en üst seviyeye getirme çabalarını, AB’ye üyelik yolunda her zaman “canlıymış” gibi sürdürmek zorunda olmamız gerektiğini belirtmiştir. Haberin devamında Boyner şöyle konuşmuştur: “Türkiye’nin acilen ve mutlaka yeni bir reform ateşine kapılması gerekiyor. Bunu yapmamanın bedelinin kendimizi tahammülü zor bir vasatlığa mahkûm etmek olacağı inancındayız. Unutmayalım ki geçen yıla damgasını vuran Arap isyanlarının ardından Türkiye’nin bir model veya ilham kaynağı olarak zikredilmesinin yegâne sebebi demokratik rejim içinde başarılı bir ekonomik performans yakalamasının dünyaya saçtığı parlıttır” (Hürriyet, 2012, 1 Ocak). Türkiye demokrasisinin gelişmesi ve güçlenmesi adına taze kana ihtiyaç duyduğu ve bu performansı yakalamak için ekonomik gücün lokomotifliğinde dünyaya örnek gösterilebilecek bir ışığı saçtığına görülmesi gerekliliğine vurgu yapıldığı görülmüştür.

TÜSİAD’ın 2012 yılı programının kamuya sunulduğu toplantıda daha önce başka haberlerde de önemine atıf ettiği kişi ifade özgürlüğü ve basın özgürlüğü bağlamında 14 Şubat 2012 tarihli Hürriyet’in yapmış olduğu haberde Boyner: “Bizler de sıradan vatandaşlar olarak, devlet içerisindeki erkler kavgasını biraz dehşetle ve güvensizlik duygumuz artarak izliyoruz” dedi ve sözlerine şu şekilde devam etmiştir: “2000’li yılların başından itibaren Türkiye ciddi bir demokratikleşme atağına kalktı ama bugün geldiğimiz noktada demokratikleşme adına yaşadığımız bir takım krizlerde maalesef geldiğimiz yolun bir arpa boyu kadar olduğunu da itiraf etmek zorundayız” (Hürriyet, 2012, 14 Şubat) dedi. Konuşmasının devamında kendileri için çok önemli bir konu olan “basının açıklığı” konusuna vurgu yapmıştır. Boyner, demokrasilerde meslek dışı baskılar altında kalmayan, ifade özgürlüğü ortamında hareket edebilen, araştırma yapabilen basının çok önemli olduğunu vurgulayarak, demokrasilerin en önemli gücün özgün ve tarafsız medya olduğunu, bunu çok önemsediklerini belirtmiştir. Boyner,

TÜSİAD olarak ilkesel olarak hedeflerinin ve referans aldıkları değerlerin; *“Açık toplum, müreffeh toplum ve demokrat toplum olduğunu dile getirerek, bu üçünün tamamıyla iç içe geçmiş durumda olduğunu, bir toplumda demokrasi olmazsa açık toplum olmasına imkan olmadığını, demokrasi olmazsa o toplumun müreffeh olmasına imkan bulunmadığını, müreffeh olmazsa demokratik olmasının güç olduğunu”* (Hürriyet, 2012, 14 Şubat) söylemiştir.

Türkiye'nin etrafındaki coğrafyanın adeta bir yangın yeri olduğunu anımsatan Boyner, *Türkiye'nin yaslanacağı en önemli dayanağın 2000'li yılların başında Türkiye'yi şaha kaldırmış olan insan haklarına saygılı, demokratik, hukuk devletinin inşa edilmesine yönelik azmine tekrar kavuşmak olduğunu”* vurgulamıştır. Demokrasinin hukuksuz olamayacağını, demokrasiye ulaşmada en önemli aracın adalet ve hukuk devletine duyulan güven inancı olduğunu söyleyen Ümit Boyner; *“Halk iradesinin en sağlıklı biçimde yönetime yansımalarının, azınlığın da temsil edilebilmesinin, özgür bir ifade ortamı için devletin görev sınırlarının belirlenmesinin şart olduğu kadar adaletin güvenceye alınması için de hukukun şart olduğunu”* (Hürriyet, 2012, 14 Şubat) söyledi. Aynı haberin devamında *“Türkiye’de demokrasi ve hukuk güvenliği için gerekli temel yasaların bugün yazılmamış”* olduğunu ifade edip buna dikkatleri çeken Boyner; *“eşitlik ve özgürlüğün ileri demokrasi standartlarında olmadığı gibi devletin görev alanının da net”* (Hürriyet, 2012, 14 Şubat) olmadığını belirtmiştir. Demokrasinin sağlıklı bir biçimde yönetime iştirak etmesi için, en başta özgür bir ifade ortamının olması, ülke içindeki azınlıkların kendi daha rahat ifade edebilmeleri için devletin vazife sınırlarının belirli olması ve hukuka güvencin şart olduğunu söylemiştir.

Milli bayram günlerinden olan 1 Mayıs Demokrasi ve İşçi Bayramı, Türkiye’de kutlanmaya 1912 yılında, İstanbul’da başlamıştır. Kurtuluş savaşı ve milli mücadele dönemlerinde kutlamalara ara verilen bayram, daha sonra 1921 yılından itibaren tekrar kutlanılmaya başlanmıştır. Resmi olarak ilk kutlama 1923 yılında yapılmıştır. Dünya ve Türkiye ekseninde demokrasi adına çok önemli günlerden biri olan 1 Mayıs İşçi Bayramı, 2008 yılının nisan ayında “Emek ve Dayanışma Günü” adını alıp daha sonra, 27 Nisan 2009 tarihinde TBMM’ de kabul edilen 5892 sayılı kanunun Resmi Gazete ’de yayımlanarak yürürlüğe girmesi ile 1 Mayıs resmi tatil olarak ilan edilmiştir. TÜSİAD: 1 Mayıs 1977 olayları hâlâ vicdanları sızlatıyor haber başlıklı ve 1 Mayıs 2012 tarihli,

Hürriyet internet sitesinde; TÜSİAD, bu önemli güne istinaden yapmış olduğu açıklamada: Diyalog ve demokrasi bağlamında;

“Emeğe ve çalışan haklarına saygının ve sosyal diyalogun gelişmesi, demokratik kültürümüzün de gelişmesine katkı sağlayacak. 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Günü, bu konuların öneminin bir kez daha güçlü şekilde kamuoyu gündemine gelmesine vesile olmaktadır. 1 Mayıs 1977’de yaşanan menfur olayın halen aydınlığa kavuşturulmamış olması vicdanları sızlatmaya devam etmektedir. Geçen yıl olduğu gibi, tüm faili meçhul cinayetlerin biran önce aydınlatılması dileğimizi tekrarlıyoruz” (Hürriyet, 2012, 1 Mayıs) demiştir.

Açıklamalarında çalışan haklarına ve emeğe saygının, demokratik kültürün gelişmesine katkı sağlayacağı görüşüne değinilmiş ve demokratik katkının ancak emeğe ve çalışanın haklarına saygıyla mümkün olabileceğini ifade ettiği görülmüştür.

7 Haziran 2012, Serhat TEZCAN ile Sebile ÇETİN (DHA), Hürriyet haberde yaptıkları haberde dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan ile muhalefet partisi lideri Kemal Kılıçdaroğlu’nun bir araya gelmesi ile alakalı TÜSİAD Başkanı Ümit Boyner’in demokrasi bağlamındaki görüşünü şu şekilde haber yapmışlardır:

"Sayın Başbakan'ın kullandığı 'Durmak yok, yola devam' söylemi aslında bu tuzağı aşmamız için gereken birleştirici seferberlik ruhunu bize hatırlatmak için uygun bir söylem" diyen Ümit Boyner, "Özellikle yakın çevremizde ekonomik kriz senaryolarının gündemde olduğu, komşularımızda siyasi belirsizliklerin arttığı bu konjonktürde bu söylemin içini neyle doldurduğumuz daha da önemli. Yüksek demokrasi için birey temelli yeni anayasa, müreffeh ve huzurlu bir toplum için kapsamlı ve nitelikli eğitim ve yüksek ve sürdürülebilir büyüme için üretken işletme ve üretken çalışan, bu hedeflerin bizi birleştirecek temel ilkeleri kapsadığına inanıyoruz" (Tezcan ve Çetin, 2012, 7 Haziran).

Öncelikle Boyner, birleştirici ve bütünleştirici bir dilin demokrasi adına tuzaklar kuran kesimlere en güzel cevap olduğunu söylemiştir. Ayrıca kriz ortamı oluşturmak isteyen, siyasi belirsizliklerin ülke komşularımız arasında arttığı bir dönemde bir araya gelinmesini ve hedeflere ulaşmada birey temelli yeni anayasanın oluşturulmasına önem verilmesi belirtilmiştir.

Başka bir haberde Başkan Ümit Boyner TÜSİAD Yüksek İstişare Konseyi toplantısında, *“işleri öldürmek olan terör örgütüyle bazı siyasilerin kucaklaşma görüntülerini kınadıklarını ve bu siyasetçilerin, vatandaşların oyları ile seçildiklerinin farkına varmaları ve PKK şiddetini artık reddetmesini, bu terör örgütüne karşı tavır koymalarını talep ettiklerini belirttikten”* (Gençdal ve Tarlığ, 2012, 14 Eylül) sonra "demokrasilerde işler böyle yürümez, yürüyemez" haber başlığında

“ Bizler vatandaşız. Devletimiz bizim için var. Ya da öyle olmalı. 21. Yüzyılda, modern, gelişmiş bir toplumun bireyi devletle ilişkilerini haklar ve özgürlükler üzerinden kurar.

Olayları sorgular, haklarını arar; kendisine önemli olayların akabinde düzgün, anlaşılır, şeffaf açıklamalar yapılmasını bekler. Ocaklara ateş düştüğünde bunda kimin sorumluluğu varsa öğrenmek, o sorumluların layık oldukları cezayı aldıklarından emin olmak ister. Devletin vatandaşa saygısının bir ölçüsü de vatandaşa karşı işlenmiş suçların, kabahatlerin, yanlışların en kısa sürede ortaya çıkarılmasıdır. Uludere’de ne olduğunu anlamak, Afyon’daki patlamanın arka planını, sebeplerini öğrenmek, bunların sorumlularını bilmek ister vatandaş. Susmak da istemez. Ne darbe dönemlerindeki gibi atanmışların, ne de kendi oyuyla seçilenlerin onu susturmasını hiç istemez. 21. yüzyılın demokratik ülkelerinde devlet görevlilerinin kendi aralarındaki dayanışma nedeniyle vatandaşın haklarının çiğnenmesi düşünülemez. Yargıya olan güvenin azalmasına yol açacak adaletsizlikler geçirilemez. Kaldı ki demokratik bir devlet, bu tür zaafaların ve olumsuzlukların üzerine giderek güçlenir. Vatandaşların taleplerin sindirilmesi kabul edilemez. Sindirmek zorunda bırakıldığı, sessiz kalmaya zorlandığı takdirde ise devlet ile toplum ilişkisi vatandaşlık kavramıyla tanımlanmıyor demektir. Biz bunu kabul edemeyiz. Tıpkı koca bir toplumun terörizme teslim olmasını, terörden beslenen bir örgütün tuzağına çekilmesini, terörizmin yarattığı ortamda toplumsal dokumuzun, bizi biz yapan kardeşlik bağlarının çürümesini kabul edemeyeceğimiz gibi” (Gençdal ve Tarlığ, 2012, 14 Eylül).

Haberini geniş olarak alınmasındaki neden, konunun anlam bütünlüğünün bozulmaması ve demokratik bir devletten beklentilerin neler olabileceğini belirtmek adına idi. Haber içeriğinde, devlet ile birey arasındaki ilişkinin demokratik toplumlarda nasıl olması gerektiği vurgulanmış, devletin kişi hak ve özgürlüklerini güvence altına alması noktasında destekleyici olmasına vurgu yapılmıştır. Devletin vatandaşa olan saygısının bir gereği olarak, vatandaşı mağdur eden kim olursa olsun yargı önünde hesap sorulması gerekliliği açıkça ifade edildiği görülmüştür. Vatandaşa yapılan kabahatlerin, suçların ve yanlışların bir an önce ortaya çıkarılması ve suçlulardan hesap sorulması, güçlü demokratik bir devletin özelliği olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca güçlü demokratik bir devletin Uludere’de meydana gelen olayda veya Afyon’daki patlamalarda ölen vatandaşlarına karşı sorumluluk üstlenip, bu olayları kim yaptıysa ortaya çıkarılması ve sorumluların bir an önce hukukun önünde yaptıklarının karşılığını bulması olduğundan bahsedilmiş, terör örgütleri ile seçilmiş siyasilerin aralarına mesafe koyması gerekliliği dillendirilmiştir.

28 Mayıs 2013 yılında başlayan ve Türkiye’de taraflı tarafsız herkes tarafından yıllarca konuşulan ve halen konuşulmaya devam eden bir olayla karşı karşıya kalmıştır. Bu olay ‘Gezi Olayları’dır. Bu olayın yaşandığı dönemde toplumda büyük yankılar uyandırdığı dillendirilmiştir. Bu olaylara demokrasi adına yapılmış bir toplumsal olay diyenler olduğu gibi, aksine Türkiye’nin huzurunu bozmak adına bir plan ve proje diyende olmuştur. Çalışmanın konusu Gezi Olaylarını değerlendirmek değildir. Ancak içerik anlamında bu olaya dair TÜSİAD’ın vermiş olduğu söylem, demeç ve yazılı açıklamalarının demokrasi bağlamında incelemek bu çalışmanın konu içeriklerindedir.

Dolayısıyla Hürriyet yazarlarından Sefer Levent ve Demet Cengiz’in 7 Haziran 2013 tarihinde hazırladıkları haberde; TÜSİAD Başkanı Muharrem Yılmaz’ın, “*Ülkemizde demokrasinin mayalandığını gördük. Demokrasi standardının yükselmesini isteyen bir halk var. Türkiye ekonomide kazandığı itibarını Gezi ile demokrasiye taşıma fırsatını kaçırmamalı*” dediğini aktarmış ve TÜSİAD'dan çarpıcı 'Gezi Parkı' mesajı adlı haber başlığı ile okuyucuların karşısına çıkmışlardır. Haberde TÜSİAD dönem başkanı Muharrem Yılmaz, haberin devamında yaptığı açıklamada:

“Buradan demokrasi standartlarını yükselten yeni bir anayasa ile çıkabilirsek bu önemli bir kazanım olacak. Bakın bizim insanımız demokrasinin kıymetini biliyor ama daha iyisini hak ettiğini düşünüyor ve daha iyi, daha gelişmiş demokrasi istiyor. Bu iyi bir şey. Bu taleplerinin yasal ve anayasal güvence altına alınması büyük bir kazanç olacaktır. Her ne kadar eksikliklerini tespit ediyor olsak da, önemli bir demokrasi kültürünün ülkemizde mayalanmış olduğunu görmekten dolayı memnunum. Gençler bu bilinci ortaya koydular. Kaygılara neden olan eksikliklerin yanı sıra siyasetin üslubunu da daha yumuşak bir üsluba geçirmekte yarar var. Güven, uzlaşma ve barışı tesis edecek bir üslubu kullanmalıyız. Çatışmacı üslup güveni zedeliyor. Türkiye'nin sorunlarını çözmek için güven ortamına ihtiyacımız var. Dedi ve devamında, “Bu gençlikte iş var, hem toplum hem siyaset yeni bir kuşakla tanıştı. Onları apolitik, konformist olarak gören büyükleri yanıldılar mı? Gençlerin demokrasi refleksi geleceğimiz için umut verdi. Talep ettikleri çoğulculuk ve katılımcılık demokrasinin özü değil mi? İlk günlerde orantısız güç kullanımı morallerimizi bozmuştu. Yaşanan yaşandı artık ama umarım tekrarı olmaz. Fakat bu gençlikte iş var. Biz TÜSİAD olarak gençlere hep inandık ve gençliğe yönelik projeleri destekledik” (Levent ve Cengiz, 2013, 7 Haziran).

TÜSİAD başkanının konuşmasında, Gezi Parkı hadisesini, demokrasi adına kazanım elde edilmesi için bir fırsat olarak değerlendirmiş ve çatışmacı tepkilerden ziyade, üslup ve tavırların yumuşak olmasında yarar görmüştür, Güven tesisinin oluşması için bu yumuşak üslubun kullanılmasını tavsiye etmiştir. Haberin devamında olaya katılan kişiler (Gençler)’e desteğini ifade etmiş ve bu gençlerde iş var diyerek demokrasi adına TÜSİAD’ın almış olduğu tavrı ortaya koyduğu görülmüştür.

TÜSİAD demokrasi söylemlerini ifade eden başka bir haberde Türkiye'nin AB'ye katılımı konusunda, tekrar sürecin başlamasına ilişkin yapılan haberdur. “AB gündemine dönme iradesini önemli buluyoruz” başlığı ile okuyucularına şu şekilde aktarmaktadır: Başbakan Recep Tayyip Erdoğan’ın açıklamış olduğu ‘Demokratikleşme Paketi’ne istinaden “*Türkiye'nin yeniden demokratikleşme, reform ve AB gündemine dönme iradesini önemli ve umut verici buluyoruz*” (Hürriyet, 2013, 1 Ekim). Denilmiş ve açıklamanın devamında:

“-Uzun bir aradan sonra, bugün yeniden bir demokrasi paketi tartışıyor olmak demokrasi iklimi adına bizatihi olumludur; bu paketin olumlu yanları ve eksiklikleri üzerine

tartışmalar toplumsal uzlaşma ortamını güçlendirecek ve yeni Anayasa çalışmaları için sağlıklı bir zemin oluşturacaktır.

- Seçmen iradesinin Parlamente'ya yansımaları sınırlayan unsurlardan en önemlisi olan yüzde 10 barajının değiştirilerek, 2015 milletvekili genel seçimlerine yepyeni bir seçim sistemiyle gidilebilmesi, çoğulcu parlamento rejiminin güçlendirilmesi adına, uzun süredir beklenen, önemli bir adım olacaktır.

- Demokratikleşme süreklilik arz eder. Bu çerçevede, açıklanan demokratikleşme paketinin geliştirilmesi yönünde yeni adımların atılması beklenmelidir. Ancak, bu adımların artık, yeni Anayasa çalışmalarıyla birlikte ele alınması tercih edilmelidir. Bu çerçevede, "din ve vicdan özgürlüğünü", "ifade ve örgütlenme özgürlüğünü", "adil yargılanma" ve "şiddetsizlik ortamını" güçlendirmeye yönelik düzenlemeler başta olmak üzere, tüm demokratikleşme açılımlarını, Anayasa çalışmalarını merkeze alacak şekilde tasarlamak gerekmektedir.

- Türkiye'nin yeniden demokratikleşme, reform ve AB gündemine dönme iradesini önemli ve umut verici buluyoruz. Beklentimiz, TBMM'nin bu atmosferi, yeniden AB gündemine yaklaşma ve yeni Anayasa çalışmalarının başarıyla sonuçlandırılması yönünde kullanması ve 2015 Genel Seçimlerine 21. yy'a yakışır yeni bir Anayasa ile girilebilmesidir" (Hürriyet, 2013, 1 Ekim).

Haberin içeriğinde, demokrasi bağlamında sıraladığı ilk madde de TÜSİAD, yeni bir anayasanın yapılmasına ilişkin isteğini bir kez daha yenilemiştir. Toplumsal uzlaşmayı sağlaması adına yapılan çalışmaları ve söylemleri TÜSİAD olarak olumlu karşıladıklarını belirtmiştir. TBMM'de, partilerin temsili noktasından hareketle, milletvekili seçimlerinde uygulanan yüzde 10 barajının değiştirilmesi ve önümüzdeki seçimlerde bunun devreye girmesi için çalışmalar yapılmasını istemiştir. Bunun amacını çoğulcu ve katılımcı bir demokrasi adına atılan bir adım olarak görmektedir. TÜSİAD tarafından açıklanan diğer bir maddede demokratikleşme sürecinin süreklilik gerektiği ve bu yönde atılacak adımlara ihtiyaç olduğunu, daha önceden de arz edildiği üzere yeni anayasada muhakkak adil yargılanma, din ve vicdan özgürlüğü ile şiddetsizlik ortamını sağlamaya yönelik düzenlemeler yapılması başta olmak üzere tüm demokratik açılımların sağlanmasını, yeni anayasanın çalışmalarının merkezi olacak şekilde tasarlanması istemiştir. Haber başında da belirtildiği üzere bu paketi demokrasi adına olumlu bulduklarını ekleyerek 2015 genel seçimlerine yirmi birinci yüzyıla yakışır şekilde yeni anayasa ile girilmesini ifade edilmektedir. Bu istek ve arzuları tekrar ettiği 28 Kasım 2013 tarihli Hürriyet haberinde de görülmektedir. Haberde TÜSİAD Başkanı Muharrem Yılmaz'ın "*Türkiye'nin ilk kez sivil, demokratik bir anayasa yapmayı kaçırma noktasına gelmesi büyük bir hayal kırıklığı yaratmıştır*" dedi. TÜSİAD Başkanı Yılmaz, TÜSİAD ve Sabancı Üniversitesi İstanbul Politikalar Merkezi'nin (İPM) dün düzenlediği "*Demokrasinin Kurumsallaşması ve Sürdürülebilirliği*" konferansında, "*demokrasinin sürdürülebilirliğinin sağlanmasında siyasi aktörlerin*

uzlaşma niyetine ve demokrasi kültürünü geliştirme iradesine sahip olmalarının önemli olduğunu” (Hürriyet, 2013, 28 Kasım) kaydetmiştir.

23 Ocak 2014 tarihli Jale Özgentürk kaynaklı, Hürriyet haberinde; “Yılmaz TÜSİAD başkanlığında ilk yılını doldurdu” haber başlığı ile verilen haberinde: “*Muharrem Yılmaz, TÜSİAD Başkanlığı’nın ilk yılında fazla polemik yaratmadı ama zaman zaman cesur çıkışlarıyla dikkat çekti. Bu çıkışlarla ‘Yes Man’ olmasını bekleyenleri yanılttı*”. İlk yılını Hürriyet’e değerlendiren Başkan Yılmaz “*TÜSİAD gibi köklü bir kurumda kendimi geliştirme imkânı bulmanın bende yarattığı heyecan çok yüksek*” dedi. Kendine sorulan: “*Genel Kurul’da demokrasi raporunu yeniden gündeme getirmenizin özel bir nedeni var mı?*” Sorusuna cevaben:

“TÜSİAD olarak, demokrasinin bir ülkedeki, insan hakları evrensel ilkelerinin, düşünce, inanç ve girişim özgürlüklerinin, laik hukuk devletinin, katılımcı demokrasi anlayışının, liberal ekonominin, rekabetçi piyasa ekonomisinin kurum ve kurallarının ve sürdürülebilir çevre dengesinin benimsendiği bir toplumsal düzenin oluşmasına ve gelişmesine doğrudan katkı sağladığına inanıyoruz. Bu amaçla 1997’de demokrasi raporumuzu hazırlayan rahmetli Prof. Bülent Tanör’ün anısına, genel kurulda özel bir oturum öngördük. Bu oturumda tarih profesörü İlber Ortaylı, Türkiye’nin demokratikleşme macerasını 150-200 yıllık perspektifte anlatacak. Bülent Tanör’ün raporunun güncellemesini yapan Zafer Üskül’ de aynı çerçevede bir sunum yapacak. Tanör’ün raporu o tarihte büyük tepki görmüştü...16 sene önce yayımladığımız Türkiye’de Demokratikleşme Perspektifleri raporunun önsözünde de belirtildiği gibi “ekonomik ve siyasal demokrasinin kurumsallaşması, Türkiye’nin önünde sonunda yaşayacağı zorunlu bir süreç değildir. Ülkenin aydınlık geleceği için demokrasinin tek çıkar yol olduğunu düşünenlerin kesintisiz çabalarının bir ürünü olabilir.” diyerek sözlerine şöyle devam etti : “İşte bu anlayış çerçevesinde, demokrasinin her zaman korunması ve geliştirilmesi gereken bir kazanım olarak anlaşılması gerektiğine inanıyoruz” (Özgentürk, 2014, 23 Ocak) demiştir.

Demokrasinin bir ülkeye kazandırdığı özellikleri sayan Başkan Yılmaz, bu inancın var olmasında ana etkenin demokrasiye olan güven ve inançtan kaynaklandığını belirterek, 1977 yılında hazırlanan demokrasi raporunu da referans noktası göstererek, TÜSİAD olarak iler ki çalışmalarını da temel alınarak hazırlanan yeni rapor yüz elli – İki yüz yıllık perspektifte vizyon ortaya koyacağını ifade etmiştir. Aynı haberin devamında on altı yıl önceki hazırlanan rapora büyük tepkiler olduğunu söyleyen Yılmaz, bu olumsuz eleştirilerin haksız olduğuna vurgu yapmış, ülkenin geleceği adına demokrasinin tek çıkış yolu olduğunu belirtmiştir.

18 Nisan 2014 tarihli Hacer Boyacıoğlu kaynaklı, Hürriyet haberinde; “TÜSİAD Başkanı Muharrem Yılmaz, yılın ilk YİK toplantısında ‘siyaset’ yaptıklarıyla ilgili eleştirilere”, “*Demokrasi için, piyasa ekonomisi için, refahın devamı için siyaset yapıyoruz*” cevabını verdi. TÜSİAD Başkanı Yılmaz, “*Bundan sonra da yapıcı eleştiri,*

öneri ve çalışmalara devam edeceğiz” dedi. Hükümetin ‘Siyaset yapıyorsunuz’ eleştirisine cevap veren TÜSİAD Başkanı Muharrem Yılmaz, “Biz siyaset için siyaset yapmıyoruz, demokrasiyi konuşuyoruz. Demokrasi konuşmak da piyasa ekonomisini konuşmak demek aynı zamanda. Refahın sürdürülebilirliğini konuşmak demokrasiyi konuşmak. Bundan sonra da Türkiye’yi seven ve güvenen, bu ülkeye yatırım yapan, bu ülkede istihdam yaratan üyelerimiz ve uzman kadrolarıyla, yapıcı eleştiri, öneri ve çalışmaları ülkemizin yararına sunmaya devam edeceğiz” (Boyacıoğlu, 2014, 18 Nisan) demiştir. Haberin devamında toplantının açılış konuşmasını yapan Başkan Yılmaz, özetle şu mesajları vermiştir:

“Yerel seçimler; sert siyasi çatışmalar, keskin kutuplaşmalar, vahim yolsuzluk ve devlet içi örgütlenme iddiaları ile maalesef hayli yıpratıcı geçti. Önümüzdeki dönemi de böyle geçirirsek, demokrasimizi geliştirme konusunu tartışmaya toplumca mecalimiz kalmayacak korkusundayım. Kutuplaşmanın yerini toplumsal mutabakat almalı. Seçim barajının düşürülmesinin toplumsal uzlaşmaya katkı yapacağını düşünüyoruz. Türkiye gelişmiş ülkeler seviyesine yükselmek, refahı artmış, huzurlu ve mutlu bir toplum olmak istiyorsa, gelişmiş bir demokrasiye de sahip olmak zorundadır. Dünyanın en gelişmiş 25 ülkesi, unutmayalım ki, aynı zamanda en gelişmiş demokrasileridir. Devletin, demokrasinin kurumlarının itibarını korumak esastır ve o ülkeyi yönetenlerin de vatandaşların da öncelikli sorumluluğudur. Hiçbirimiz bu sorumluluğu ihmal edemeyiz. Biz siyaset için siyaset yapmıyoruz, demokrasiyi konuşuyoruz. Demokrasi konuşmak da piyasa ekonomisini konuşmak demek aynı zamanda. Refahın sürdürülebilirliğini konuşmak demokrasiyi konuşmak... Dört-beş yıl öncesine kadar örnek gösterilen Türkiye, bugün tüm bu başlıklarda geride kalmış gibi hissediliyor. Son yıllarda demokratikleşme iradesinde eksiklik gözlemler gibiyiz, hatta bunu da duyuyoruz dostlardan. Yani aslında, yavaş demokratikleşmenin ekonomik büyümesi de yavaş oluyor. Yavaşlamanın bir diğer temel nedeni de piyasa ekonomisinin üzerinde faaliyet gösterdiği “hukuk zemininde” oluşan hasarlardır” (Boyacıoğlu, 2014, 18 Nisan).

Haberin analizinde TÜSİAD Başkanı kendisine yöneltilen siyaset yapma eleştirilerine cevaben, demokrasi için, refah için, piyasa ekonomisi için siyaset yapıyoruz demektedir. Asıl amacın demokrasi olduğu vurgusu yapılmıştır. Sözlerinin devamında öneri, yapıcı eleştiri ve çalışmalarda geri adım atmayacaklarını ve devam edeceklerini ifade etmiştir. Ülkesini seven istihdam üreten, ülkeye yatırım yapan üyelerimiz ve alanında uzman kadrolarımızla yapıcı eleştirilere devam edeceklerini, bunu da demokrasi adına yapacaklarını söylemiştir. Türkiye’nin daha refah, mutlu ve huzurlu bir toplum yaratmak için demokrasiye ihtiyaç duyulduğunu, demokratikleşme iradesinde eksiklikler gözlemlendiğini, yavaş demokratikleşmenin beraberinde yavaş ekonomi getirdiğini ve bunu Türk toplumunu olumsuz etkilediğini söylemiştir.

TÜSİAD’ın demokrasi söylemleri üstüne bulunan başka bir haberde ise, “Azami düzeyde reformun yapılmasına ihtiyaç var” başlığıyla karşıya çıkmaktadır. 12 Ağustos

2014 tarihinde DHA'ya bağlı Hürriyet haberde “TÜSİAD, Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan'ına başarılar diledi ve reform çağrısında bulundu” başlıklı haberiyle aktardığı, TÜSİAD'dan yapılan açıklamada, "*Türk demokrasi tarihinde ilk kez halkoyuyla seçilen yeni Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ı tebrik eder kendisine görevinde başarılar dileriz*" denilmiş ve beklentilere şu şekilde yer verilmiştir:

“İş dünyası olarak yeni Cumhurbaşkanımızdan öncelikli beklentimiz, demokratikleşmenin ve kalkınmanın önünü kesme noktasına ulaşmış olan ağır kutuplaşmanın ve ayrışmanın bertaraf edilmesidir. Yeni Cumhurbaşkanımızın, Anayasa'dan aldığı yetki ve sorumluluklarıyla devlet kurumları arasında azalan ahengin yeniden tesis edilmesi, siyasi partiler arasında nitelikli diyalogun başlatılabilmesi konularında yol gösterici ve uzlaştırıcı bir rol oynamasını ümit ediyoruz” Önümüzdeki yıl yapılacak genel seçimlere kadar “demokratikleşme ve kalkınmaya hizmet edecek azami düzeyde reformun yapılması” gibi önemli ihtiyaçlar bulunduğu vurgulanan açıklamada, “Cumhurbaşkanlığı makamının uzlaşmacı, uzlaştırıcı tutumu bu dönemin başarıyla geçilmesi açısından kritik öneme sahiptir” denildi ve şöyle devam edildi: “İş dünyasının gönüllü temsil örgütü olarak, bu dönemde demokrasi kültürünün kökleşmesi ve siyasi istikrar, refah ve huzur ortamının gelişmesi için tüm siyasi aktörler ve kurum ve kuruluşlarca azami katkının sağlanmasını dileriz. TÜSİAD tüm birikimi ile bu alanlarda her türlü katkıyı vermeye devam edecektir” (Hürriyet, 2014, 12 Ağustos).

Diyerek açıklamalarda bulunmuştur. Halkoyu ile seçilen ilk Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ı tebrik ederek sözlerine başlayan TÜSİAD başkanı, devamında demokratikleşmenin önünü kesen kutuplaşmanın artık bertaraf edilmesini istemiştir. Cumhurbaşkanı'ndan tarafsız, uzlaştırıcı ve bütünleştirici özelliklerin dönemin başarıya ulaşması adına önemli olduğunu ve demokrasi kültürünün gelişmesi ve kökleşmesi adına katkının sağlanmasını arzu ettiklerini ifade etmiştir.

10 Nisan 2015 tarihli Hürriyet yazarı Yaşar Kaçmaz tarafından hazırlanan haberde TÜSİAD Başkanı Cansen Başaran Symes: “Enflasyon, bozulan Türkiye tablosunun sonuçlarından sadece biri” içerikli haberinde şu şekilde verilmiştir. TÜSİAD Ekonomik Araştırmalar Forumu ile Koç Üniversitesi'nin organize ettiği “*Türkiye’de Enflasyon Dinamikleri: Fırsatlar ve Riskler*” başlıklı konferansında konuşma yapan, TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanı Cansen Başaran Symes; “*Türkiye’de enflasyonun yükseldiğini, düşürülmesi yönündeki politikaların başarıya ulaşamadığını söyledi.*” Yönetim Kurulu Başkanı Symes Türkiye'deki sorunların çözülmesi gerekliliğine vurgu yaparak, Ülkede artık olumlu bir havanın oluşması gerekliliğini belirtmiştir. TÜSİAD Başkanı konuşmasına şöyle devam etmiştir:

“Hepimiz çok iyi anlamalıyız ki ekonomik performans, demokratik standartlar, kurumlar, hukuk devleti olguları bir bütünün parçasıdır. Yakın zamanda yayınlanan birçok akademik çalışma, bize demokrasi ve ekonomik gelişme arasında çok güçlü bir pozitif ilişki olduğunu

gösteriyor. Bu çalışmalar demokrasinin ekonomik büyümeyi birkaç kanal aracılığıyla arttırdığını ortaya koyuyor. Bu kanallar; kapsayıcı ekonomik reformlar, nitelikli eğitimin yaygınlaştırılması, gelişmiş sağlık sistemi, yatırım ortamının iyileşmesi ve sosyal huzurun sağlanması olarak sıralanabilir. Özetle alakart menü seçeneğimiz yok. Bu olguların hepsine aynı anda ulaşmalıyız. Üstelik bunu başardığımız dönemler de oldu. AB ivmesini yakaladığımız, reform dinamiğini çok iyi yönettiğimiz iyi politika ve uygulama örneklerini yeniden canlandırıp ülkede olumlu bir atmosferi oluşturmalıyız. Buna tüm toplum kesimlerinin ihtiyacı var” (Kaçmaz, 2015, 10 Nisan). Şeklinde konuşmuştur.

TÜSİAD Başkanın yaptığı açıklamalarda, ekonomik performansı belirleyici etkenlerden biriside demokrasi standartlarının yüksek olması arasında bir bağ bulunduğu ve yapılan akademik çalışmalarda demokrasi ve ekonomi arasında güçlü bir pozitif yönde bir bağ olduğunu belirtmiştir. Demokratik gelişmişliğin, ekonomik gelişmişlikle doğrudan bir bağ olduğuna vurgu yapmıştır.

TÜSİAD Başkanı Başaran-Symes: “Boydak'ın eksikliğini hissediyoruz” başlıklı, 17 Eylül 2015 tarihinde Hürriyet'te yayınlanmış haberde, Başkan Başaran-Symes'in şöyle söylediği aktarılmıştır: “*Sağlıklı demokrasilerde hepimizi biliyoruz, sadece sandık oylarıyla yeterli olmaz. 7 Haziran seçimlerine çok sert ve gergin bir ortamda gittik. Ancak toplumsal mesaj kutuplaşmayı geride bırakma ihtimalini verdi. Seçimlerden sonra yüzde 98'lik bir temsil gücü umut verdi. Toplumun mesajı bu kadar açıkken bugün yine bir erken seçime gidiyoruz*” (Hürriyet, 2015, 17 Eylül) dedi ve mesajının sonunda doğru demokrasi adına şu cümleleri ekledi:

“Siyasilerden temennimiz olumlu ve sağlıklı bir şekilde seçim kampanyalarını yürütmelerini istiyoruz. Daha ileri bir demokrasi için temel hak ve özgürlükleri destekleyen yeni anayasaya olan ihtiyaca bir kere daha dikkat çekiyoruz. Bu seçimden her ne çıkarsa çıksın, iş dünyası olarak çok temel beklentimiz var. Kurulacak bir tek parti ya da koalisyon hükümetinden tek beklentimiz piyasaları ve Türk ekonomisini öne çıkaran bir anlayış benimsemesidir” (Hürriyet, 2015, 17 Eylül).

TÜSİAD Başkanı açıklamasında demokrasiyi sadece oy vermektan ibaret görmemek gerektiğini, sadece sandıkta verilen oylar ile demokrasinin gelmeyeceğini, 7 Haziran seçimlerinde gergin bir ortam olmasına rağmen, seçimlerin akabinde çıkan sonucun parlamentoda yüzde 98'lik bir temsil gücü olarak çıkmasının umut verici olduğunu ancak toplumun mesajı açıkken erken seçime gidildiğini ifade etmiştir. Haberin devamında bir kez daha yeni anayasaya olan ihtiyacı dillendirmiştir.

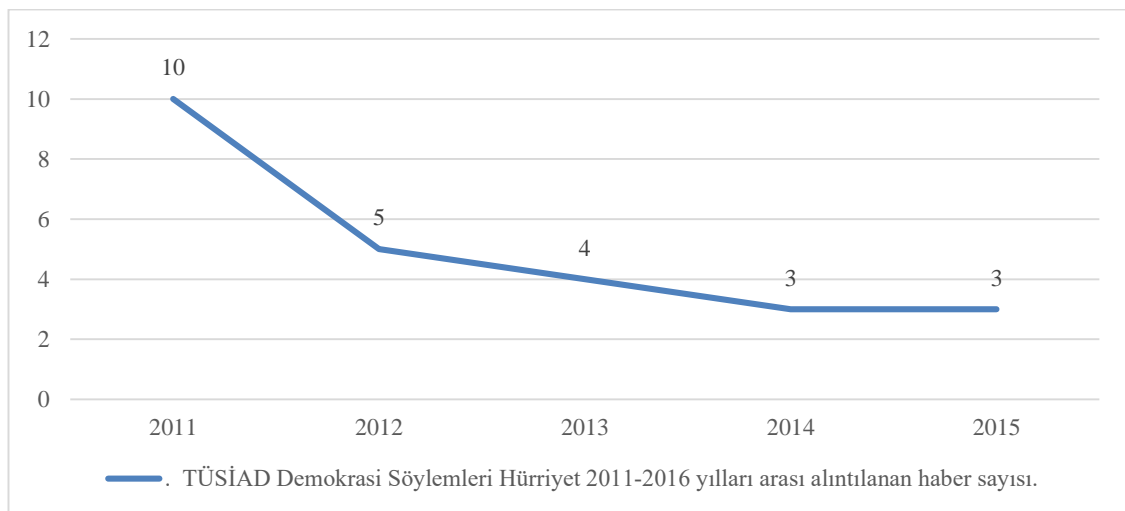
Hürriyet haberde, 27 Kasım 2015 tarihinde, TÜSİAD Başkanı, düzenlenen bir konferansta hükümetin yeni programını beğendiklerini söylemiş ve özgür basının önemine geçmiş dönem diğer başkanlar gibi vurgu yapmıştır. Yapılan haberde TÜSİAD

Başkanı Cansen Başaran Symes, ülke gündemine dair yapmış olduğu konuşmasında demokrasi bağlamında ki söylemi ise şöyledir:

“Biz bu gündem içinde TÜSİAD olarak ülkemizin daha güçlü bir demokrasi, daha güçlü bir ekonomi ve daha güçlü bir sosyal yapıya kavuşması için yaptığımız çalışmalarımızı ve önerilerimizi sürekli bıkmadan, usanmadan paylaşıyor ve takipçisi olmaya devam ediyoruz. Bu hafta hükümet ve ardından da hükümet programı açıklandı. Önümüzdeki dört yılın sonunda nasıl bir Türkiye hayal ediyoruz için düşünmenin zamanı. Biz ne diyoruz, demokratik standartlar ve özgürlükler açısından, kapsayıcı büyüme ve iklim ortamı açısından kalkınmanın başlıkları açısından beklentilerimizi seçimlerden önce ve seçimden sonra hükümet görevlendirildikten sonra programı hazırlarken defalarca paylaştık. Bunları açıkçası programda yazılmış olarak görmekten de TÜSİAD olarak son derece mutluyuz” (Hürriyet, 2015, 27 Kasım).

Haberde, bir kez daha demokrasi vurgusu öne çıkarılmış, bıkmadan usanmadan daha güçlü sosyal ve ekonomik yapıya kavuşmak adına önerilerini ve çalışmalarını paylaşmaya devam edeceklerini ve bu önerilerini takip edeceklerini aktarmaktadır. Seçimin ardından yaptığı açıklamada önümüzde 4 yıl olduğunu ve plan, programları buna göre düşünmeleri, demokratik standartların yükseltilmesi adına belirttikleri düşüncelerin hükümet tarafından programa yazılmasını, kendileri açısından mutlulukla karşıladıklarını belirtmiştir.

Aşağıdaki şekilde TÜSİAD’ın 2011-2016 döneminde Hürriyet haberlerindeki demokrasi ile ilgili açıklama ve haberlerinin yıllara göre dağılımı ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Şekil 6. TÜSİAD Demokrasi Söylemleri Hürriyet 2011-2016 arası

KODLAMA SİSTEMİ

Aşağıda yer alan kodlama sistemi bu tez çalışmasına özel olarak hazırlanmıştır. TÜSİAD'ın demokrasiye yönelik açıklamaları ile ilgili haberlere yönelik temalar ve bu temalara yönelik alt konu başlıkları belirlenmiştir. Aşağıdaki tabloda yer alan temalar ve alt konu başlıkları, elde edilen haberler tek tek incelendikten sonra tespit edilmiştir.

Aşağıdaki tabloda yer alan temalar ve bu temalar ile ilgili belirlenen alt konu başlıkları yukarıda belirtilen 3 internet haber sitesindeki tüm haberler ve açıklamalar incelendikten sonra belirlenmiş ve temalar ile alt konu başlıkları arasındaki uyum gözetilerek tabloda gruplandırılmıştır. Temalara göre gruplandırılan konu başlıkları özellikle TÜSİAD'ın açıklamaları, bakış açısı ve temaya uygunluğu dikkate alınarak belirlenmiştir. TÜSİAD açıklamalarına göre hazırlanan kodlama sistemine dayalı bu tablo birçok açıdan önemli ve faydalıdır. Bu kodlama sistemi aracılığıyla haber kaynağının konuyla ilgili haberleri ve TÜSİAD tarafından yapılan açıklamalar hakkında genel bir bilgiye sahip olunacaktır. Ayrıca söz konusu haberlerde hangi konulara ve görüşlere ağırlık verildiği ön plana çıkarıldığı gibi hangi konulara da fazla değer verilmediği ya da önemsenmediği daha rahat bir şekilde görülebilecek ve tespit edilebilecektir. Ayrıca TÜSİAD'ın demokrasi içerikli söylemlerinin hangi alt konu başlığıyla önemsediyine yönelik bilgi ile bu konulara yönelik bakış açısının detaylı bir şekilde incelenmesi bakımından söz konusu tablo faydalı olacaktır. Ayrıca bu kodlama sistemi haber alıntısı yapılan Hürriyet, Cumhuriyet ve Takvim haberlerinde, tematik içerik olarak gösterilecektir.

Tablo 3. TÜSİAD'ın Demokrasi Söylemleri İçin İncelenen Haberlerdeki Konu Başlıkları

İNCELENEN HABERLERDEKİ KONU BAŞLIKLARI		
Başlıca Temalar	Alt Konu Başlıkları	İçerik
Demokrasi	Seçim	Seçim Barajıyla alakalı düşüncelerini dile getirdiklerini ve her kesimin mecliste temsil edilmesini istemektedir.

Tablo 3. Devam TÜSİAD'ın Demokrasi Söylemleri İçin İncelenen Haberlerdeki Konu Başlıkları

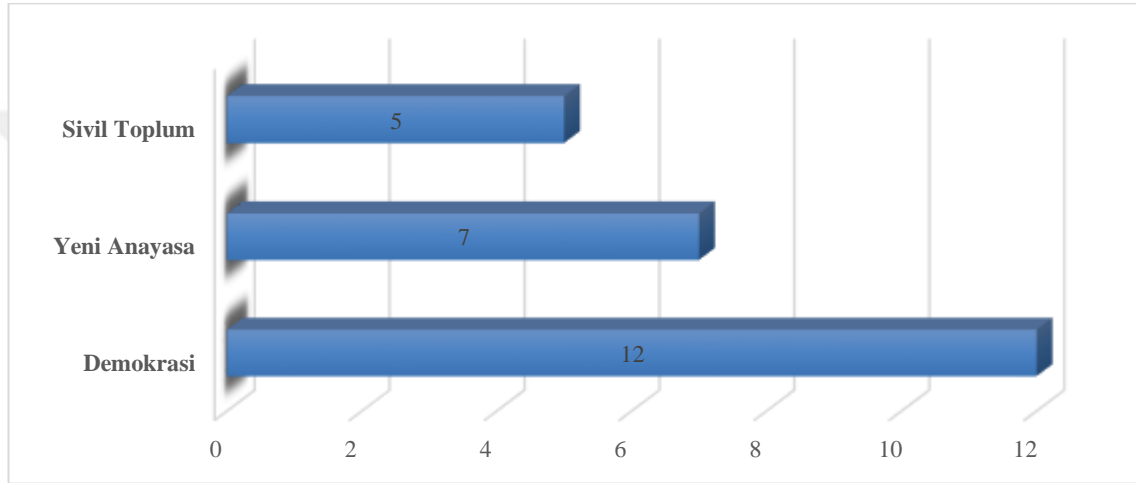
Yargı	Her seferinde yargıya güvenerek bekliyoruz söylemi ve Demokrasi, şeffaflık ve adaletin yerine gelmesi için daha ne kadar bekleyeceğiz sorusuna cevap. Vb. sorulara karşı söylemler.
Şeffaflık	Karar sürecinin şeffaf, kamuoyunun doğru bilgilendirilmesine özen gösterilmesini istemekte ve Demokratik bir ülkede bu şeffaflığı talep etmektedir söylemleri vb.
Refah	Türkiye'deki demokratik standartları yükseltme ve refah seviyesini artırma yolunda sarf edilecek çabalar vb. Söylemler.
Arap Baharı	Türkiye modelinin kıymeti artıyor. Ancak, Arap Baharı karakışa da dönebilir söylemi ve devamında Fas'tan Suriye'ye Arap Sokağı demokrasi talep ediyor vb. söylemleri vb.
Diyalog	Emeğe ve çalışan haklarına saygının ve sosyal diyalogun gelişmesi, demokratik kültürümüzün de gelişmesine katkı sağlayacak söylemi
Birlik / Beraberlik	TÜSİAD'ın müreffeh bir ülke oluşması adına Birlik ve beraberlik hakkındaki söylemleri.
Siyaset	TÜSİAD Başkanının Biz siyaset için siyaset yapmıyoruz, demokrasiyi konuşuyoruz söylemleri vb.
Ekonomi	Demokrasi ve ekonomik gelişme arasında çok güçlü bir pozitif ilişki olduğunu gösterir çalışmaların olduğu söylemleri.
Adalet	Demokrasi için adaletin yerine gelmesi vb. söylemler.
Güven	Yargıya güven, evrensel standartlara güven, güven kaybının ekonomik etkisi vb.
Dış Etkiler	Demokrasinin gelişmesine engeller vb.

Tablo 3. Devam TÜSİAD’ın Demokrasi Söylemleri İçin İncelenen Haberlerdeki Konu Başlıkları

Yeni Anayasa	
Birey Hak ve Özgürlükler	TÜSİAD olarak bireyin hak ve özgürlüklerini odağa alan, bireyi koruyacak şekilde düzenleyen yeni Anayasa’nın peşinde oldukları vb.
Referandum	Önemli olan, ‘yeni’, ‘sivil’ ve ‘bize ait’ bir Anayasa yapma heyecanını yitirmemek
Yanlış Algılar	Türkiye’de demokratikleşme alanında önemli adımlar atıldı, anayasada da bazı değişiklikler yapıldı ama yeni ve sivil bir ruhta bir anayasaya ihtiyaç bitmedi söylemi ve Yanlış anlaşılma endişesi.
Reform	Türkiye’nin yeniden demokratikleşmenin gelişmesi adına reform söylemleri ve "Azami düzeyde reformun yapılmasına ihtiyaç var" gibi başlıkların dillendirilmesi
Çalışma	Anayasa Çalışmaları, ekonomi alanında çalışmaları vb.
Anayasa	Anayasanın yenilenmesi umudu, anayasa yapmak, çağdaş anayasa vb.
Sivil Toplum	
Kürt Sorunu	TÜSİAD Başkanı'nın Kürt sorunu olduğunu söylüyorsa, bu bireysel hak ve özgürlükler şemsiyesi altında çözülmesi gereken bir sorun şeklindeki söylemi.
Toplum / Demokratik Toplum	Açık toplum, müreffeh toplum ve demokrat toplum olduğunu dile getirerek, bu üçünün tamamıyla iç içe geçmiş durumda olduğu vurgusu.
Güvenlik / Terör	Bir STK olan partilerin, eli kanlı terör grupları ile içli dışlı olunmasının kınanması vb.
Gezi Olayları	TÜSİAD Başkanı'nın Gezi ile demokrasiye taşıma fırsatını kaçırmamalı söylemleri
Özgürlük	Toplumdaki fertler için hak ve özgürlükler söylemi vb. Özgürlükçü düşünce söylemleri.

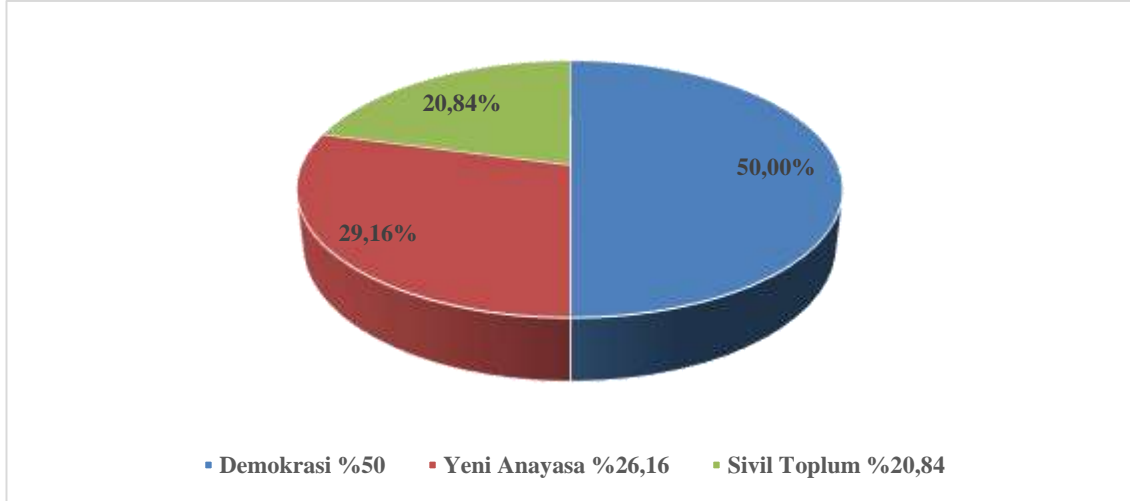
3.5.1.1. TÜSİAD'ın Demokrasi Söylemleri Hürriyet Haber Temaları

TÜSİAD'ın 2011-2016 döneminde Hürriyet haberlerinde yer alan demokrasi ile ilgili 25 açıklaması çalışmaya alınmıştır. Bu haberler aracılığıyla belirlenen temalar ve temalara yönelik açıklamalar ve vurgular aşağıdaki grafikte belirtilmiştir. Grafikten görülebileceği üzere, TÜSİAD'ın yaptığı açıklamalarda en çok vurgulanan tema "Demokrasi" dir. Bunu sırasıyla "Yeni Anayasa" ve "Sivil Toplum" temaları takip etmektedir.

Şekil 7. TÜSİAD Demokrasi Haber Temaları ve Vurguların Dağılımı

Yukarıda yer alan tablo ve şekil göz önünde bulundurulduğunda, TÜSİAD'ın söylemleri ile ilgili konularda özellikle demokrasiye vurgu yaptığı görülmektedir. Çalışılan dönem içerisindeki söylemlerinde ikincil olarak yeni anayasa söylemleri öne çıkmış son olarak alınan sivil toplumla alakalı temalar, diğer söylemlere göre daha az yer tuttuğu tespit edilmiştir.

Şekil 8. Hürriyet Haberde Yer Alan Demokrasi Söylemlerinin Haber Temalarının Dağılımı

TÜSİAD'ın Hürriyet haberde yer alan demokrasi söylemlerinin çeşitli boyutları ve alt konu başlıkları aşağıda yer alan tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4. Hürriyet Demokrasi Haberlerine Ait Konu Alt Başlıkları ve Yapılan Vurgular

HÜRRİYET HABERLERİNDEKİ KONU ALT BAŞLIKLARI		
Demokrasi	Yeni Anayasa	Sivil Toplum
Seçim [15]	Birey Hak ve Özgürlükleri [16]	Kürt Sorunu [4]
Yargı [7]	Referandum [3]	Toplum / Demokratik Toplum[16]
Şeffaflık [5]	Hukuk [17]	Güvenlik [10] / Terör [4]
Refah [9]	Yanlış Algılar [4]	Gezi Olayları [4]
Arap Baharı [3]	Reform [12]	Özgürlük [10]
Diyalog [5]	Çalışma [17]	
Birlik / Beraberlik [3]	Anayasa [26]	
Siyaset [11]		
Ekonomi [26]		
Adalet [4]		

Tablo 4. Devam Hürriyet Demokrasi Haberlerine Ait Konu Alt Başlıkları ve Yapılan Vurgular

Güven [10]

Yukardaki kodlama Tablo 3' den alıntı yapılarak oluşturulmuştur.

3.5.2. TÜSİAD'ın Demokrasi Söylemleri Cumhuriyet Haberleri: 2011-2016 yıllar arası

Cumhuriyet haberin 20 Nisan 2011 tarihli ve “TÜSİAD’ tan Veto açıklaması” haber başlığıyla sunulan haberinde; Yüksek Seçim Kurulu (YSK) kararına ilişkin, “*Ortaya çıkan karmaşanın, yasal ve toplumsal barışa hizmet edecek şekilde çözülmesi*” gerektiğini bildirdi. TÜSİAD açıklamasında, “YSK'nın, Barış ve Demokrasi Partisi'nin desteklediği bilinen bazı bağımsız milletvekili adaylarının başvurularını geri çevirmesinin, kamuoyunda yaygın tartışmalara yol açtığı” kaydedildi. Açıklamada;

“Kurulun son kararı, mevcut ve çoğu 12 Eylül 1980 sonrası dönemde yapılmış yasalardan oluşan hukuk sistemimizle çağdaş demokratik standartlar arasındaki uçurumu bir kez daha göstermiştir. İçinde bulunduğumuz duruma, yasal ve toplumsal barışa hizmet edecek bir çözüm bulunması ve her durumda anayasa, siyasi partiler ve seçim yasalarının çağdaş, katılımcı demokrasiye uygun olarak yeniden yapılandırılması şarttır ve tüm partilerimizin öncelikli ortak hedefi olmalıdır” (Cumhuriyet, 2011, 20 Nisan) ifadelerine yer verildi.

Haber içeriğinde mevcut anayasaya eleştiriler getirilmiş, darbe dönemi anayasası ile demokratik standartların yakalanamayacağına vurgu yapılmış yeni anayasa yapılmasının gerekliliğine atıfta bulunulmuştur.

Cumhuriyet haberin 29 Nisan 2011 tarihli ve “TÜSİAD’ tan 1 Mayıs açıklaması” haber başlığıyla verdiği haberinde ise; “*Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği (TÜSİAD) Yönetim Kurulu Başkanı Ümit Boyner, 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Günü'nün kalkınma hedefinde dayanışma unsurunun değerini vurgulaması açısından önem taşıdığını*” belirtti. Yönetim Kurulu Başkanı Ümit Boyner, 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Günü'ne ilişkin yayımladığı mesajında; “*Türkiye'nin toplumsal refah hedefinin en önemli unsurlarından birinin, çalışma yaşamının daha iyi standartlara kavuşturulması olduğunu*” ifade ederek, şunları kaydetmiştir:

“Emeğe saygı, çalışan hakları ve sosyal diyalog, demokratikleşmenin de ayrılmaz bir parçası konumundadır. 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Günü, kalkınma hedefimizde

dayanışma unsurunun değerini vurgulaması açısından önem taşımaktadır. 1 Mayıs kutlamalarının Taksim'de gerçekleştirilmesi yönündeki talebin geçen yıl kabul görmesi ile birlikte, Taksim Meydanı bu günün anlamına yakışan güzel görüntülere sahne olmuştur". "1 Mayıs'ın bu sene de aynı heyecanla, bir bayram havasında kutlanacağına inanıyorum. Tüm diğer faili meçhul cinayetlerde olduğu gibi, 1 Mayıs 1977'de yaşanan menfur olayın halen aydınlığa kavuşturulmamış olması ise vicdanları sızlatmaya devam etmektedir. Bu demokrasi ayıbı ile birlikte tüm faili meçhul cinayetlerin bir an önce aydınlatılmasını umut ediyoruz" (Cumhuriyet, 2011, 29 Nisan).

Emek sınıfında yer alan işçilerin bayramı olarak kutlanılan 1 Mayıs bayramının birlik içerisinde özellikle Taksim'de kutlanması ön plana çıkarılmış, demokrasinin işlemesi adına faili meçhul cinayetlerin çözülmesi adına umutların dillendirildiği görülmüştür.

Cumhuriyet haberin 9 Aralık 2011 tarihli ve "Boyner: Türkiye gencini şiddetle terbiye etti" haber başlığıyla sunulan haberinde; TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanı Ümit Boyner, "Türkiye geçmişte gençlerimizi şiddetle terbiye yolunu seçti. Bu tercihin sonucu kaybedilmiş binlerce canın maliyetini biz unutmamış değiliz. Benzer bir maliyetin yeniden ödenmesini istemiyoruz" dediği aktarılmıştır.

TBBM Başkanı Cemil Çiçek'in katılımıyla gerçekleştirilen TÜSİAD YİK Toplantısı'nın açılış konuşmasında TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanı Ümit Boyner, "ilk anayasa taslağının nerdeyse yirmi yıl önce hazırlandığı" na işaret ederek şunları söyledi:

"TÜSİAD son yirmi yılda Türkiye'nin demokratikleşmesi için tüm imkanlarını seferber etti. Çeşitli çalışmalarıyla, düzenlediği toplantılarla, gündeme getirdiği konularla, AB üyeliği hedefinin istikrarlı şekilde takipçiliğini yaptı. Bu şekilde, kamuoyunda demokrasi, hukukun üstünlüğü, vatandaşın devlete karşı korunması, özgürlükler hakkında bir duyarlılık oluşmasına katkıda bulunmaya gayret etti" (Cumhuriyet, 2011, 9 Aralık).

Haberin devamında ; "Sayısal çoğunluk demokrasilerde yegâne ölçü değildir" Tüm parlamenter sistemlerde yasamanın ağır işleyişinden şikayet edildiğini belirten Boyner;

"Ancak bunun çözümü Meclis'in by-pass edilmesi olmamak gerekir. İktidâr etkili yasama faaliyetine engelse, o zaman yapılacak iş 12 Mart yarı darbe döneminin Kanun Hükmünde Kararname uygulamasına sarılmak değil, iktidâr etkinliği artırıcı yönde değiştirmek olmalıdır. Demokrasinin yalnızca çoğunluğun yönetimi olmadığı gerçeğini de artık iyice sindirmemiz gerekiyor. Bir demokraside her şey sayısal çoğunlukla ölçülemez. Sayısal çoğunluk demokrasilerde 'Doğru'nun yegâne ölçüsü değildir. Bir demokraside radyoların nasıl yayın yapacakları, ne tür müzik yayını yapılması gerektiği, kamu otoritesi tarafından yalnızca çoğunluğun beğenileri veri alınarak belirlenmez. Bu bağlamda bir yandan Anayasa'yı hazırlarken, diğer yandan da Türkiye'nin son on yıla damgasını vurmuş hızla özgürleşen ve demokratikleşen ülke görüntüsüne pas lekeli gibi yapılmaya başlayan gelişmelerin önünü alacak yasal değişikliklerin gerçekleşmesini bekliyoruz" (Cumhuriyet, 2011, 9 Aralık). Şeklinde konuşmuştur.

Haber Cumhuriyet internet haberde genişçe yer almış, içeriğinde ise öncelikle mazide yapılan yanlışların tekrar edilmemesi hususunda ilgili mercilerde uyarılarda bulunulmuş, TÜSİAD olarak Türkiye'nin demokratikleşme süreci için 20 yıldır daha

ileri taşıma adına çaba sarf ettiklerini dillendirilmiştir. Haberin devamında hükümete eleştiriler getirilmiş sayısal çoğunluğun demokrasilerde ölçüt olarak tek başına yeterli olmadığı fikrini paylaşmıştır. Alınan kararnameleri 12 Mart askeri yönetim kararları ile benzer nitelikte olduğu düşünülmüş ve alınan kararları eleştirmiştir. Yeni anayasa yapılması üstüne tekrardan vurgu yapılmıştır.

Cumhuriyet haberin 12 Nisan 2013 tarihli ve “TÜSİAD heyeti BDP Grubu'nu ziyaret etti” başlıklı haberinde ise; TÜSİAD Başkanı Muharrem Yılmaz, yeni anayasa ve çözüm sürecinin Türkiye'nin şansı olduğunu söylemiştir. “*Anayasa umudumuz devam ediyor*” ve “*Güçlü bir ekonominin ancak güçlü bir demokrasiyle sağlanabildiğini, güçlü demokrasinin arkasında da güçlü ekonomiye ihtiyaç olduğu*”nu dile getiren Yılmaz, şöyle konuştu:

“Bu anlamda Türkiye'nin önünde bir şans var. Türkiye, demokrasisini güçlendirecek anayasayı yapmak üzere yola çıktı. Uzlaşma Komisyonu'nun kurulduğu günden beri beslediğimiz umudumuz devam ediyor. Buna paralel olarak Türkiye'nin, anayasa çalışmalarıyla demokrasi standartlarını yükseltirken, hepimizin ortak paylaştığı hak ve özgürlüklerin mutlaka evrensel standartlarda güvence altına alınacağı, kuvvetler ayrılığının başta yargı bağımsızlığı olmak üzere güvence altına alınacağı, temsilde adaletin sağlanacağı anayasayı gerçekleştirmek yönündeki fırsatı değerlendirmesi gerektiğini düşünüyoruz. Bu fırsatı destekleyen, Türkiye'yi şiddetten, terörden arındıracak çözüm sürecinin de çok önemli olduğunun altını çizmek isterim. Bu iki süreç Türkiye'nin şansıdır. İnşallah Türkiye, bu çözüm sürecini özlediğimiz gibi uzlaşma ve geniş mutabakatla başarır, üç temel ilkenin üzerinde yükselen çağdaş anayasayla taçlandırabilir, Türkiye'nin geleceğiyle ilgili çok umutlu olabiliriz” (Cumhuriyet, 2013, 12 Nisan).

Haberin içeriğinde TÜSİAD olarak kendilerine verilen görev ile yeni anayasa yapılması adında çalışma grubu kurulması için çalışmalar yapıldığından bahsedilmiş, uzlaşma komisyonuna olan inancının devam edildiğini söylemiştir. Demokrasinin gelişmesinde yeni anayasanın yapılmasını gerekli görmüştür. Haberde terörden arınmak için çözüm sürecini çok önemli gördüğünün vurgusu yapılmış, yeni anayasa ve çözüm sürecini Türkiye için şans olarak değerlendirmiştir.

Gezi Parkı olaylarının haber yapıldığı, Cumhuriyet haberin 17 Haziran 2013 tarihli ve “TÜSİAD'dan Gezi açıklaması” konu başlığıyla verdiği haberinde; Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği (TÜSİAD) Başkanı Muharrem Yılmaz, Gezi Parkı olayları ile ilgili olarak, “*Kendi demokratik standartlarımızı yükseltmek, kendi demokrasimizi geliştirmek bizi güçlendirir. Dış bir etki varsa o etkileri de etkisizleştirir*” dediği aktarılmıştır. Gezi Parkı olaylarının dış bağlantısı olup olmadığı yönündeki görüşü sorulan Yılmaz:

“Ben böyle bir istihbaratın sahibi değilim. Bu konuda bir değerlendirme yapmak istemem, iç bağlantısı, dış bağlantısı. Ama bunun Türkiye'nin bir an önce katılımcı demokrasiyle ve hukukun üstünlüğüyle çözülecek sorunları olduğunu görüyorum. Demokratik standartlarımızı yükselttikçe sorunlarımızı çözeriz. Dışarıdan etki olacaksa o etkilerin amacına ulaşmamasını sağlarız. Kendi demokrasimizi güçlendirmek bizi güçlendirir. Dış etkiler varsa onları da etkisizleştirir” (Cumhuriyet, 2013, 17 Haziran).

İfadelerini kullanmıştır. “*En başından bugüne TÜSİAD olarak nasıl değerlendiriyorsunuz? Nerelerinde size göre yanlış yapıldı ya da doğru adım atıldı? Böyle bir değerlendirme yaptınız mı kendi içinizde ve bunu Başbakan ile paylaştınız mı*” sorusu üzerine şunları kaydetmiştir:

“Biz bütün bu olaylara Türkiye'de toplumun demokratik katılım kanallarından ülkesinin, şehrinin, semtinin meselelerine sahip çıkmanın ötesinde bir yere gitmesine sıcak bakmıyoruz. Yani yakıp yıkmak, kırmak dökmek, arınmaya çalıştığımız terör ve şiddet geri gelmemeli. Bunları tabii ki kınıyoruz, benimsemiyoruz ama bunlar hiçbir zaman toplumun katılımcı iradesine de engel olmamalı. Türkiye'nin olgunlaşması, gelişmesi, bireylerin daha güçlendiği, devlet birey ilişkisinde bireyin öne çıktığı bir demokrasi gelişimiyle olabileceğini sizlere ifade etmek isterim. Değerlendirmem budur. Devlet birey ilişkilerinde bireyi öne çıkartan, bireyin katılımcı taleplerini karşılayan bir olgunlaşma içerisinde ilerlememiz lazım. Ekonominin de güvencesi, refahın da güvencesi, her şeyin, geleceğin güvencesi bu” (Cumhuriyet, 2013, 17 Haziran). Dedi.

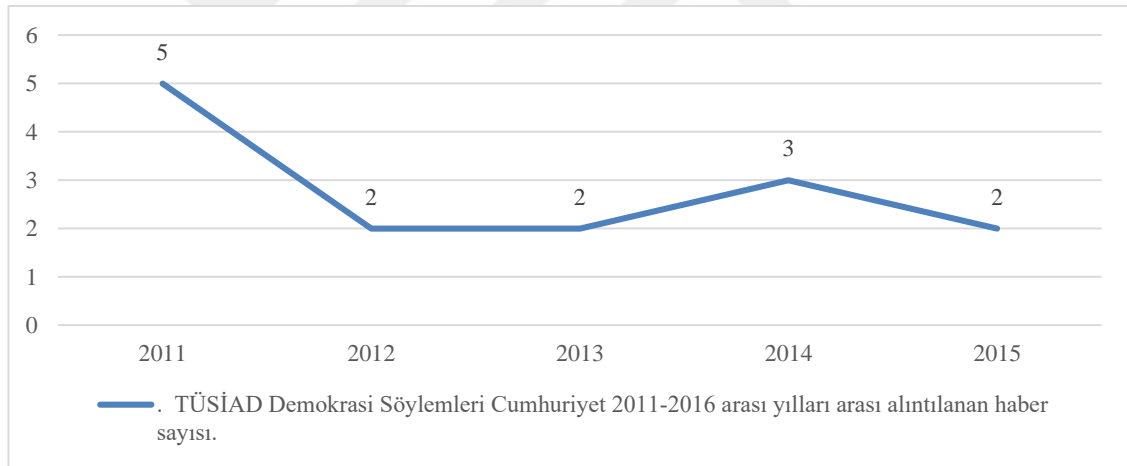
Cumhuriyet haber, Gezi Parkı olaylarını TÜSİAD bakışıyla uzunca aktardığı bu haberinde, Başkan Yılmaz'ın demokrasi vurgusunu başa taşımış daha sonraki söylemlerinde standartları yükselttikçe sorunların çözüleceği, dış müdahalelere karşı ancak bu güçlendirme ile karşı durulabileceğinden bahsetmiştir. Haberde demokrasi vurgusu ön plana çıkarılmıştır.

Cumhuriyet haberin 14 Ocak 2014 tarihli ve “TÜSİAD: Kaygıyla izliyoruz” haber başlığıyla verdiği örnek olarak alınan haberinde ise; Paralel devlet tartışmalarına ilişkin bir değerlendirmede TÜSİAD'dan geldi. TÜSİAD Başkanı Muharrem Yılmaz, “*Tartışmaları kaygıyla izliyoruz, erkler arasında önemli bir çatışma ve çekişme var*” dedi. Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği (TÜSİAD) Yönetim Kurulu Başkanı Muharrem Yılmaz, TÜSİAD'ın demokratikleşme ve hukuk devleti konularındaki faaliyetleri çerçevesinde düzenlediği “*Demokrasinin İşleyişi ve Hukuk Devleti*” konferansında, demokrasi ve hukuk devleti ilişkisinin demokratik standartların en önemli belirleyicisi olduğunu belirtmiştir. Hukuk devletinin kalitesinin, demokrasinin sürdürülebilmesi ve içselleştirilmesi sürecinde önemli rol oynadığını ifade eden Yılmaz, son dönemlerde başlattıkları programlarla, yaptıkları çalışmalarla, bu alandaki tartışmalara yardımcı olmaya ve ışık tutmaya çalıştıklarını söylemiştir. Kasım ayı sonunda düzenledikleri “Demokrasinin Kurumsallaşması ve Sürdürülebilirliği”

konferansında “*demokrasinin kurumsal yapısının ancak hukuk devleti üzerine inşa edilebileceğine*” işaret ettiklerini ve demokrasiye anlamını kazandıran prensibin hukuk devleti olduğunu vurguladıklarını anımsatan Yılmaz, şunları söylemiştir:

“Hukuk devleti, insan haklarına dayanan, insan haklarını koruyan, güçlendiren ve en önemlisi kendisi de koyduğu kurullarla bağlı olan devlettir. Kendi kuralına uymayan devlete ise hukuk devleti dememiz mümkün değil, bu yapıya kanun devleti de denemez. Literatür böyle bir yapıya ancak 'polis devleti' tanımı yapmaktadır. Hukuk devletini niteleyen en önemli unsur, devletin tüm işlem ve eylemlerinin yargının denetimine tabi olmasıdır. Dolayısıyla, yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığı tartışılmaz ve vazgeçilemez ilkeler olarak karşımıza çıkmaktadır. Hukuk devleti, kuvvetler ayrılığı ilkesinin de yani denge ve kontrol mekanizmasının da zeminini oluşturmaktadır. Hukuk devleti anlayışında ne yasama ne de yürütme erki denetimsiz ve sınırsızdır. Yasama da yürütme de hukukla bağlıdır ve denetime tabidir” (Cumhuriyet, 2014, 14 Ocak).

Haberin içeriğinde TÜSİAD Başkanı Yılmaz erkler arası kuvvetler ayrılığının önemine vurgu yapmış, yargının bağımsızlığını ön plana çıkarmıştır. Şiddetin çözüm aracı olarak kullanılmayacağından bahsetmiştir. Hukuk devletinin en önemli özelliğinin, yargıya tabi denetimle mümkün kılınacağını söylemiştir.

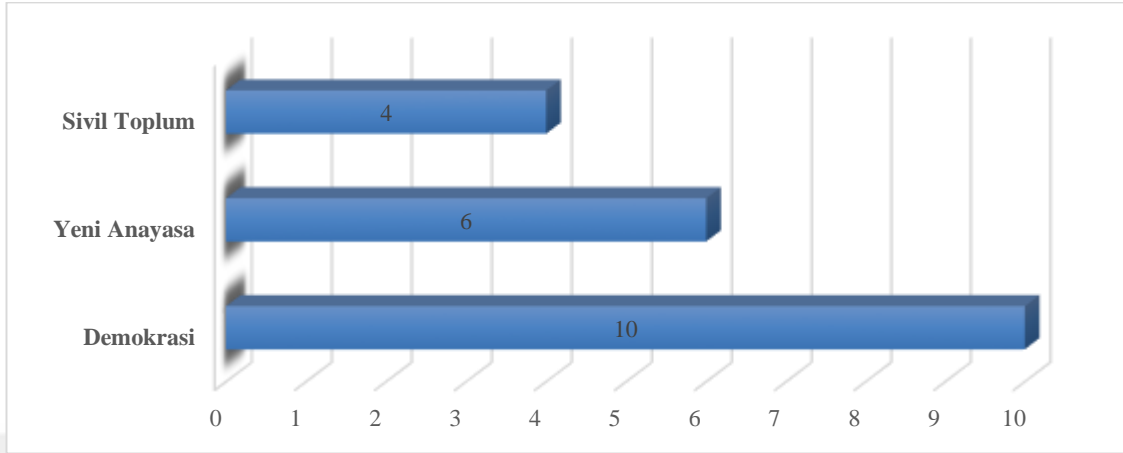

Şekil 9. TÜSİAD Demokrasi Söylemleri Cumhuriyet 2011-2016 arası

3.5.2.1. TÜSİAD’ın Demokrasi Söylemleri Cumhuriyet Haber Temaları

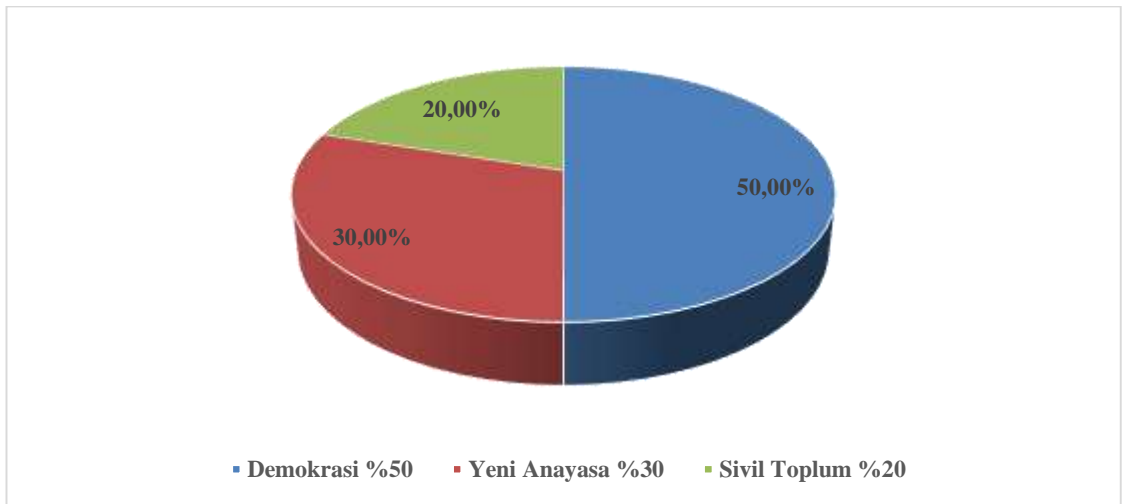
TÜSİAD’ın 2011-2016 döneminde Cumhuriyet haberlerinde yer alan demokrasi ile ilgili 14 söylemi çalışmaya alınmıştır. Bu haberler aracılığıyla belirlenen temalar ve temalara yönelik açıklamalar ve vurgular aşağıdaki grafikte belirtilmiştir. Grafikten görülebileceği üzere, TÜSİAD’ın yaptığı açıklamalarda en çok vurgulanan hürriyet

haberlerine paralellik gösterdiği şekilde Demokrasi temasıdır. Bunu sırasıyla Yeni Anayasa ve Sivil Toplum temaları takip etmektedir.

Şekil 10. TÜSİAD'ın Demokrasi Söylemleri Cumhuriyet Haber Temaları ve Vurguların Dağılımı

Yukarıda yer alan tablo ve grafik göz önünde bulundurulduğunda, TÜSİAD'ın söylemleri ile ilgili konularda özellikle demokrasiye vurgu yapıldığı görülmektedir. Çalışılan dönem içerisindeki söylemlerinde ikincil olarak yeni anayasa söylemleri öne çıkmış son olarak alınan sivil toplumla alakalı temalar, diğer söylemlere göre daha az yer tuttuğu tespit edilmiştir.

Şekil 11. Demokrasi Söylemlerinin Cumhuriyet Haber Temalarının Dağılımı

TÜSİAD’ın demokrasi açıklamalarının çeşitli boyutları ve alt konu başlıkları aşağıda yer alan tabloda gösterilmiştir.

Tablo 5. Cumhuriyet Demokrasi Haberlerine Ait Konu Alt Başlıkları ve Yapılan Vurgular

CUMHURİYET HABERLERİNDEKİ KONU ALT BAŞLIKLARI		
Demokrasi	Yeni Anayasa	Sivil Toplum
Seçim [9]	Birey Hak ve Özgürlükleri [9]	Toplum / Demokratik Toplum[12]
Yargı [6]	Hukuk [20]	Güvenlik / Terör [2]
Şeffaflık [3]	Yanlış Algılar [1]	Gezi Olayları [4]
Refah [3]	Reform [3]	Özgürlük [9]
Diyalog [3]	Çalışma [7]	
Birlik / Beraberlik [3]	Anayasa [10]	
Ekonomi [9]		
Adalet [2]		
Güven [9]		
Dış Etkiler [4]		

Yukardaki kodlama Tablo 3’ den alıntı yapılarak oluşturulmuştur.

3.5.3. TÜSİAD’ın Demokrasi Söylemleri Takvim Haberleri: 2011-2016 yıllar arası

Hürriyet ve Cumhuriyet haberlerinden farklı tarihlerde alınan Takvim haberlerinde ise TÜSİAD’ın demokrasi söylemleri üzerine yapılan haberleri aşağıdadır. TÜSİAD ile ilgili haberler öz itibariyle alındığı göze çarpmakta olup haberlerin içeriklerinin kısa tutulduğu gözlemlenmiştir.

Takvim haberin 14 Haziran 2011 tarihli ve “gündem ekonomi olsun” haber başlığıyla sunduğu haberinde; “*AK Parti'nin yüzde 50 oy oranıyla tek başına iktidar olduğu genel seçimler sonrası iş dünyası istikrardan memnun. İşadamları bundan sonra ekonomi konuşulsun istiyor*” diyerek haberin devamında, Türk Sanayici ve İşadamları Derneği (TÜSİAD): Yapılan yazılı açıklamada, “*Yeni parlamentonun Türkiye'deki demokratik standartları yükseltme ve refah seviyesini artırma yolunda her türlü çabayı sarf edeceğine dair umudumuzu vurgulamak isteriz*” (Takvim, 2011, 14 Haziran) denildi.

Haberde iş dünyasının istikrardan memnun olduğu ön plana çıkarılmıştır. Ekonomini ön plana çıkarılarak demokratik standartlarının artacağı vurgusu yapılmış, refaha kavuşma adına TÜSİAD'ın söylemi ele alınmıştır.

Takvim haberin 20 Ekim 2011 tarihli ve “İş adamları Hakkari'ye gidiyor” haber başlığıyla sunduğu haberinde örnek alınan kısım şöyledir; “Hakkari'de 24 askerın şehit olduğu terör saldırısı iş dünyasını da ayağa kaldırdı. İş dünyası örgütleri, terörü lanetleyen mesajlar yayınladı”. TÜSİAD Yönetim Kurulu'nca yapılan açıklamada ise son dönemde yaşanan terör olaylarına tepki gösterilerek terörden medet umanlar nefretle kınandı. Açıklamada, *"Sorunun artık tüm sınırları aşan bu noktasında, bütün toplum kesimlerinin ve siyasi partilerin ortak bir anlayış ve söylemle hareket etmesinin esas olduğunu düşünüyoruz."* (Takvim, 2011, 20 Ekim). Denildiği aktarılmıştır.

Takvim haber içeriğinde terör yüzünden askerlerin şehit edilmesi sebebiyle, iş dünyasının tepkisi verilmiş, TÜSİAD'ın söylemi ele alınarak terörden medet umanların amaçlarına ulaşamayacağını farkına varılmasını ve toplumdaki tüm kesimlerin ortak bir anlayışı ile sorunlar giderileceği mesajı ön plana çıkarılmıştır.

Takvim haberin 18 Haziran 2013 tarihli ve “Terör olmasın” haber başlığıyla verdiği haberinde ise örnek alınan kısım ise şöyledir; “Başbakan Erdoğan, TÜSİAD Başkanı Muharrem Yılmaz ile görüştü”. Toplantı sonrası basına konuşan Yılmaz, Gezi olayları için, *“Yakıp, yıkmak ve terörü asla kabul etmeyiz. Tepkiler insanların demokrasiye ve şehirlerine sahip çıkmasının ötesine geçmemeli. Arınmaya çalıştığımız terör geri gelmemeli. Güven duyulacak bir ekonomiye sahibiz”* (Takvim, 2013, 18 Haziran). Demiştir.

Takvim haber, Cumhuriyet haberden farklı olarak aynı olayı daha kısa metinle haberine taşımış ve TÜSİAD Başkanı Yılmaz'ın Gezi olaylarındaki tavrını yakıp yıkmak ve terörle sonuca varılamayacağı mesajını haberine taşımıştır. Demokrasi söylemine sadece sahiplenmenin önemine kısa vurgu yaparak habere taşımıştır.

Takvim haberin 18 Eylül 2015 tarihli ve “Bir kişi eksigiz” haber başlığıyla verdiği haberinde ise Takvim haber girişini şöyle yapmıştır: *“Geçmişte hükümetler kuran ve hükümetleri bir gecede yıkan TÜSİAD, Memduh Boydak olayında da ortaya çıktı.”* TÜSİAD 2015 yılının ilk Yüksek İstişare Konseyi (YİK) toplantısında konuşan TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanı Cansen Başaran-Symes *“Burada sayın Boydak'ın*

eksikliğini gerçekten hissediyoruz” (Takvim, 2015, 18 Eylül) dedi. Symes, konuşmasını şöyle tamamladı:

“Terör ve şiddet hakikaten içimizi kan ağlatıyor. Bir daha geri gelmeyeceğini umut ettiğimiz terör hayatımıza çok yoğun bir şekilde yeniden girdi. Yaşanan terör saldırılarının yanı sıra demokrasinin en temel yapı taşlarından biri olan basın özgürlüğünün teminatı medya kuruluşları saldırıya uğruyor ve bu olaylara gereken tepki verilmiyor” (Takvim, 2015, 18 Eylül).

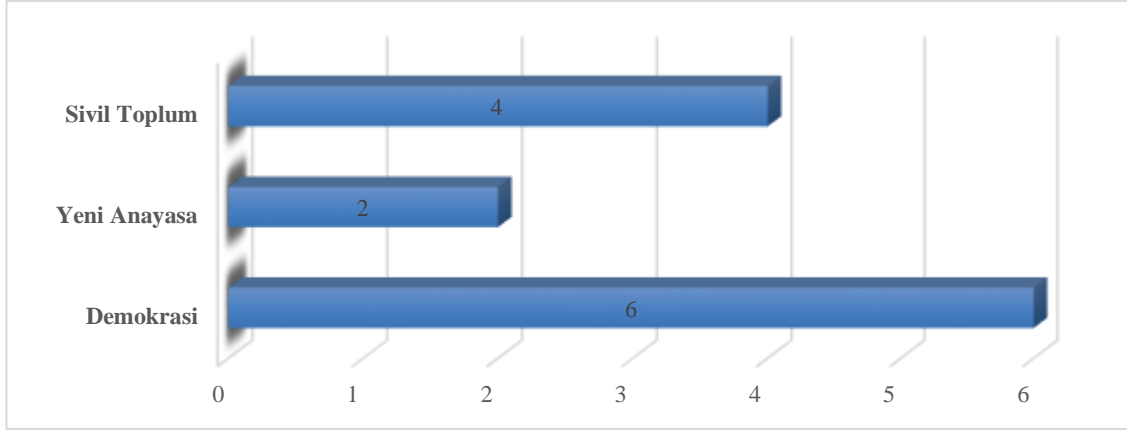
Takvimden alıntı yapılan başka tarihli bir haberinde ise yine TÜSİAD’ ın toplumsal sorunların en başında gelen terör sorunu dillendirilmiş, terörün demokrasi ile bağdaşmayacağını şiddetin çözüm olmayacağı vurgusu yapıldığı görülmüştür.

Şekil 12. TÜSİAD Demokrasi Söylemleri Takvim 2011-2016 arası

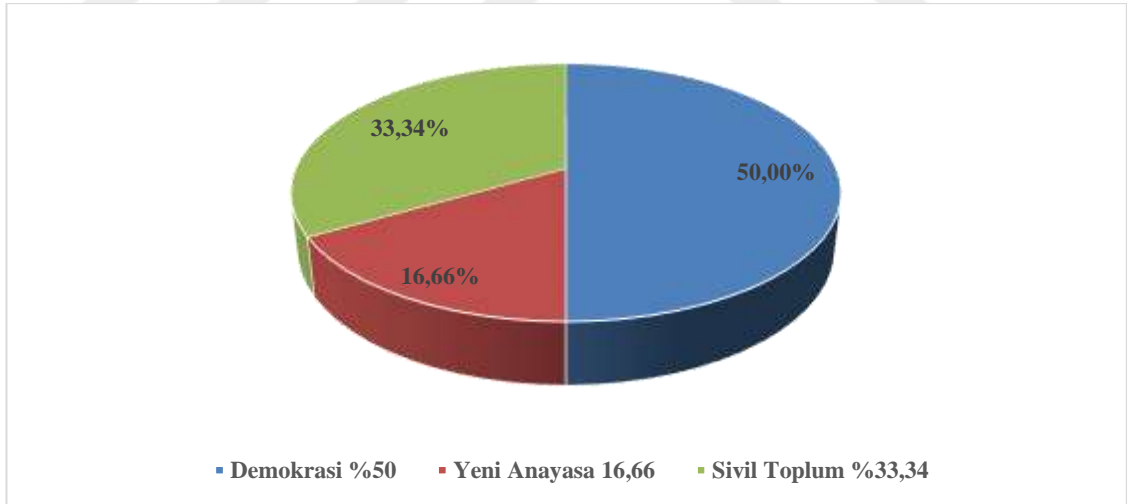
3.5.3.1. TÜSİAD’ın Demokrasi Söylemleri Takvim Haber Temaları

TÜSİAD’ın 2011-2016 döneminde Takvim haberlerinde yer alan demokrasi ile ilgili Hürriyet ve Cumhuriyet haberlerinden farklı 6 (altı) söylemi çalışmaya alınmıştır. Bu haberler aracılığıyla belirlenen temalar ve temalara yönelik açıklamalar ve vurgular aşağıdaki grafikte belirtilmiştir. Grafikten görülebileceği üzere, TÜSİAD’ın yaptığı açıklamalarda en çok vurgulanan Hürriyet ve Cumhuriyet haberlerine paralellik gösterdiği şekilde Demokrasi temasıdır. Bunu sırasıyla, Sivil Toplum ve Yeni Anayasa temaları takip etmektedir.

Şekil 13. TÜSİAD Demokrasi Söylemleri Takvim Haber Temaları ve Vurguların Dağılımı

Yukarıda yer alan tablo ve grafik göz önünde bulundurulduğunda, TÜSİAD'ın söylemleri ile ilgili konularda özellikle demokrasiye vurgu yapıldığı görülmektedir. Çalışılan dönem içerisindeki söylemlerinde ikincil olarak sivil toplum söylemleri öne çıkmış son olarak yeni anayasa söylemleri ile alakalı temaların, diğer söylemlere göre daha az yer tuttuğu tespit edilmiştir.

Şekil 14. Demokrasi Söylemlerinin Takvim Haber Temalarının Dağılımı

TÜSİAD'ın demokrasi açıklamalarının çeşitli boyutları ve alt konu başlıkları aşağıda yer alan tabloda gösterilmiştir.

Tablo 6. Takvim Demokrasi Haberlerine Ait Konu Alt Başlıkları ve Yapılan Vurgular

TAKVİM HABERLERİNDEKİ KONU ALT BAŞLIKLARI		
Demokrasi	Yeni Anayasa	Sivil Toplum
Seçim [3]	Birey Hak ve Özgürlükleri [3]	Toplum / Demokratik Toplum [5]
Yargı [1]	Basın Özgürlüğü [1]	Güvenlik / Terör [8]
Refah [1]		Gezi Olayları [1]
Siyaset [4]		Özgürlük [1]
Ekonomi [4]		
Güven [1]		

Yukardaki kodlama Tablo 3’ den alıntı yapılarak oluşturulmuştur.

3.6. TÜSİAD’IN EKONOMİ SÖYLEMLERİ (2011- 2016) İLE İLGİLİ BULGULAR VE ANALİZİ

Hürriyet Ekonomi haberinin 20 Ocak 2011 tarihinde yaptığı, “TÜSİAD’ın 3 Senaryosu” başlıklı haberinde Türkiye ve dünya ekonomilerini analiz ettiği raporda, TÜSİAD’ın 2011 yılı makroekonomik öngörülerinde yer verildi. TÜSİAD’ın üç senaryosu şöyle;

“Vasati Senaryo olarak adlandırılan Senaryo A: Bu senaryo gerek maliye gerekse para politikalarının orta vadeli program, hedef ve varsayımlarından önemli derecede sapacağı durumunu varsaymaktadır. Keza dış talebi belirleyen unsurlarda da en kötümser olmasa da, vasati bir gelişme sergileneceği,2011 yılında gerçekleştirilecek genel seçimlerin mikro reform alanını da büyük ölçüde yok edeceği varsayılmıştır. Senaryo A’da büyüme yüzde 3, özel tüketim harcamaları artışı yüzde 2,9, özel sabit sermaye yatırımları artışı yüzde 8, enflasyon yüzde 6,4, bütçe açığı yüzde -3,4, kamu borç stoku yüzde 42,3, ihracat 109 milyar dolar, ithalat 117 milyar dolar, cari işlemler açığı yüzde -6,9, işsizlik yüzde 13, reel kur endeksi yüzde 4, reel faiz yüzde 1 olarak öngörülüyor. Temel Senaryo olarak adlandırılan Senaryo B: Doğal olarak gerçekleşmesi, istatistiki olarak gerçekleşmesi daha yüksek olasılığa sahip olan senaryoda, büyüme yüzde 5, özel tüketim harcamaları artışı yüzde 4,6, özel sabit sermaye yatırımları artışı yüzde 13, enflasyon yüzde 5,8, bütçe açığı yüzde -3, kamu borç stoku yüzde 41,8, ihracat 115 milyar dolar, ithalat 190 milyar dolar, cari işlemler açığı yüzde -6,8, işsizlik yüzde 12,2 reel kur endeksi yüzde 2,5, reel faiz yüzde 0,5 olarak öngörülüyor” (Hürriyet, 2011, 20 Ocak).

Haberde TÜSİAD tarafından Türkiye ekonomisi için yapılan 3 senaryosu habere taşınmış olası sonuçları sayısal veriler ile analiz edilmiştir. Bu çalışmada öne çıkarılan

ve vurgusu yapılan alt konu başlıklarını Hürriyet haberden alınan veriler ışığında tablo olarak aşağıda sunulmuştur.

Hürriyet Ekonomi haberinin 08 Şubat 2011 tarihinde yaptığı, “Un var Şeker var Yağ var” başlıklı haberinde “TÜSİAD'ın yayın organı Görüş Dergisi'nin Şubat sayısında, kayıt dışı ekonomi konusu ele alındı”. TÜSİAD'ın ele aldığı konu şöyle:

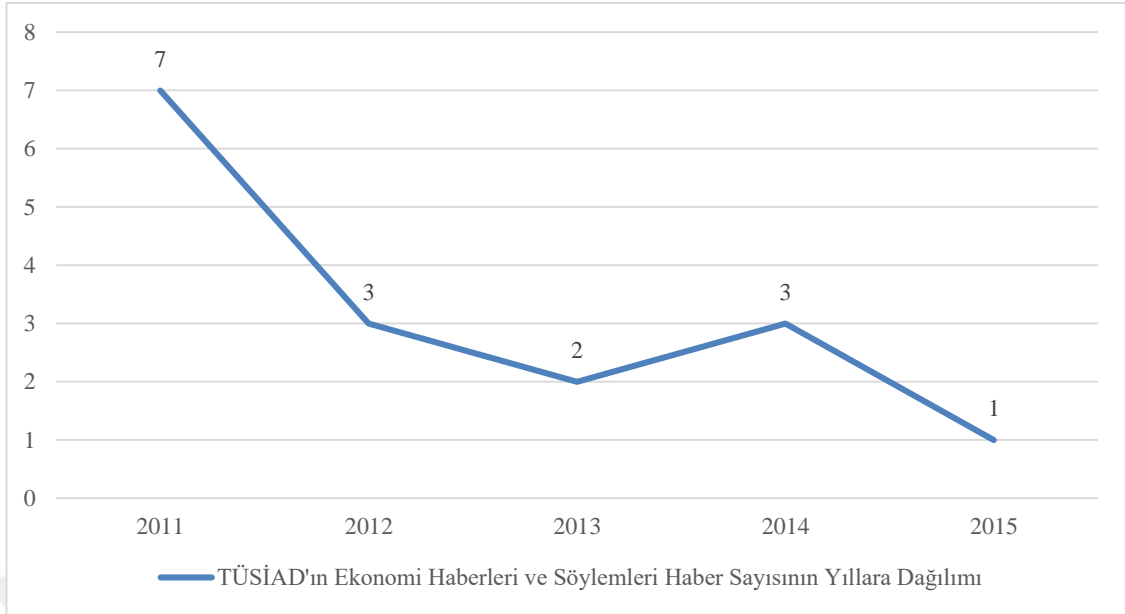
“Kayıt dışı ekonomi ile ilgili sormadığımız sorular var” başlıklı makalesinde, gerek 2010 Orta Vadeli Programında, gerekse 1998 yılı programında kayıt dışı ekonomiye ilişkin bazı tespit ve amaçlara yer verildiğine, 80'li, 90'lı ve 2000'li yılların tüm program, plan ve benzeri resmi hedef belgelerinde büyük ölçüde aynı değerlendirmeleri bulmanın mümkün olduğu ve tam tanımı yapılamayan kayıt dışı ekonominin farklı türleri bulunduğunu ve ne boyutta olduğu tam olarak ölçülemediğini belirterek, bu nedenle diğer yatırım ve iş ortamı problemleri gibi bir tanımlı mikro yapısal bir alan olmadığı, kayıt dışılığın büyük ölçüde “gelişmemiş ekonomi” problemi olarak da tasnif edilebileceği, kişi başına gelir belli bir eşğin üzerinde seyredince kayıt dışılık oranının ihmal edilebilir düzeye düştüğünün gözlemlendiği”(Hürriyet, 2011, 08 Şubat). Bilgilerini verdi.

Haberin içeriğinde, ekonominin istikrarlı bir büyüme yakalayabilmesi için, kayıt dışı tespit ettikleri durumlara dikkat çekilmesi gerekliliğini söylemiş ve gelişmiş ekonomilerde bile bu problemin ortaya çıkabileceğini ifade etmiştir. Bu örnek haber alıntılarında sonra, alıntı yapılan 16 haberin tematik içerik analizi aşağıya çıkarılmıştır.

Tablo 7. TÜSİAD'ın Ekonomi Açıklamaları İçin İncelenen Haber Kaynakları

Haber Kaynakları	İnternet Sayfaları	Zaman Aralığı
Hürriyet	www.hurriyet.com.tr	2011-2016
Cumhuriyet	www.cumhuriyet.com.tr	2011-2016
Takvim	www.takvim.com.tr	2011-2016

Hürriyet, Cumhuriyet ve Takvim gazetelerinde yapılan araştırma sonucu TÜSİAD'ın açıklamaların tüm gazetelerde ekonomik söylemleri aynı şekilde alındığı fark edildiği için her gazetelerden ayrı ayrı aynı haberi almak yerine ekonomi söylemi incelemelerinde sadece Hürriyet gazetesinin kaynak olarak kullanılmasına karar verilmiştir. Aşağıdaki şekilde TÜSİAD'ın 2011-2016 döneminde Hürriyet gazetesindeki ekonomi ile ilgili açıklama ve haberlerinin yıllara göre dağılımı ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Şekil 15. Hürriyet Gazetesindeki TÜSİAD Ekonomi Haberlerinin Yıllara Göre Dağılımı

KODLAMA SİSTEMİ

TÜSİAD'ın ekonomiye yönelik açıklamaları ile ilgili haberlere yönelik temalar ve bu temalara yönelik alt konu başlıkları belirlenmiştir. Aşağıdaki tabloda yer alan temalar ve alt konu başlıkları, elde edilen haberler tek tek incelendikten sonra tespit edilmiştir.

Aşağıdaki tabloda yer alan temalar ve bu temalar ile ilgili belirlenen alt konu başlıkları gazetelerdeki tüm haberler ve açıklamalar incelendikten sonra belirlenmiş ve temalar ile alt konu başlıkları arasındaki uyum gözetilerek tabloda gruplandırılmıştır. Temalara göre gruplandırılan konu başlıkları özellikle TÜSİAD'ın açıklamaları, bakış açısı ve temaya uygunluğu dikkate alınarak belirlenmiştir. TÜSİAD açıklamalarına göre hazırlanan kodlama sistemine dayalı bu tablo birçok açıdan önemli ve faydalıdır. Bu kodlama sistemi aracılığıyla haber kaynağının konuyla ilgili haberleri ve TÜSİAD tarafından yapılan açıklamalar hakkında genel bir bilgiye sahip olunacaktır. Ayrıca söz konusu haberlerde hangi konulara ve görüşlere ağırlık verildiği ön plana çıkarıldığı gibi hangi konulara da fazla değer verilmediği ya da önemsenmediği daha rahat bir şekilde görülebilecek ve tespit edilebilecektir. Ayrıca TÜSİAD'ın hangi ekonomi konularını önemseydiğine yönelik bilgi ile bu konulara yönelik bakış açısının detaylı bir şekilde incelenmesi bakımından söz konusu tablo faydalı olacaktır.

Tablo 8. TÜSİAD'ın Ekonomi Açıklamaları İçin İncelenen Haberlerdeki Konu Başlıkları

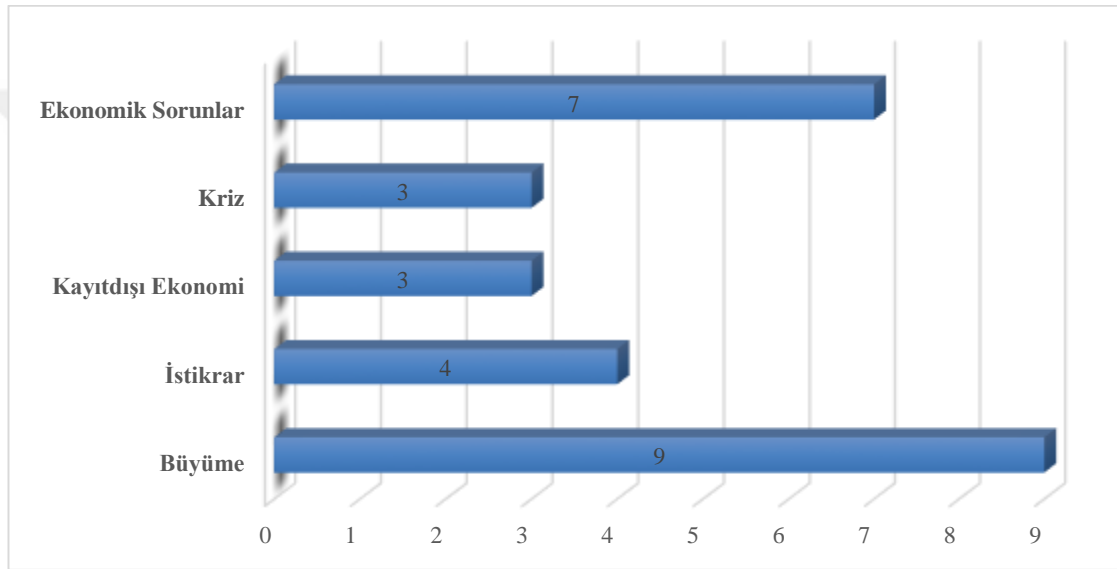
Temalar	Alt Konu Başlıkları	İçerik
Büyüme	Yabancı Sermaye	Büyüme sürecinde ülkeye çekilmeye çalışılan yabancı sermaye.
	Finansman/Finansman Kaynakları	Büyüme için ihtiyaç duyulan yerli ve yabancı finansman kaynaklarının sağlanması.
	Yatırım	Büyüme ve Kalkınmanın hızlandırılması için gerekli olan yatırımların doğru alanlara yapılması.
	Eğitim/Beşeri Sermaye	Büyümenin temeli olan eğitilmiş insan kaynağının sağlanması için yapılması gerekli eğitim reformları vb.
	Refah	Büyüme ile sağlanacak refah artışı vb.
	Rekabet/Rekabet Gücü	Rekabetin artırılmasıyla büyüme hızının artırılması vb.
	Verimlilik	Daha verimli çalışma ile üretim ve büyüme de artış vb.
	Kalkınma	Sadece üretim ve gelir artışı değil sosyo-ekonomik alanlarda genel bir ilerleme sağlanması.
	İç Tasarruf	Büyüme sürecinde iç tasarrufların artırılması vb.
	Reform	Ekonomik istikrarın sağlanması ve sürdürülmesi için yapılması gereken reform çalışmaları.
İstikrar	2023 Hedefleri	2023 hedeflerinin sağlanabilirliği tartışmaları vb.
	Sürdürülebilirlik	Ekonomik büyüme ve gelişmenin devamlılığı için yapılması gereken çalışmalar ve reformlar ile uygulanması gereken ekonomi politikaları.
	Ekonomi Politikaları	İstikrarlı bir ekonomi için uygulanması gerektiği düşünülen ekonomi politikaları.
	Para/Maliye Politikaları	Hükümet tarafından uygulanan para ve maliye politikalarına yönelik eleştiriler ve öneriler.
	Dolaylı Vergiler	Uygulanan yüksek dolaylı vergilerin olumsuz etkilerine yönelik açıklamalar ve diğer OECD ülkeleri ile kıyaslamalar.
	Fiyat İstikrarı	Ekonomik gelişme ve ilerleme için fiyat istikrarının sağlanması ve korunması gerektiğine yönelik görüşler.

Tablo 8 Devam. TÜSİAD'ın Ekonomi Açıklamaları İçin İncelenen Haberlerdeki Konu Başlıkları

Kayıtdışı Ekonomi	Vergi	Kayıtdışı ekonominin devletin vergi gelirlerini azaltması ve böylece büyümeye engel olması vb.
	Kayıtdışı İstihdam	Kayıtdışı istihdamın zararları, devlet gelirlerini azaltması ve kayıt içi ekonomiye yönelik etkilerine yönelik görüşler.
	Mücadele Politikaları	Kayıtdışı ekonomiyle mücadele kapsamında hükümete yönelik eleştiriler ve tavsiyeler.
	Kamu Maliyesi	Kamu maliyesindeki zayıflama, kamu maliyesi dengesini sağlamaya yönelik eleştiri ve tavsiyeler.
Kriz	İç Kaynaklı Kriz	Ekonomide iç kaynaklı krizlerin azaldığına yönelik açıklamalar.
	Küresel/Dış Kaynaklı Kriz	Tüm dünyayı etkileyen ve ülke dışı sebeplere dayanan krizlerin ülke ekonomisine etkileri, mücadele önerileri.
	2008 Krizi	2008 krizinin ülke ekonomisi üzerindeki etkileri ve mücadele önerileri.
Ekonomik Sorunlar	Enflasyon	Enflasyonun ekonomi üzerindeki olumsuz etkileri, mücadele önerileri vb.
	Deflasyon	Dünyadaki diğer ülkelerin aksine, Türkiye'nin hala deflasyon ile mücadele politikaları ile ilgilenmeye devam etmesi vb.
	Resesyon	Dünyadaki resesyon sorunu ve olası etkileri.
	Döviz Kuru	Uygulanan döviz politikalarına yönelik eleştiri ve öneriler.
	İşsizlik	İşsizlikle mücadele politikaları kapsamında öneriler vb.
	Dış Açık	Dış açık ile mücadele politikaları, ihracatın artırılması vb.
	Gelir Eşitsizliği	Ülkedeki gelir dağılımı adaletinin sağlanması, öneriler vb.
	Cari Açık / Cari İşlemler Açığı	Cari işlemler açığının büyüme önünde önemli bir engel olması, bununla mücadele edilmesi ve politika önerileri vb.
	Faiz	Faiz artışının ekonomiyi zorlaması ve büyümeye engel olması.
	Daralma /Yavaşlama	Ekonomik büyüme hızının düşmesi, olası sorunlar vb.

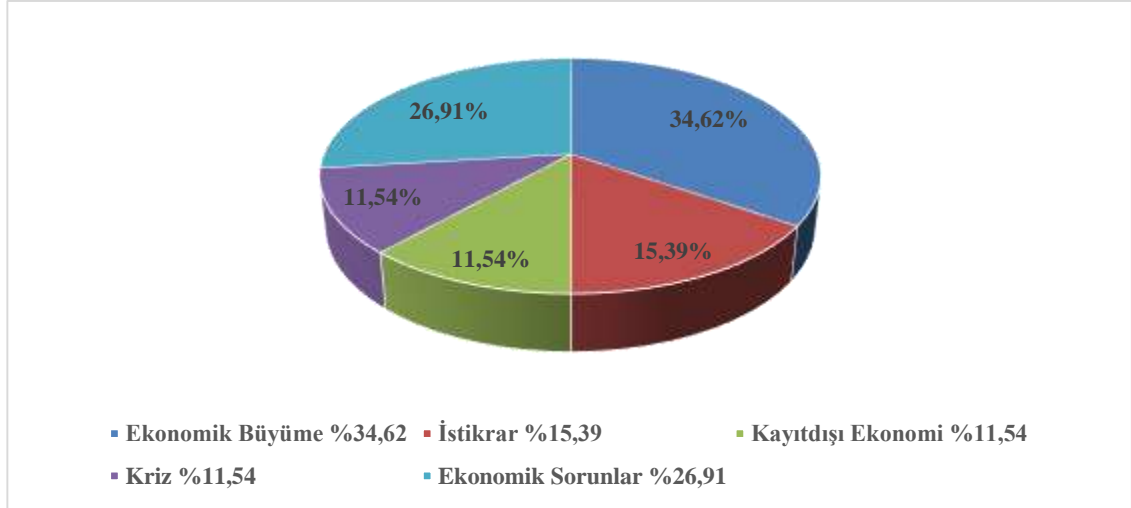
3.6.1. TÜSİAD'ın Ekonomik Haber Temaları

TÜSİAD'ın 2011-2016 döneminde Hürriyet gazetesinde yer alan ekonomi ile ilgili 16 temel açıklaması bulunmaktadır. Bu haberler aracılığıyla belirlenen temalar ve temalara yönelik açıklamalar ve vurgular aşağıdaki grafikte belirtilmiştir. Grafikten görülebileceği üzere, TÜSİAD'ın yaptığı açıklamalarda en çok vurgulanan tema büyümedir. Bunu sırasıyla Ekonomik Sorunlar, İstikrar, Kriz ve Kayıtdışı ekonomi temaları takip etmektedir.

Şekil 16. TÜSİAD Ekonomik Haber Temaları ve Vurguların Dağılımı

Yukarıda yer alan tablo ve grafik göz önünde bulundurulduğunda, TÜSİAD'ın ekonomi ile ilgili konularda özellikle büyüme ve ekonomik sorunlara vurgu yaptığı görülmektedir. Türkiye'nin de ekonomik açıdan hızlı büyümeyi hedeflediği ve yüksek büyüme oranlarını sağladığı 2011-2016 döneminde TÜSİAD'ın da açıklamalarında özellikle büyüme temasına vurgu yapmasının önemli olduğu söylenebilir. Bu bağlamda TÜSİAD'ın açıklamaları ile Türkiye'nin hedefleri arasında genel itibarıyla paralel bir yön olduğu, ayrıca ekonomideki sorunlara da vurgu yaparak büyüme hızının artırılmasına katkıda bulunmaya çalıştığı söylenebilir.

Şekil 17. Ekonomik Haber Temalarının Dağılımı

TÜSİAD'ın ekonomi açıklamalarının çeşitli boyutları ve alt konu başlıkları aşağıda yer alan tabloda gösterilmiştir.

Tablo 9. Ekonomi Haberlerine Ait Konu Alt Başlıkları ve Yapılan Vurgular

Büyüme	İstikrar	Kayıtdışı Ekonomi	Kriz	Ekonomik Sorunlar
Yabancı Sermaye [2]	2023 Hedefleri [6]	Vergi [21]	İç Kaynaklı Kriz [3]	Enflasyon [51]
Finansman/Finansman Kaynakları [8]	Sürdürülebilirlik [11]	Mücadele Politikaları [3]	Küresel/Dış Kaynaklı Kriz [15]	Deflasyon [1]
Yatırım [21]	Para/Maliye Politikaları [11]	Kamu Maliyesi [7]	2008 Krizi [4]	Resesyon [1]
Eğitim/Beşeri Sermaye [16]	Fiyat İstikrarı [4]	Kayıtdışı İstihdam [3]		Döviz Kuru [9]
Refah [6]	Dolaylı Vergiler [4]			İşsizlik [5]
Rekabet/Rekabet Gücü [29]				Dış Açık [1]

Tablo 9. Devam Ekonomi Haberlerine Ait Konu Alt Başlıkları ve Yapılan Vurgular

Verimlilik [20]	Gelir Eşitsizliği [9]
Kalkınma [13]	Cari Açık/Cari İşlemler Açığı [18]
Tasarruf [9]	Faiz [14]
Reform [28]	Daralma/Yavaşlama [6]

Yukardaki kodlama Tablo 8’ den alıntı yapılarak oluşturulmuştur.

3.7. DEMOKRASİ VE EKONOMİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Demokrasi, kişilere seçme, seçilme gibi hakları kazandıran ve kişilerin özgürlüklerine daha çok önem veren bir yönetim biçimi olarak tanımlanabilir. Bu tanımdan yola çıkarak, demokrasinin kişilerin sosyal hayatlarındaki birçok faktör üzerinde etkisinin olduğu söylenilebilir. Literatürde demokrasi ve ekonomi arasındaki ilişkiyi ve bu ilişkinin yönünü belirlemeye yönelik birçok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalar incelendiğinde, demokrasi ve ekonomi arasında ilişkinin var olup olmadığı ile ilgili kesin bir görüş birliği olmadığı gibi demokrasi ve ekonomi arasında ilişki olduğunu belirten çalışmalarda da söz konusu iki değişken arasındaki ilişkinin yönü hakkında da bir görüş birlikteliğinin sağlanamadığı dikkat çekmektedir.

Demokrasi ve ekonomi ilişkisini araştıran ilk çalışma 1959 yılında Lipset tarafından yapılmıştır. Lipset çalışmasında, ülkelerin gelir seviyesinin artması ile demokrasiyi devam ettirme durumlarının artacağı hipotezini incelemiştir. Araştırmaya göre, gelir seviyesinin düşük olduğu ülkelerde demokrasinin zayıf olduğu görülürken gelir seviyesinin yüksek olduğu ülkelerin ise daha demokratik olduğu belirlenmiştir. Araştırma sonucunda, çalışmanın temel hipotezi yani “ülkelerin gelir seviyesinin artması ile birlikte demokrasiyi devam ettirme durumlarının da artacağı” varsayımı kabul edilmiştir.

Coleman (1960) çalışmasında 75 gelişmiş ülke için demokrasi ve kalkınma arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışma sonucunda kalkınma düzeyinin demokrasi üzerinde olumlu etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir.

Cutright (1963) çalışmasında siyasal kalkınma endekisi oluşturmuş ve bu endeks yardımıyla 77 ülkeyi 1940-1960 dönemi için incelemiştir. Araştırma sonucunda siyasal kalkınma seviyesinin ekonomik kalkınmadan pozitif yönde etkilendiğini belirlemiştir.

1965 yılındaki çalışmasında Bollen, kalkınma ile demokrasi arasındaki ilişkiyi 99 ülke için incelemiştir. Çalışma sonucunda, bir ülkenin demokrasi düzeyinin belirlenmesi sürecinde kalkınma seviyesinin önemli bir gösterge olduğu tespit edilmiştir.

Helliwell (1992) çalışmasında 125 ülkeye ait verileri 1960-1985 dönemi için inceleyerek demokrasi ve büyüme arasındaki ilişkiyi panel veri analizi ile tespit etmeye çalışmıştır. Analiz sonucunda, gelir düzeyinin demokrasi üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu bulunmuştur.

Boix vd. (2003) 135 ülkeyi kapsayan ve kalkınma ile demokrasi arasındaki ilişkiyi tespit etmeyi konu alan çalışmasında, söz konusu ülkelere ait verileri 1850-1949 ve 1950-1990 dönemleri açısından incelemiştir. Çalışma sonucunda, kalkınmanın demokrasiye katkısının yanı sıra demokrasinin sürdürülmesine de katkılarının olduğu bulunmuştur.

Acemoğlu vd. (2005) çalışmalarında gelir ile demokratikleşme arasındaki ilişkiyi 196 ülkeye ait veriler aracılığıyla incelemiştir. Araştırma sonucuna göre, demokrasi ve gelir arasında pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu bulunmuştur.

Oral (2014) çalışmasında 106 ülke için 1995-2012 dönemi verilerine dengeli panel veri analizi yöntemi uygulanmış ve demokrasi ile ekonomik özgürlüklerin makro-ekonomik göstergeler üzerindeki olası etkisini inlemiştir. Analizler sonucunda, GSYİH büyüme oranı ile demokrasi ve ekonomik özgürlükler arasında gelişmiş ve azgelişmiş ülke gruplarında pozitif yönlü bir ilişki olduğu bulunurken gelişmekte olan ülke grubunda ise negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur.

Demirkan ve Kaya (2012), çalışmalarında 1980-2016 dönemi için Türkiye’de demokrasi ve büyüme ilişkisini belirlemeyi amaçlamışlardır. Çalışma sonucunda büyüme ile demokrasi arasında uzun dönemli bir ilişkinin olduğu bulunmuştur.

Bilecen ve Kibis (2012) çalışmalarında Türkiye için 1980-2010 dönemindeki büyüme ve demokrasi ilişkisini incelemişlerdir. Araştırma sonucunda demokrasiyle büyümenin ilişkili olduğu bulunmuştur.

Buraya kadar bahsedilen çalışmalarda demokrasi ve ekonomi arasında olumlu yönlü bir ilişkinin olduğu yapılan analizler ile belirlenmiştir. Literatürde, ekonomi ve demokrasi arasında negatif yönlü bir ilişkinin olduğunu savunan çalışmalarda bulunmaktadır. Demokrasi ile ekonomi arasında negatif yönlü bir ilişki olduğunu belirten çalışmalara şunlar örnek olarak gösterilebilir: Barro (1996), Olk (2003), Li vd. (2003), Tavares (2001), Mahmood vd. (1996) ve Alesina vd. (1996).

Yukarıda bahsedilen ve demokrasi ile ekonomi arasında olumsuz bir ilişki olduğunu öne süren çalışmalar incelendiğinde, analize konu olan ülkeler ile çalışma sonucu arasında bir ilişkinin olduğu dikkat çekmektedir. Söz konusu çalışmalar incelendiğinde, analize dahil edilen ülkelerin büyük kısmının eski Sovyet ve Doğu Asya ülkeleri olduğu göze çarpmaktadır. Bu ülkelerin bir kısmında yönetim biçiminin demokrasi olmadığı ve söz konusu ülkelerde ekonomik büyümenin yaşandığı göz önüne alındığında, seçilen ülke grubunun analiz üzerinde yani demokrasi ve ekonomi arasındaki ilişkinin yönü üzerinde ne derece etkili olduğu görülmektedir.

SONUÇ

TÜSİAD, Türkiye ekonomisinde STK olarak önemli bir yere sahiptir. Bu çalışma, İş dünyasını temsilen kurulmuş olan TÜSİAD'ın 2011-2016 yılları arasında, demokrasi ve ekonomi adına söylemleri ile ne şekilde etki ettiğini ortaya koymuştur. Bu manada tespit sunmaya çalışan tezde, TÜSİAD'ın etkin bir STK olarak, ekonomik ve demokratik söylemlerinin, yapmış olduğu çalışmaların Türkiye demokrasisi adına basında olumlu veya olumsuz nasıl karşılandığını, dönem içerisindeki haber başlık ve içeriklerini inceleyerek, demokrasi ve ekonomi adına etkileri incelenmeye çalışılmıştır. Yapılan tematik içerikli analiz sonucunda demokrasi ile alakalı kısımda alt konu başlıkları belirlenmiş, gösterilen tablo ve şekillerle TÜSİAD 2011-2016 yılları arasındaki söylemlerinde ön plana demokrasi vurgusunu koyduğu tespit olmuştur. Ardından yeni anayasa isteği vurgusunun dillendirildiği ve sivil toplumu ilgilendiren vurgularda ise demokrasi ve yeni anayasa vurgusuna göre daha az vurgu yapıldığı görülmüştür.

TÜSİAD'ın 2011-2016 yılları arası demokrasi ve ekonomi adına yaptığı söylemlerde, katkı vermeyi sağladığı ancak, bazı söylemlerin dönem içerisinde mevcut hükümetle karşı karşıya kalındığını göstermiştir. Bu söylemler nedeniyle muhalif algısı oluşması ve bazı olaylarda yönlendirme yapıldığı iddiası oluşması sebebiyle “siyaset” yapmakla eleştirilmiş, siyaset yapmanın bir iş insanları derneği olan TÜSİAD'ın vazifesi olmadığı, siyasetin siyasetçiler ile yapılacağı mesajı hükümetçe dillendirilmiştir. Örnek olarak alınacak olursa, hükümette bu algının oluşmasındaki sebeplerin başında “Gezi Parkı” olaylarında TÜSİAD başkanının söylemleri gelmektedir. TÜSİAD Başkanı'nın olaylar karşısındaki söylemlerini içeren haberler, tez içerisinde ayrıntılı olarak yazılmıştır.

Ekonomi alanında uzman bir kadro ile çalışan TÜSİAD, her yıl düzenli olarak yayınladığı ekonomi raporları ile Türkiye ekonomisine yol haritası oluşturabilecek tavsiyelerde bulunduğu gözlemlenmiştir. TÜSİAD'ın gazetelerdeki ekonomi söylemleri incelendiğinde en çok üzerinde durulan ve vurgu yapılan konuların, büyüme, ekonomik sorunlar, istikrar, kriz ve kayıtdışı ekonomi olduğu tespit edilmiştir. Türkiye'nin de ekonomik açıdan hızlı büyümeyi hedeflediği ve yüksek büyüme oranlarını sağladığı

2011-2016 döneminde TÜSİAD'ın da açıklamalarında özellikle büyüme temasına vurgu yapmasının önemli olduğu söylenebilir. Bu bağlamda TÜSİAD'ın açıklamaları ile Türkiye'nin hedefleri arasında genel itibariyle paralel bir yön olduğu, ayrıca ekonomideki sorunlara da vurgu yaparak büyüme hızının artırılmasına katkıda bulunmaya çalıştığı söylenebilir.

Sonuç olarak; gerek demokrasi içerikli söylemleri ve çalışmaları, söylemlerindeki yeni anayasa yapılmasına ilişkin vurguları ve çalışma grupları ile, gerekse de ekonomi ile ilgili yapmış olduğu çalışmalarıyla bazı noktalarda mevcut hükümete ters düşmesine rağmen, bu söylemlerle Türk basınında önemli bir yer tuttuğu, Türkiye'de sıkça tartışılan demokrasi, büyüme, ekonomik sorunlar, istikrar, kriz ve kayıtdışı ekonomi gibi konularda görüş beyan etme yoluyla kamusal tartışmalara katkıda bulunduğu, yapılan içerik analizinde tespit olunmuştur.

KAYNAKÇA

- Abay, A. R. (2004). *Sivil Toplum ve Sivil Dayanışma*. 10 12, 2016 tarihinde siyasaliletisim.org.tr: <http://www.siyasaliletisim.org/pdf/siviltoplumvesivildayanisma.pdf>, adresinden alındı
- Acemoğlu, D., Robinson, J. S., & Yared, J. A. (2005). Income and Democracy. *NBER Working Paper Series*, 5-12.
- Alesina, A., Özler, Ş., Roubini, N., & Swagel, P. (1996). Political Insability and Economic Growth. *Journal of Economic Growth*, 189-211.
- Anadolu Ajansı. (2011, Mart 03). *TÜSİAD'dan gözcaltı açıklaması*. 08 08, 2019 tarihinde <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/tusiaddan-gozalti-aciklamasi-17174506> adresinden alındı
- Arat, Z. (1988). Democracy and Development: Modernization Theory Revisited. *Comparative Politics*, 22.
- Arslan, O. (2001). *Sivil Toplum ve Türkiye Gerçeği*. İstanbul: Bayrak Yayınları.
- Aslan, M., & Kaya, G. (2004). 1980 Sonrası Türkiye'de Siyasal Katılımda Sivil Toplum Kuruluşları. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2013-222.
- Barro, R. J. (1996). Determinants of Economic Growth: A Cross-Country Empirical Study. *NBER Working Paper*, 40-41.
- Beetham, D., & Boyle, K. (1995). *Introducing Democracy*. Unesco Publiding: Blackvvel Puplishers Ltd.
- Bekcan, U. (2005). *Demokrasi Kuramları Açısından Türk Demokrasisine İlişkin Bir İnceleme*. Denizli: Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Beriş, E. (2007). Türkiye'de 1980 Sonrası Devlet Semaye İlişkileri ve Parçalı Burjuvazinin Oluşumu. *Ekonomik Yaklaşım Dergisi*, 19(69), 33-45.

Bilecen, H., & Kibiş, E. Y. (2012). Economic Growth and Democracy in Turkey. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 137-155.

Boix, C., & Stokes, S. C. (2003). Endogenous Democratization. *World Politics*, 529.

Bollen, K. A. (1979). Political Democracy and The Timing of Development. *American Sociological Review*, 572.

Boyacıoğlu, H. (2014, Nisan 18). *Eleştirilere aynen devam*. Hürriyet: <http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/elestirilere-aynen-devam-26244759> adresinden alınmıştır

Böke, K. (2011). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri (3.Baskı)*. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd.Şti.

Coleman, J. S. (1960). Conclusion: The Political Systems of The Developing Area. *Princeton University Press*, 532-581.

Cumhuriyet. (2011, Aralık 9). *Boyner: Türkiye gencini şiddetle terbiye etti*. http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/diger/304236/Boyner__Turkiye_gencini_siddetle_terbiye_etti.html adresinden alınmıştır

Cumhuriyet. (2011, Nisan 20). *TÜSİAD'tan "veto" açıklaması*. http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/diger/240740/TUSiAD_tan__veto__aciklamasi_.html adresinden alınmıştır

Cumhuriyet. (2011, Nisan 29). *TÜSİAD'tan 1 Mayıs açıklaması*. http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/diger/243630/TUSiAD_tan_1_Mayis_aciklamasi.html adresinden alınmıştır

Cumhuriyet. (2013, Nisan 12). *TÜSİAD heyeti BDP Grubu'nu ziyaret etti*. http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/diger/415482/TUSiAD_heyeti_BDP_Grubu_nu_ziyaret_etti.html adresinden alınmıştır

Cumhuriyet. (2013, Haziran 17). *TÜSİAD'dan Gezi açıklaması*. http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/diger/428392/TUSiAD_dan_Gezi_aciklamasi.html adresinden alınmıştır

Cumhuriyet. (2014, Ocak 14). *TÜSİAD: Kaygıyla izliyoruz.*

http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/29479/TUSiAD__Kaygiyla_izliyoruz.html
adresinden alınmıştır

Cutright, P. (1963). National Political Development: Measurement and Analysis. *American Sociological Review*, 253-264.

Çaha, Ö. (2005). Sivil Toplum Üstüne. EDİSYON içinde, *'Sivil Toplum ve Demokrasi* (s. 9-23). İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Çaha, Ö. (2011). Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları ve Sivil Toplum. (A. YAYLA, & B. ŞAHİN, Dü) *Türkiye de Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları, Sivil Toplum ve Demokrasi*, s. 85-125.

Demir, N. (2010). Demokrasinin Temel İlkeleri ve Modern Demokrasi Kuramları. *Ege Akademik Bakış*, 597-611.

Demirkan, E., & Kaya, V. (2012). An Analysis of Relation Between Economic Growth and Democratization: An Empiric Application (A Sample of Turkey). *Yönetim ve Ekonomi*, 123-132.

Doğan, İ. (2000). *Sivil Toplum*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Duverger, M. (1986). *Siyasal Rejimler*. (T. TUNÇDOĞAN, Çev.) İstanbul: Sosyal.

Ercan, A. (2016). *Türk Dış politikasında Bir Aktör Olarak TÜSİAD'ın Rolü*. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.

Eren, S. S., & Bakan, S. (2017). 2000'lerde Türkiye'de Burjuva Sınıfının Siyasal Dönüşümü. *Birey ve Toplum*, 127-149.

Fukuyama, F. (Summer 1989). The End Of History. *The National Interest*, 1-18.

Gençdal, D., & Tarlığ, T. (2012, Eylül 14). *TÜSİAD kucaklaşmayı kınadı*. Hürriyet: <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/tusiad-kucaklamayi-kinadi-21463366> adresinden alınmıştır

Gençdal, İ., & Can, U. (2011, Mart 25). *İşverenle mesafeyi kaldırmak istiyoruz*. Hürriyet: <http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/isverenle-mesafeyi-kaldirmak-istiyoruz-17365318> adresinden alınmıştır

- Hakyemez, Y. Ş. (2011). Anayasal Demokrasi Açısından Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları. (A. YAYLA, & B. ŞAHİN, Dü) *Türkiye'de Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları, Sivil Toplum ve Demokrasi*, s. 47-85.
- Helliwell, J. F. (1992). Empirical Linkages Between Democracy and Economic Growth. *NBER Working Paper*, 1-28.
- Hürriyet. (2011, Şubat 8). "Un var yağ var şeker var". <http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/un-var-yag-var-seker-var-16966232> adresinden alınmıştır
- Hürriyet. (2011, Ocak 13). *Boyner: Ben Egeliyim zeybeği de iyi oynarım*. 08 Ocak, 2011 tarihinde <http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/boyner-ben-egeliyim-zeybegi-de-iyi-oynarim-16749847> adresinden alındı
- Hürriyet. (2011, Mart 23). *TÜSİAD: Nükleer santrali körü körüne kabul etmek olmaz*. Hürriyet: <http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/tusiad-nukleer-santrali-koru-korune-kabul-etmek-olmaz-17346990> adresinden alınmıştır
- Hürriyet. (2011, Ocak 20). *TÜSİAD'dan 3 senaryo*. <http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/tusiaddan-3-senaryo-16811425> adresinden alınmıştır
- Hürriyet. (2011, Mart 22). *'Yeni Anayasa'nın Beş Temel Boyutu' çalışması*. Hürriyet: <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/yeni-anayasanin-bes-temel-boyutu-calismasi-17341727> adresinden alınmıştır
- Hürriyet. (2012, Mayıs 01). *TÜSİAD: 1 Mayıs 1977 olayları hâlâ vicdanları sızlatıyor*. Hürriyet: <http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/tusiad-1-mayis-1977-olaylari-h-l-vicdanlari-sizlatiyor-20456573> adresinden alınmıştır
- Hürriyet. (2013, Ekim 01). *TÜSİAD: Türkiye'nin AB gündemine dönme iradesini önemli buluyoruz*. Hürriyet: <http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/tusiad-turkiyenin-ab-gundemine-donme-iradesini-onemli-buluyoruz-24826509> adresinden alınmıştır
- Hürriyet. (2013, Kasım 28). *Yeni anayasa için başa mı dönüyoruz?* Hürriyet: <http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/yeni-anayasa-icin-basa-mi-donuyoruz-25225408> adresinden alınmıştır

- Hürriyet. (2014, Ağustos 12). *TÜSİAD: Azami düzeyde reformun yapılmasına ihtiyaç var.*
Hürriyet: <http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/tusiad-azami-duzeyde-reformun-yapilmasina-ihtiyac-var-26982190> adresinden alınmıştır
- Hürriyet. (2015, Eylül 17). *TÜSİAD Başkanı Başaran-Symes: Boydak'ın eksikliğini hissediyoruz.* Hürriyet: <http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/tusiad-baskani-basaran-symes-boydakin-eksikligini-hissediyoruz-30096602> adresinden alınmıştır
- Hürriyet. (2015, Kasım 27). *TÜSİAD'dan önemli açıklama.* Hürriyet: <http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/tusiaddan-onemli-aciklama-40019710> adresinden alınmıştır
- Kaçmaz, Y. (2015, Nisan 10). *TÜSİAD Başkanı Cansen Başaran Symes: Enflasyon, bozulan Türkiye tablosunun sonuçlarından sadece biri.* Hürriyet: <http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/tusiad-baskani-cansen-basaran-symes-enflasyon-bozulan-turkiye-tablosunun-sonuclarindan-sadece-biri-28700187> adresinden alınmıştır
- Kapucuoğlu, S. (2004). *Demokrasi ve Parti İçi Demokrasi.* Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Karadağ, A. (2005). *Demokratikleşme ve Sivil Toplum, Liberal Düşünce Topluluğu Örneği.* Edisyon içinde, *Sivil Toplum ve Demokrasi* (s. 61-89). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Kaya, A. (2014, Nisan 26). *'Yavaş demokrasinin büyümesi de yavaş olur'.* Hürriyet: <http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/yavas-demokrasinin-buyumesi-de-yavas-olur-26298790> adresinden alınmıştır
- Kazgan, G. (2013). *Tanzimat'tan 21. Yüzyıla Türkiye Ekonomisi.* İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Keleş, R. (1998). *Yerinden Yönetim ve Siyaset.* İstanbul: Cem Yayınevi.
- Keyman, E. (2005). *Kamusal Alan, Sivil Toplum ve Demokrasi.* Edisyon içinde, *Sivil Toplum ve Demokrasi* (s. 99-123). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Kuzu, B. (1997, Eylül-Ekim). *Demokrasi ve Gerekleri. Yeni Türkiye (Türk Demokrasisi Özel Sayısı)(17), 106.*

- Levent, S., & Cengiz, D. (2013, Haziran 07). *TÜSİAD'dan Çarpıcı 'Gezi Parkı' Mesajı*. 05 07, 2019 tarihinde Hürriyet: Erişim Adresi: <http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/tusiaddan-carpici-gezi-parki-mesaji-23450660> adresinden alındı
- Li, Q., & Reuveny, R. (2003). Economic Globalization and Democracy: An Empirical Analysis. *British Journal of Political Science*, 29-54.
- Lipset, S. M. (1959). Some Social Requisites of Democracy: Economic Development and Political Legitimacy. *American Political Science Review*, 73-74.
- Monshipouri, M., & Samuel, A. (1995). Development and Democracy in Pakistan: Tenuous or Plausible Nexus? *Asian Survey*, 973-989.
- Olk, S. (2019, Aralık 15). *The Relationship Between Economic Development And Democracy In Africa: A Quantitative And Qualitative Perspective*. https://www.uni-trier.de/fileadmin/fb3/POL/Studium/Ausgewaehlte_Abschlussarbeiten/olk.pdf adresinden alınmıştır
- Oral, İ. O. (2014). *Demokratikleşme ve Ekonomik Özgürlüklerin Temel Makroekonomik Göstergeler Üzerindeki Etkisi*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Özbudun, E. (1998). *Türk Anayasa Hukuku*. Ankara: Yetkin Kitabevi.
- Özbudun, E. (2003). *Çağdaş Türk Politikası "Demokratik Pekişmenin Önündeki Engeller"*. İstanbul: Doğan Kitapçılık.
- Özgentürk, J. (2014, Ocak 23). *Yılmaz TÜSİAD başkanlığında ilk yılını doldurdu*. Hürriyet: <http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/yilmaz-tusiad-baskanliginda-ilk-yilini-doldurdu-25631005> adresinden alınmıştır
- Sağlam, E. (2011, Nisan 03). *TÜSİAD: Geri adım atmadık rahatsız olduğumuz yanlış algıyı düzeltmek istedik*. Hürriyet: <http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/tusiad-geri-adim-atmadik-rahatsiz-oldugumuz-yanlis-algıyı-duzeltmek-istedik-17445267> adresinden alınmıştır
- Sarıbay, A. Y. (2007). "Türkiye'de Demokrasi ve Sivil Toplum", Türkiye'de Politik Değişim ve Modernleşme. (E. KALAYCIOĞLU, & A. Y. SARIBAY, Dü) *Aktüel*, 543-560.

Sezen, S. (1994). *Seçim ve Demokrasi*. Ankara: Gündoğan Yayıncılık.

Şinik, B. (2001). *Türkiye'de Yerel Demokrasi*. İstanbul: İstanbul üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Takvim. (2011, Haziran 14). *Gündem ekonomi olsun*.

<https://www.takvim.com.tr/ekonomi/2011/06/14/gundem-ekonomi-olsun> adresinden alınmıştır

Takvim. (2011, Ocak 13). *Halay Polemiği*.

https://www.takvim.com.tr/ekonomi/2011/01/13/halay_polemigi adresinden alınmıştır

Takvim. (2011, Ekim 20). *İş adamları Hakkari'ye gidiyor!*

<https://www.takvim.com.tr/ekonomi/2011/10/20/is-adamlari-hakkariye-gidiyor> adresinden alınmıştır

Takvim. (2013, Haziran 18). *Terör Olmasın*.

<https://www.takvim.com.tr/siyaset/2013/06/18/teror-olmasin> adresinden alınmıştır

Takvim. (2014, Nisan 18). *Kılıçlar Çekildi*.

<https://www.takvim.com.tr/siyaset/2014/04/18/kiliclar-cekildi> adresinden alınmıştır

Takvim. (2015, Eylül 18). *Bir kişi eksiziz*. <https://www.takvim.com.tr/guncel/2015/09/18/bir-kisi-eksiziz> adresinden alınmıştır

Takvim. (2019, Nisan 29). *1 Mayıs ne zaman resmi tatil oldu? 1 Mayıs nasıl ortaya çıktı? 1 Mayıs İşçi Bayramı tarihçesi*. Takvim: <https://www.takvim.com.tr/guncel/2019/04/29/1-mayis-ne-zaman-resmi-tatil-oldu-1-mayis-nasil-ortaya-cikti-1-mayis-isci-bayrami-tarihcesi> adresinden alınmıştır

Taner, B. (2011, Kasım 18). *Boyner'den bedelli yorumu: Vicdanım pek de rahat etmiyor*.

Hürriyet: <http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/boynerden-bedelli-yorumu-vicdanim-pek-de-rahata-etmiyor-19273435> adresinden alınmıştır

Tanilli, S. (1996). *Devlet ve Demokrasi*. İstanbul: Çağdaş Yayınevi.

Tavares, J., & Wacziarg, R. (2001). How Democracy Affects Growth? *European Economic Review*, 1341-1378.

- Tezcan, S., & Çetin, S. (2012, Haziran 07). *Boyner: Ümitle karşılıyoruz*. Hürriyet: <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/boyner-umitle-karsiliyoruz-20712797> adresinden alınmıştır
- Tosun, G. E. (2005). Türkiye de Devlet-Sivil Toplum İlişkisi ve Demokrasinin Pekişmesinin Önündeki Engeller. Edisyon içinde, *Sivil Toplum ve Demokrasi* (s. 123-145). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Touraine, A. (1997). *Demokrasi Nedir*. İstanbul: Mas Matbaacılık.
- TÜSİAD. (2017, Ekim 18). *TÜSİAD Raporları*. <http://tusiad.org/tr> adresinden alınmıştır
- TÜSİAD. (2019, Ağustos 23). *Tüsiad Hakkında*. <https://tusiad.org/tr/tusiad/hakkında> adresinden alınmıştır
- TÜSİAD. (2019, Ağustos 25). *TÜSİAD Raporları*. <http://tusiad.org/tr> adresinden alınmıştır
- TÜSİAD. (2019, Ağustos 26). *TÜSİAD'ın Yapısı*. <https://tusiad.org/tr/tusiad/hakkında> adresinden alınmıştır
- Uluç, A. V. (2013). Türkiye'de Sivil Toplum ve Demokrasi İlişkisi. *C.Ü.İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 14(1), 399.
- Ünalmiş, A. N. (2018). *Bir Baskı Grubu Olarak TÜSİAD'ın İç ve Dış Politikada Etkisi*. Ankara: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Vergin, N. (2003). *Siyasetin Sosyolojisi*. İstanbul: Doğan Kitap.
- Yetkin, Ç. (1995). *Türkiye'de Askeri Darbeler ve Amerika*. Ankara: Ümit Yayıncılık.

EKLER

EK 1. TÜSİAD'ın Kısmi Tüzüğü

(Kısım olarak sadece ilk 3 madde alınmıştır.)

Derneğin Adı ve Merkezi

Madde 1 - Derneğin adı “TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞ İNSANLARI DERNEĞİ” dir. Dernek Merkezi İstanbul'dadır. Şubesi yoktur.

Derneğin Amacı

Madde 2 - TÜSİAD, insan hakları evrensel ilkelerinin, düşünce, inanç ve girişim özgürlüklerinin, laik hukuk devletinin, katılımcı demokrasi anlayışının, liberal ekonominin, rekabetçi piyasa ekonomisinin kurum ve kurallarının ve sürdürülebilir çevre dengesinin benimsendiği bir toplumsal düzenin oluşmasına ve gelişmesine katkı sağlamayı amaçlar. TÜSİAD, Atatürk'ün öngördüğü hedef ve ilkeler doğrultusunda, Türkiye'nin çağdaş uygarlık düzeyini yakalama ve aşma anlayışı içinde, kadın-erkek eşitliğini siyaset, ekonomi ve eğitim açısından gözeten iş insanlarının toplumun öncü ve girişimci bir grubu olduğu inancıyla, yukarıda sunulan ana gayenin gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla çalışmalar gerçekleştirir. TÜSİAD, kamu yararına çalışan Türk iş dünyasının temsil örgütü olarak, girişimcilerin evrensel iş ahlakı ilkelerine uygun faaliyet göstermesi yönünde çaba sarf eder; küreselleşme sürecinde Türk rekabet gücünün ve toplumsal refahın, istihdamın, verimliliğin, yenilikçilik kapasitesinin ve eğitimin kapsam ve kalitesinin sürekli artırılması yoluyla yükseltilmesini esas alır. TÜSİAD, toplumsal barış ve uzlaşmanın sürdürüldüğü bir ortamda, ülkemizin ekonomik ve sosyal kalkınmasında bölgesel ve sektörel potansiyelleri en iyi şekilde değerlendirerek ulusal ekonomik politikaların oluşturulmasına katkıda bulunur. Türkiye'nin küresel rekabet düzeyinde tanıtımına katkıda bulunur, Avrupa Birliği (AB) üyeliği sürecini desteklemek üzere uluslararası siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel ilişki, iletişim, temsil ve işbirliği ağlarının geliştirilmesi için çalışmalar yapar. Uluslararası entegrasyonu ve etkileşimi, bölgesel ve yerel gelişmeyi hızlandırmak için araştırma yapar, görüş oluşturur, projeler geliştirir ve bu kapsamda etkinlikler düzenler.

TÜSİAD, Türk iş dünyası adına, bu çerçevede oluşan görüş ve önerilerini Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne (TBMM), hükümete, diğer devletlere, uluslararası kuruluşlara ve kamuoyuna doğrudan ya da dolaylı olarak basın ve diğer araçlar aracılığı ile ileterek, yukarıdaki amaçlar doğrultusunda düşünce ve hareket birliği oluşturmayı hedefler.

Derneğin Faaliyet Alanları

Madde 3 - Derneğin amacını gerçekleştirmeye yönelik her türlü faaliyet, TÜSİAD'ın faaliyet alanı içerisindedir. Bu çerçevede TÜSİAD, amacını gerçekleştirmek için; Türkiye iş ve yatırım ortamının iyileştirilmesi; istihdam, çalışma hayatı koşulları, eğitim, çevre koruma ve sosyal güvenlik alanlarında iş dünyasında düşünce ve hareket birliğinin sağlanması yönünde çalışmalar yapar. Verimlik artışı sağlayan politikaların sürekli gözden geçirilmesi suretiyle, rekabet artışına dayalı istikrarlı büyümenin sağlanması yönünde çalışmalar yapar. Ekonomik faaliyetin kayıtlı ve kurallı ancak düzenlemelerden mümkün olduğunca arındırılmış rekabetçi bir yapıda oluşmasını yönünde çalışmalar yapar. Dışa açık ve rekabetçi bir ekonominin oluşturulması amacıyla dış ticaretin artırılması, ürün ve pazarın çeşitlenmesi ve uluslararası yatırımların artırılması yönünde çalışmalar yapar. Türkiye'nin AB'ye üyeliği sağlayacak politikaların geliştirilmesine katkı sağlar, bu yönde gerekli ulusal ve uluslararası kurumlar ile düzenli kurumsal nitelikli temaslarda bulunur, iletişim sağlar; sürece yönelik iş dünyasının görüş ve önerilerini hazırlar ve sunar. Ulusal düzeyde ortak ilkeler doğrultusunda çalışan sanayici ve işadamları dernekleri ile iletişim kurar; stratejik işbirliği yapar; gerektiğinde federasyonlara ve diğer üst örgütlere katılır. Türk iş dünyasının, yabancı ülkelerde, uluslararası entegrasyonlarda ve platformlarda etkili olarak temsil edilmesinin sağlanması yönünde çalışmalar yapar ve gerektiğinde Türkiye dışında uluslararası temsilcilikler açar, yurt dışında bulunan kuruluşlara üye olur. Yerli ve yabancı özel ve resmi kuruluşlar, üniversiteler, ticaret ve sanayi odaları, borsalar, mesleki kuruluşlar, vakıf, dernek, birlik ve benzeri kuruluşlar ile işbirliği yapabilir, Platformlar oluşturabilir. Amaçlarına yönelik alanlarda ulusal ve uluslararası projelerin paydaşı, tarafı veya katılımcısı olabilir. Dernek amacını gerçekleştirmek için, üyelerinin katıldığı çalışma komisyonları ve davet edilen uzmanların katıldığı çalışma grupları oluşturur. Komisyon ve çalışma grubu faaliyetlerinin sekretaryasını, bünyesinde istihdam ettiği uzman kadro ile yürütür. Türk iş dünyasını temsilen ulusal ve

uluslararası politika belirleme ve karar alma süreçlerine doğrudan katılım sağlar veya görüşlerini etkili bir biçimde aktarır. Bu çerçevede oluşturulan görüş, belge, rapor ve benzeri unsurları doğrudan kamuoyuna, TBMM'ye, Hükümete, kamu kurum ve kuruluşlarına aktarmak ve iletişimde bulunmak amacıyla, her türlü yazılı ve görsel iletişim aracını kullanır. Toplantılar, seminerler, kongreler, konferanslar düzenler. TÜSİAD'ın Yönetim Kurulu kararları çerçevesinde çalışan komisyon ve çalışma gruplarının, oluşturduğu görüşler, düzenlediği etkinlikler ve yayınladığı raporların ülkenin genel siyasi, ekonomik ve sosyal sorunlarına çözüm üretmek amacı ile gerçekleştirildiği noktasından hareketle, bu faaliyetlerin geniş bir kamuoyu tarafından bilinmesi ve faydalanılması için yurtiçi ve yurtdışı tanıtım çalışmaları yapar. TÜSİAD amacına uygun faaliyetlerle ilgili olarak Yönetim Kurulu kararı ile ipotek de dahil olmak üzere gayrimenkuller üzerinde her nevi şahsi, ayni, irtifak, kira, şufa gibi haklar iktisap, tesis, terkin ve fek edebilir. Elde edeceği kazancı üyeleri arasında paylaştırmamak, sadece kendi amacı doğrultusunda kullanmak kaydıyla Derneğe gelir kaydedebilir; iktisadi işletmeler kurabilir. Dernek amacını gerçekleştirmek üzere, gerektiğinde vakıf kurar; yardım ve bağış alır, verir; koşullu ve koşulsuz vasiyetleri kabul edebilir. ("TÜSİAD Tüzük", 2018).

Not: Tez içeriği için kuruluş maddelerini gösterir ilk üç maddenin bilgileri alınmıştır. TÜSİAD tüzüğünün tamamına kurumsal internet sitesinden ulaşılmaktadır.

EK 2. TÜSİAD ile Alakalı Ekonomi Haberlerindeki İçerik Benzerliği

Örnek-1: Cumhuriyet ve Hürriyet haberde verilen benzer içerikli ekonomi haberi

Cumhuriyet

KUR & DÖVİZ
BURSA
ALTI
DÜNYA
☰

TÜSİAD'dan 3 farklı senaryo

Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği (TÜSİAD) tarafından hazırlanan "Türkiye Ekonomisi 2012" raporunda, 2012 yılına ilişkin üç farklı temel varsayım dayalı senaryo oluşturuldu. Temel senaryo "İçeride güven", en olumsuz "geçikmeli makro uyum", en iyimseri ise "İçeride güven, dışarda istikrar".

19 Ocak 2012 Perşembe, 06:48

Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği (TÜSİAD) tarafından hazırlanan "Türkiye Ekonomisi 2012" raporunda yer alan "İçeride güven" senaryosuna göre bu yıl Türkiye ekonomisinin yüzde 3,2 "geçikmeli makro uyum" senaryosuna göre yüzde 1,7 ve "İçeride güven, dışarda istikrar" senaryosuna göre yüzde 5,1 büyümesi öngörülmüyor.

Raporla, 2012 yılına ilişkin TÜSİAD senaryoları üç farklı temel varsayım dayalı olarak üç başlık halinde oluşturuldu. Bu senaryolardan temel kabul edilen "İçeride güven" senaryosunun anahtarı olan temel varsayım, küresel makroekonomik ve finansal sorunları bugünkü büyümeyle devam ettireceği, buna karşılık yurt içi ekonomiyi ve ekonomik politikalarına olan güvenin güçlü bir şekilde korunacağı yönünde.

"İçeride güven" senaryosu 2012 yılında küresel finansal koşullar nedeniyle yabancı tasarruf kıstıyla karşılanan Türkiye ekonomisinin, 2011 yılına göre yüzde 3,2 gibi oldukça düşük bir büyüme göstermesini öngörüyor. Büyümeyle yavaşlatılan en temel faktörün özel sektör yatırımlarındaki yavaşlama olacak; düşünülürse bu senaryoda yatırım harcamalarının 2012 yılında yavaş olarak yüzde 6,1 büyümesi, bu çerçevede özel tüketim harcamalarının artış hızının yüzde 3,5'e gerilemesi bekleniyor.

Ekonomik büyümeyle yavaşlatılmanın neticesinde devletlik azalan dolaylı vergi gelirleri nedeniyle bütçe açığı/GSYH oranının bu yıl yüzde 2,7'e yükseleceği, bu gelismeye paralel olarak da kamu borç stoğu/GSYH oranının yüzde 42'ye yükseleceği düşünülüyor.

En olumsuz senaryo

Video Haberler

- Arayışta bir jandarma terlik yitip bulunmuş
- Sakın! Çeyiz yuğeni bir potansiyel uyarı
- Her ne kadar 8 teneke bıldırcın olsa da, tavuklu birer gün
- Uyar! İçeride güvenin kaybolması senaryoya kurtulacak

Aboneler için

Hürriyet

KUR & DÖVİZ
BURSA
ALTI
DÜNYA
☰

EKONOMİ | [EĞİTİM](#) | [SAĞLIK](#) | [DÜNYA](#) | [EKONOMİ](#) | [DİJİTAL ANLAŞ](#) | [VIDEO](#) | [SEYAHAT](#) | [KULÜBÜ](#) | [SİYASET](#) | [YAZARLAR](#) | [LEZZET](#) | [HAYAT](#)

EKONOMİ | [Eğitim](#) | [Sağlık](#) | [Dünya](#) | [Ekonomi](#) | [Dijital Anlaş](#) | [Video](#) | [Seyahat](#) | [Klubü](#) | [Siyaset](#) | [Yazarlar](#) | [Lezzet](#) | [Hayat](#)

TÜSİAD'dan 3 senaryo

Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği'nin (TÜSİAD) raporunda, Türkiye'nin büyümenin dış tasarrufla bağlı yapısı ve kamu maliyesinde 2007-2008 döneminde başlayan zayıflama nedeniyle içinde bulunduğu ülke grubuna göre mali hareket alanının dar olduğu belirtilen, genel seçimlerin Türkiye'nin bu yıl içinde reform yapabileceği yeteneğini sınırlayabilecek bir unsur olabileceğine işaret edildi.

TÜSİAD'ın 41. Genel Kurulunda, derneğin Genel Sekreteri Zafar Yavaş yönetiminde, Ekonomik Araştırma Bölümü'nün Utku Öztürkçe ve Deniz Şahin tarafından 2010 Aralık ayı itibarıyla birinci kez gerçekleştirilen ve 2010 yıl sonu tahminleme dayanakları hazırlanan "İki Yıllık Büyümenin Sayı Hali Nihai Nihai Gecik" 2011'a Önceki Dünya ve Türkiye Ekonomisi" başlıklı rapor dağıtıldı.

Raporun özet değerlendirme ve bütçe bölümünde, 2000 yılı sonunda başlayan küresel krizle mücadele halinde devam ettiği belirtilen, krizle mücadele çerçevesinde 2010 yıl sonu için yüzde 6,1 büyüme (daha gerçekçi bir yıl olarak değerlendirileceği), 2010 yıl sonuna geldiğinde kriz bir finansal düzenleme etkisiyle indirgenmeyeceğini temin amacıyla anlaşıldığı vurgulandı.

Raporla 2010 yıl büyümesinin "iki yıllık büyüme" modeline azalışın yaşanabileceği vurgulandı. "2010 yıl sonu raporlarına dâhil gelişmeler olan ekonomide tasarrufların etkisi de, büyümenin bu iki yıllık yapıyla sürdürülmesi mümkün değil. Sabit miktarda yapısal politikalar üzerinde durulması esastır" denildi.

En Çok Okunan Haberler

- Kısa pahalı otel rezervasyonu yapmanın potansiyel
- Bun saklı... Her ne kadar 8 teneke bıldırcın olsa da, tavuklu birer gün
- Baskın bir girişimci yeteneklerini gösteren otomobil
- Türkiye'nin "Yeni yıl" planları
- Baskın Girişimci Yeteneklerini Gösteren Otomobil

Örnek-2: Hürriyet ve Takvim haberde verilen benzer içerikli ekonomi haberi

TÜSİAD: "Şu anda kriz yaşamıyoruz"

TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanı Ümit Boyner, Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün TÜSİAD Yönetim Kurulu üyelerini kabulünün ardından konuştu.

TÜSİAD Başkanı Ümit Boyner ve Yönetim Kurulu üyesi "Türkiye Halkını ve Cumhurbaşkanını Abdullah Gül'e bir şeyler yaptık. Başta kabul görüşmelerini görüşmelerini ardından Boyner'ın görüşmelerini açıklamasına başladı.

Geçmiş haftaları kapsayarak 2011-2015 döneminde aklısı programla birlikte yapıldıklarını hatırlatan Boyner, "Bugünde Sayın Cumhurbaşkanımıza kabul görüşmelerini yaptık. Başta için Türkiye'nin en başarılı Sayın Cumhurbaşkanımıza selamlarımı arz ederim. Demokratikliğimize, AB üyeliğine odaklanıp bir Türkiye, uluslararası başarıya girmiş bir Türkiye, hiçbir haber ekonomisine geçişten kaynaklı bir Türkiye daha çok bir Türkiye konularını tartışıyor olduğunu belirttik" açıklama yaptı.

TÜRKİYE KRİZ YAŞAMIYOR

Başbakan Erdoğan'ın kriz olup olmadığını açıkladığını değerlendiren Boyner, "Türkiye'nin şu anda kriz diye düşünülmesi mümkün değildir. Türkiye şu anda iyi bir ülke. Uluslararası medyanın bakınıma geçiyor. Daha fazla haberler yayınlanıyor" dedi. Boyner, Türkiye'nin şu anda kriz yaşamadığını belirterek, "Krizi söylemek gerek olmadığını belirttik."

KİMLERİN KRİZ BELİRTİMİZ YOK

Türkiye'nin de her ülke gibi sorunlarından etkilenmediğini söyleyen Boyner, "Ülkemiz aklıyla çalışarak güncel maliye politikasıyla ilerleyerek ilerliyor. Boyner, İsmail Demir ile bir fakülte toplantısında konuştu.

En Çok Okunan Haberler

- İsmail Demir'in açıklamaları
- Pazarın kapanması
- Türkiye'nin durumu
- Türkiye'nin durumu
- Türkiye'nin durumu

GÜNCEL
SPOR
EKONOMİ
DÜNYA
MAGAZİN
YAŞAM
YAZARLAR
TAKVİM TV

SON DAKİKA

Ekonomi 27.07.2011 00:00 - Son Güncelleme: 27.07.2011 19:00

"Türkiye bir kriz yaşamıyor"

TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanı Ümit Boyner, Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün TÜSİAD Yönetim Kurulu üyelerini kabulünün ardından yaptığı açıklamada, "Şu anda Türkiye bir kriz yaşamıyor, bunu çok net söylemek lazım" dedi.

Ayrıntılar gelecek...

ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

109

ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: .../.../.....

Tez Başlığı: TÜSİAD'ın Ekonomi ve Demokrasi Söylemleri: 2011-2016 Dönemi İncelemesi

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 109... sayfalık kısmına ilişkin, 16.10.2020 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda işaretlenmiş filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezim benzerlik oranı % 6. 'tür.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç
- 2- Kaynakça hariç
- 3- Alıntılar hariç/dâhil
- 4- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Ardahan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nde belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Tarih ve İmza 23/12/2019

Adı Soyadı: Ersoy SÜTCÜ
Öğrenci No: 14020101012
Anabilim Dalı: Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
Programı: Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
Statüsü: Yüksek Lisans Doktora

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

Dr. Öğr. Üyesi Abdullah TOPCUOĞLU

ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ETİK KOMİSYON MUAFİYETİ FORMU

110

ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

Tarih: .../.../.....

Tez Başlığı: TÜSİAD'ın Ekonomi ve Demokrasi Söylemleri: 2011-2016 Dönemi İncelemesi

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmam:

1. İnsan ve hayvan üzerinde deney niteliği taşımamaktadır,
2. Biyolojik materyal (kan, idrar vb. biyolojik sıvılar ve numuneler) kullanılmasını gerektirmemektedir.
3. Beden bütünlüğüne müdahale içermemektedir.
4. Gözlemsel ve betimsel araştırma (anket, mülakat, ölçek/skala çalışmaları, dosya taramaları, veri kaynakları taraması, sistem-model geliştirme çalışmaları) niteliğinde değildir.

Tez çalışmamın yürütülebilmesi için herhangi bir Etik Kurul/Komisyon'dan izin alınmasına gerek olmadığını; aksi durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Tarih ve İmza 23/12/2019

Adı Soyadı: Ersoy SÜTCÜ
Öğrenci No: 14020101012
Anabilim Dalı: Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
Programı: Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
Statüsü: Yüksek Lisans Doktora

DANIŞMAN GÖRÜŞÜ VE ONAYI

Dr. Öğr. Üyesi Abdullah TOPCUOĞLU

Detaylı Bilgi: <https://www.ardahan.edu.tr/birim.aspx?id=1002003>

Telefon: 0-4782117522

Faks: 0-4782117523

E-posta: sbe@ardahan.edu.tr

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Ersoy SÜTCÜ

Doğum Yeri ve Tarihi : Ardahan - 1978

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Anadolu Üniversitesi

Yüksek Lisans Öğrenimi : Ardahan Üniversitesi

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce (Orta), Arapça (Orta)

Bilimsel Faaliyetleri :

İş Deneyimi

Stajlar :

Projeler :

Çalıştığı Kurumlar : Ardahan İl Müftülüğü

Ardahan Valiliği

Ardahan Üniversitesi

İletişim

E-Posta Adresi : ersoysutcu@gmail.com

Tarih : Jüri Tarihi 23/12/2019 14:30